

Mattyu

Jisas Krais MİNİM TEP AK MATYU NU KİL TİKAK

*Ebrahim tikek tık damıl dapıl gel Jisas Krais
nop tık dolak*

(Luk 3:23-38)

¹ Jisas Krais nop nised açık ne okok tikel tık amıl apıl gıl nop tık dolak rek agnig gebin. Bi kib Ebrahim tikek tık damıl, kinj Depid nop tık dolak. Depid ne tikek tık damıl, Jisas Krais nop tık dolak.

² Nıg gılak:

Ebrahim Aisak nop tık dowak.

Aisak Jekop nop tık dowak.

Jekop ne pen, Juda nop tikel, nımam kisen won ak umıgan tık dowak.

³ Juda ne bin Dema eip mıdıl, Peres eip Sera eip kırop tık dowak.

Peres, Hesron nop tık dowak.

Hesron, Ram nop tık dowak.

⁴ Ram, Aminadap nop tık dowak.

Aminadap, Nason nop tık dowak.

Nason, Salmon nop tık dowak.

⁵ Salmon, Boas nop tık dowak. Boas nonım ne ak Rehap.

Boas, Obed nop tık dowak. Obed, nonım ne ak Rut.

Obed, Jesi nop tık dowak.

⁶ Jesi, kinj Depid nop tık dowak.

Depid, Solomon nop tık dowak.

Solomon nonim ne ak, ned bi nak Yuraia nop dek kımek, kısen Depid nop dıl me, Solomon nop tık dowak.

⁷ Solomon, Riaboam nop tık dowak.

Riaboam, Abaija nop tık dowak.

Abaija, Esa nop tık dowak.

⁸ Esa, Jihosapat nop tık dowak.

Jihosapat, Joram nop tık dowak.

Joram, Asaia nop tık dowak.

⁹ Asaia, Jodam nop tık dowak.

Jodam, Ehas nop tık dowak.

Ehas, Hesekaia nop tık dowak.

¹⁰ Hesekaia, Manasa nop tık dowak.

Manasa, Emos nop tık dowak.

Emos, Josaia nop tık dowak.

¹¹ Josaia, Jekonaia nop tık dapıl, nımam ognap tık dowak. Nın nıbak, taun kıb Babilon bin bi apıl, Isrel bin bi kırop nag lı dam Babilon dad amnılak.

¹² Dad amelak, Jekonaia nıb okok mıdıl, Sialtiel nop tık dowak.

Isrel bin bi kıri Babilon kırıg gıl karıp lım Juda adık gı amnılak ak, Sialtiel, Serababel nop tık dowak.

¹³ Serababel, Abaiad nop tık dowak.

Abaiad, Eliakim nop tık dowak.

Eliakim, Eso nop tık dowak.

¹⁴ Eso, Sedok nop tık dowak.

Sedok, Ekim nop tık dowak.

Ekim, Elaiad nop tık dowak.

¹⁵ Elaiad, Eliesa nop tık dowak.

Eliesa, Matan nop tık dowak.

Matan, Jekop nop tık dowak.

16 Jekop, Josep nop tık dowak.

Josep me, bin Maria nop ñelak. Maria ne Jisas
nop tık dowak. Jisas nop Krais apal.

17 Nıb ak me, based cın Ebraham ne tıkek tıkel
tık dam dapil gıl aknıb wajrem pıs adan amnak
ak, kısen based kin Depid nop tık dolak. Tık
dapel, Depid ne pen tıkek tıkel tık dam dapil gıl
ak rek nep wajrem pıs adan amek, kısen Babilon
bi ke okok nıb apil kırop nag lı dam karip lım kıri
ak dad amniılak. Dad amelak, kısen pen kauyan
tık dam dapil gıl aknıb wajrem pıs adan amnak
ak, kısen Krais nop tık dolak.

Maria Jisas nop tık dowak
(Luk 2:1-7)

18 Jisas Krais nop tık dolak mınım ak agnıg
gebin. Jisas nonim Maria, Josep nop ñelak, ne eip
ajil mer, kıri nınılak Maria nıt kogi mıdeklar. Kaun
Sını ne ak ke gek, nıt kogi nıbak mıdeklar. 19 Pen
nıgmiıl ne Josep bi tep ak me, mınım kıb ma agak;
gos ak nep nınıl agak, “Nıt kogi mıdeklar nıbak, bin
bi okok ag nınıgain, nop nabir gınıgab. Nıb ak,
kapkap ag yokin,” agak. 20 Josep nıg nınılak ak
pen, kıslim eyan wısın nınıjak, Bi Kıb ejol ne alap
nop agak, “Josep, Depid nıt ne! ‘Bin nıbak, tari
gınıg dınım?’ agil, gos ak ma nınınım; abramek
dınım. Nıt kogi mıdeklar ak, Kaun Sını ak nep
gek mıdeklar. 21 Kısen nıt ak tık dapek ne kıb gıl,
bin bi ne okok tap si tap tımel gıpal gac ak lıg
gi yoknıgab ak me, yib ne Jisas agnım,” agak.
22 Nıg gak nıbak, Bi Kıb ne bi mınım ne agep

bî alap nop ag ñak nîñjîl ne pen nîg gînîgab agîl agak. ²³ Ne agak,
“Bin praj bî alap eip ajîl mer, ñî kogi mîdîl,
ñî alap tîk dapenîgab, yîb ne ak Emanyuel agnîgal,” agak.

Emanyuel mînîm wagîn ak, God cîn eip mîdeb.

²⁴ Pen Josep wîsîn kînîl warîkîl, Bî Kîb ejol ne mînîm agak ak dîl, bin Maria nop dînîm, agîl gos nîñjâk. ²⁵ Ned Josep Maria eip ajîl mer, Maria ñî ak tîk dapek, Josep ñî nîbak yîb ne Jisas agîl me, Maria nop pîs nep dak.

2

Bî gos kîd yîk nîñjeb okok apîl Jisas nop nîñlak

¹ Pen Herod Judia Propins kînîl mîdolîgîp ñîn ak, Maria Jisas nop tîk dowak Betlehem taun, karîp lîm Judia nab sîñjâk. Tîk dapek, bî gap kîd yîk nîñjeb okok, pîb apeb kîd okok nîb Jerusalem apîl, bin bî okok kîrop ag nîñjîl aglak, ² “Juda bin bî, Kin cîn, apîm ak nop tîk dopal! Mîñî lîpal mîdeb akal? Cîn karîp lîm cîn pîb apeb kîd nîb okok mîdîl nîpîn gap ak mîsen lîp; nîñjîl me, yîb ne agon ar amnañ agîl opîn,” aglak. ³ Nîb agelak, kîn Herod mînîm nîbak nîñjîl, bin bî sîñ aul kîri ñî nîbak nop gos nîñjîl yîp ma nîñnîmel rek lîp, agîl, gos par nîñjâk. Jerusalem bin bî okok magîlsekk ak rek nep gos par nîñlak. ⁴ Pen kîn Herod, God nop tap sobok gep bî kîb okok abe, God lo mînîm ag ñeb bî okok abe, kîrop sîk agek apelak agak, “God mînîm agep bî okok Krais nop tîk donîgal karîp lîm akal aglak?” agak. ⁵ Nîb agek aglak, “Bî God mînîm agep alap, bîrarîk nep mînîm ñu kîl tîkîl

agak rek, nop tık donıgal Betlehem taun, karıp lım Judia nab sıňjak. God mınım agep bı nıbak God Mınım nu kıl tıkıl agak,

6 'Karıp lım Judia nab okok

karıp lım ke ke konjai mıdeb ak me,
karıp lım Betlehem nıňek sıkol rek lıňıgab ak
pen Bı Kıt ak karıp lım nıbak nıb apıl,
bin bı yad Isrel bin bı okok kırop kod mıdenıgab.
Nıg gınıgab rek, Betlehem yıb kıt
mıdenıgab,' agak," aglak.

7 Nıb agelak, kiň Herod nıňıl, am bı gos kıd
yık nıňeb okok kırop kapkap sıň agek apelak
agak, "Won akal rek gap nıbak mıseň lak?" agak.

8 Agek, nop mınım nıbak ag ſınlak, kırop Betle-
hem ag yokıl tom agıl agak, "Nıbi am ſı nıbak
pıyo nıň tep yıb gıl, adık gı apıl yıp agem, yad
abe amiň yıb ne agen ar amnaň," agak.

9 Kiň Herod nıb agek, kırı pañdel nıňlıg gı, gap
kırı pıb apeb kıd okok nıb nıňlak ak ned ned
gek nıňlıg gı, kırı kısen gılak. Gap ak amiň amiň,
nıňjaň ak karıp mıdek nab sıňjak alaň nep wös
gak. **10** Nıg gek kırı gap ak nıňel, tep gek nıňlıg
gı, miň miň yıb gılak. **11** Karıp ſıllık mıgan eyan
amiň nıňlak, nıňjaň ak nonım Maria eip mıderek.
Kırı am kogım yımiň, nıňjaň ak yıb agel ar amek
nıňlıg gı, wad kırı okok aň lıl, nop tap tep ognap
ſıllak. Gol ognap, pauda ki tep owepl ognap, wel
ki tep owepl ognap ſıllak.

12 Pen kırı kıslım nab eyan kınıl wişin
nıňlak, God agak, "Adık gı Herod mıdeb ak ma
amnımiň!" agak. Nıb ak, agak rek nıňıl, kanıb
par alap amiň, karıp kırı adık gı amnıläk.

*Josep Maria amıl mal poŋ dıl pırı́k gi karıp lım
Ijip dad amnak*

13 Pen bı̄ gos kı̄d yık nı̄nejeb okok kiri nı̄g git amnı̄lak nı̄nı̄lı̄g git, Josep wı̄sın nı̄nı̄jek, ejol alap apıl nop agak, “Herod nı̄nı̄jañ ak ñag pak lı̄nı̄m agı̄l, pı̄yo nı̄nı̄nı̄g geb. Nı̄b ak, nı̄nı̄jañ amıl mal kı̄rop kasek poŋı̄d dıl, pırı́k gi karıp lım Ijip amnı̄mın. Onı̄mın agenı̄m nep, kauyan adı̄k gi onı̄mın,” agak.

14 Agek, Josep kı̄slı̄m nab eyan nep warı̄kıl, nı̄nı̄jañ amıl mal poŋ dıl karıp lım Ijip dad amnak.

15 Poŋ dıl amnak nı̄bak, Bı̄ Kı̄b ne bı̄ mını̄m ne agep alap nop ag ñak nı̄nı̄l ne pen ñu kıl tı̄kıl agak, “Ñı̄ yad ak Ijip nı̄b sık agen owı̄p,” agak.

Pen Josep amı̄lgon am Ijip nep mı̄del, Herod kı̄mek me, kı̄sen kauyan adı̄k gi olak.

16 Pen Herod ne nı̄nı̄jek, bı̄ gos kı̄d yık nı̄nejeb okok, ne agak rek ma gelak, nop mı̄lık kal yı̄b yapek agak, “Yı̄p gitpal nı̄bak, nı̄nı̄jañ bı̄ kı̄b mı̄denı̄gab ak yad tī gitlop ag ñag pak lı̄nı̄m?” agı̄l gos nı̄nı̄jek. Pen ne gos alap nı̄nı̄l agak, “Bı̄ gos kı̄d yık nı̄nejeb okok kı̄rop gap ak mı̄sen lak ñı̄n ak, yı̄p ag tep git amnı̄lak. Nı̄b ak yad nı̄pin, Betlehem ulep sı̄nı̄jek nı̄nı̄jañ tı̄k dapel, mı̄ omal yowı̄p okok abe, nı̄nı̄jañ kı̄sen tı̄k dopal okok abe, ñag pak lı̄nı̄gal ak, ñı̄ nı̄bak abe ñag pak lı̄nı̄gal,” agak. Nı̄b agı̄l me, bı̄ ne ognap ag yokek amıl, nı̄nı̄jañ Betlehem ulep sı̄nı̄jek okok mı̄delak magı̄lseki ñag pak lı̄ saklak.

17 Betlehem nı̄nı̄jañ ñag pak lı̄lak nı̄bak, bı̄ God mını̄m agep Jeremaia gitnı̄gab agı̄l ñu kıl tı̄kak

rek nep gılak. Jeremaia mİNİM nİbak ñu kıl tıkkı
agak,

18 “Rama taun sİNjAK cİB gek,
mİNİM saköl kİB agıl, sİL kİB agnİgal.

Bin Resel tİkek, tİkel tİk amİl apİl gİNİgab okok,
mapİN gek sİL agnİgal.

Ñİ ne kİM saknİgal nİNjİL
bin bİ ognap kİrop ag dİNİMEL rek ma
lİNİgab,” agak.

*Josep Maria amİl mal eip kauyan adık gİ
amnİlak*

19 Pen sain bİ kİB Herod kİMek, Josep Ijip okok
mİdİl kİNİL wİsİN nİNjAK, Bİ KİB ejol ne alap apİl
nop agak, **20** “Bİ nİNjAN ñag pak lİNİg gelak okok
bİR kİMBAL ak me, bin nak amİl mal kİrop poj dİl,
adİK gİ karİp lİM Isrel amnİMİN,” agak. **21** Agek,
Josep nİNjAN amİl mal poj dİl, adİK gİ Isrel amnak.

22 Pen amjakek, mİNİM alap aglak, “Herod kİMek,
ñİ ne Akeleas Judia Propins bin bİ kİrop kod
mİDEB,” aglak. Agelak, Josep ne Akeleas mİDEB
karİp lİM nİbak tari gİNİg amnİM agıl, pİRİKAK
ak pen, kİNİL wİsİN nİNjAK God nop agak, “Nak
karİp lİM Judia ma adİK gİ amnİMİN, karİp lİM
Galili amnİMİN,” agak. **23** Agek, Josep nİNjAN amİl
mal kİrop poj dİl Nasaret taun amİl mİDELİGİPAL.
Amnİlak nİbak, bİ God mİNİM agep okok nİg
gİNİgab agıl ñu kıl tİklak rek nep gak. Kiri ñu
kıl tİkkı aglak, “Nop bİ Nasaret nİb alap agnİgal,”
aglak.

3

*Jon Bi Ŋig Pak Ŋeb ak God mìnım ag ñoligip
(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)*

¹ Nasaret mìdelak ñin nab nìbak, Jon bi Ŋig pak Ŋeb ak apıl, karıp lìm Judia nab sìňak, karıp lìm bin bi konjai ma mìdeligipal, miň mab kab nep mìdoligip nab okok mìdek ñìňlig gi, bin bi okok apel, ne kìrop mìnım ag ñoligip. ² Kìrop ag ñìl agoligip, “Ulep mìdeb, God bin bi dìl kod mìdenigab. Nìb ak, tap si tap tìmel gipim ak, tari gìnig nìg gipin agıl, kırıg gìnimib,” agoligip.

³ Jon kìrop mìnım ag ñoligip nìbak, bi God mìnım agep Aisaia bìrarık nep gìnigab agıl, ñu kıl tìkak rek nep gak. Aisaia mìnım nìbak ñu kıl tìkil agak,

“Bi alap, karıp lìm bin bi konjai ma mìdebal, miň mab kab nep mìdeb nab sìňak am mìdıl, sìk agıl agnigab, ‘Bi Kìb ak apeb!

Kanib mak kilan kìyan gi mìdonimìn okok, dìm gol piliş gi mìdonimìn okok, piňil pag tep gi mìdenimib,’ agnigab,” agak.

⁴ Pen Jon walij ne ak, kaj kamel kas dìl gılak walij alap yimıl, kaj kau wak sìb nag nab sìňak piňoligip. Tap ñìnejeb ne ak, joŋ golbiđ ak abe, bom Ŋig ak abe ñìboligip. ⁵ Ñin nìbak, Jerusalem bin bi mìdelak okok abe, bin bi karıp lìm Judia yokop nìb okok mìdelak okok abe, ñig Jodan ulep okok bin bi mìdelak okok abe, kiri magılsek Jon mìdek sìňak amniłak. ⁶ Jon mìdek sìňak amił, tap si tap tìmel gılak okok mìsen ag piňwak pe gel ñìňlig gi, Jon kìrop ñig Jodan nab sìňak ñig pak ñoligip.

7 Pen bି Perisi okok abe, bି Sadyusi okok abe konjai nep, Jon cିnop ୱିଗ pak ୱାନ୍ agିଲ apelak, Jon kିrop sିଲିକ ag gିଲ agak, “Nିବି soିନ୍ ୱିତ pai sିନ୍ aul! Gos tari nିନ୍ଜିଲ pିରିକ gି apebିମ? ‘ୱିଗ pakon, God bin bି ke nିବ okok kିrop ag gିନିଗବ ୱିନ୍ ak, cିnop ma ag gିନିଗବ,’ agିଲ, pିରିକ gି apebିମ ar? **8** Nିବି ୱିଗ paknିଗ gିନିଗବିମ ak, tap si tap tିମେଲ gିପିମ ak, tari gିନିଗ ୱିଗ gିପିନ୍, agିଲ, kିରିଗ gିଲ, mିଦ tep gିନିମିବ. ୱିଗ gିନିଗବିମ ak, bin bି nିନ୍ଜିଗାଲ, nିବି tap si tap tିମେଲ gୋଲିଗିପିମ ak bିରି kିରିଗ gିପିମ. **9** Pen nିବି gos alap nିନ୍ଜିଲ, ‘Cିନ based acିକ Abraham ୱିତ pai ne mିଦୋବିନ nିନ୍ଜିଲ God cିnop tap tିମେଲ alap ma gିନିଗବ,’ agିଲ, gos ak ma nିନ୍ଜିମିବ. Abraham ୱିତ pai ne mିଦୋବିନ apିମ ak tap yokop! God kab sିନ୍ aul dିଲ, Abraham ୱିତ pai ne okok gି lିନିଗ gିଲ, gି lିପକୁ! Nିବି ak, ‘Bି tep Abraham tିକିଲ tିକ amିଲ apିଲ gିଲ cିନ୍ ke tିକ dap lିପାଳ,’ apିମ ak, mିନିମ ak rek ma agnିମିବ.

10 “Nିଜ tep gିନିମିବ! God mab ak wagିନ sek tିବ junିଗ, tu ak mab wagିନ eyan୍ kିଦ gିଲ mିଦେବ. Mab alap magିଲ ୱିନ୍ଜେବ tep ognap ma pିଲିଗବ ak, tିବ gି rିକ dି mab yିନେବ eyan୍ yoknିଗବ. **11** Nିବି tap si tap tିମେଲ gିପିମ ak, tari gିନିଗ ୱିଗ gିପିନ୍ agିଲ, kିରିଗ gem me, yad nିବେପ ୱିଗ nep pak ୱିନିଗାନ୍. Pen bି yିପ kିସେନ onିଗବ ak, ne yad rek mer; ne bି kିବ yିବ, yad bି sିକୁ. Yad nop nିଜେନ nabିନ୍ gିନିଗବ. Tob wak ne dad ajenିମ rek ma lିପ. Yad nିବେପ ୱିଗ nep pak ୱେବିନ୍, pen bି nିବାକ ne apିଲ, nିବେପ Kaun Sିନ୍ ak pak ୱିଲ, mab mିଳାନ୍ pak ୱିଲ gିନିଗବ.

12 “Ne wid magିଲ pok gek, tିକ dap pakpal rek ak gିନିଗ geb. Wid magିଲ ୱିନ୍ଜେବ okok ke lିଲ, wid cୋଗ dai dai okok ke lିନିଗବ. ୱିଗ gିଲ, wid magିଲ ୱିନ୍ଜେବ

ne okok dam karip n̄ilik m̄igan s̄ıňak l̄inigab; pen dai dai okok dam mab per ke ȳın m̄ideb ak dagiňigab,” agak.

*Jon Jisas nop ñig pak ñak
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)*

¹³ N̄ın n̄ibak, Jisas ne, Jon ȳıp ñig pak ñaň, agıl, karip l̄ım Galili kırıg gıl, ñig Jodan amıl, ¹⁴ Jon nop agak, “Ȳıp ñig pak ñaň,” agak. Agek, Jon agak, “Nak nep me ȳıp ñig pak ñibnap. Pen yad titi gıl nep ñig pak ñinim?” agak.

¹⁵ Agek, Jisas agak, “Nak ageban ar ak kırıg ḡinimim, yad agebin rek nep gıl me, God agıp agıp rek nep ḡinigabır,” agak. Agek Jon, “N̄ıňid ageban,” agıl, Jisas nop ñig pak ñak.

¹⁶ Jon Jisas nop ñig pak ñek n̄ınlıg gi, Jisas ñig gol s̄ıňak alan apıl n̄ıňak, seb kab ar alan m̄igan pag ȳıkek, God Kaun ak yakır tıbaglem rek ug ginop owak. ¹⁷ Kaun Sıň ñig gıl apek n̄ınlıg gi, m̄inim alap seb kab ar alan n̄ıb apıl agak, “N̄ı tep n̄ıbaul, n̄ı m̄idmagıl yad ȳıb. Yad nop n̄ıjen, ȳıp tep ȳıb gıp,” agak.

4

*Seten, Jisas nop gos ñen tap si tap tımel ḡinimim
agıl n̄ıňak*

(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

¹ N̄ın n̄ibak God Kaun ak, Jisas nop poj dıl, karip l̄ım bin bi ma m̄ideligipal, m̄iň mab kab nep m̄idoligip nab okok dad amek, Seten ne Jisas tap si tap tımel ognap ḡinimim akan agıl gak.

² Jisas m̄iň mab nep nab n̄ıb okok tap n̄ıbil mer, n̄ın aknıb n̄ın juıl omal (40) melik abe kıslım abe

yokop nep midek. Niġ għil yokop nep midek niñjlig
giżi,nop yuan kib yib gek,³ Seten Jisas nop gos ħen,
timel għinimniż agħiż, apil Jisas nop agak, “Yad God
Niċċi ne midebin apan ak, kab ogniż agek, bred rek
laej,” agak.⁴ Agek, Jisas pen agak, “God Mienim ak
nu kıl tikkil aglak,

‘Bin bi okok bred nep niżbi
komiñ ma middeni gal;

God minnīm ageb nibak magħi sek niñ dixi me,
komiñ middeni gal,’ aglak,” agak.

⁵ Jisas nib agek, kijek Jisas nop pon dixi dam
taun kib tiegħi Jerusalem amil, God sobok gep karip
i ar alaq għilak ak l-ix-xaq, ⁶ “Yad God Niċċi ne
midebin apan ak, prenjiż l-ix-xaq yowan. God
Mienim ak nu kıl tikkil aglak,

‘God ejol ne okok agek, apil nep niñmagħi kiri
deni gal me,

kab tob nep ak ma pinniż għinigab,’ aglak,”
agak.

⁷ Agek, Jisas pen agak, “Mer! God Mienim ak
minnīm ognap sek nu kıl tikkil aglak, ‘God Bi Kib
ak, ne bi niñjed akaq bi tom agep, ma agnimmib,’
aglak,” agak.

⁸ Agek, Seten Jisas nop dam dixi kib yib alap
amil, karip l-ix-xaq tepp bi kib ke ke kod midelak
okok Jisas nop yomniż agak, ⁹ “Nak kogħim yimniż,
yib yip agek ar alaq amek, yad karip l-ix-xaq nib
sinjal magħi sek nep niñiġi gain,” agak.

¹⁰ Agek, Jisas Seten nop agak, “Nak ke okok
amno! God Mienim ak nu kıl tikkil aglak, ‘God Bi
Kib yib nop ak nep agem ar amnaej; wögnop nep
għinimmib,’ aglak,” agak.

11 Jisas nıb agek nıñlıg git, kijeki, Jisas ne tap tımel ognap gınımın agıl, git git mer nıñıl, nop kırıg git amek nıñlıg git, ejol ognap apıl, nop ap goj lıl kod mıdelak.

*Jisas karıp lım Galili wagın git bin bi okok God
mınım ag ñak*

(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

12 Ñın nıbak Jon bi ñig pak ñeb ak nop mıñ lıłak. Jisas mınım nıbak peyig nıñıl, karıp lım Galili adık git amnak. **13** Amıl taun ne Nasaret ma am mıdekk; am mıdekk taun sıkol Kapaneam, karıp lım Sebyulan Naptalai nab sıñak mıdebb Ñig Cöb Galili gol sıñak. **14** Jisas karıp lım nıbak amił, bin bi okok kırop mınım tep ak ag ñi ajoligip ak me, bi God mınım agep Aisaia gınıgab agıl ñu kıl tıkkak rek nep gak. Ne agak,

15-16 “Karıp lım Sebyulan abe Naptalai abe, Ñig Cöb Galili gol sıñak,

Ñig Jodan pıb pañid ameb pıs kıl,
Juda bin bi mer karıp lım Galili sıñak mıdebal
okok

kıri melik kıl yıb nıpal.

Kıslım okok mıdıl kımnımel rek lak ak
pen melik kıl ak bır nıpal,” agak.

17 Jisas ñın nıbak wagın git, bin bi okok kırop God mınım tep ak ag ñi ajlig git agak, “Tap si tap tımel gıpım ar ak, tari gınıg nıg gıpın agıl, kırıg gınımıb. Mañ mıdebb, God bin bi dıl seb kab ar alan sıñak kod mıdenıgab; ñın kisen nıbi per kod mıdeligipım ak mıñi owıp!” agak.

*Jisas bi omal omal, “Nıbi yad eip onımıb,” agak
(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)*

18 Jisas Ñıg Cöb Galili gol ar sıñak ap yap amıl nıñak, bı kıbsal dep mamıl mal, uben yoklıg gi kıbsal derek. Bı mamıl mal, nımam alap yıb ne ak Saimon, nımam alap yıb ne ak Edru. Saimon nop yıb alap Pita agölögipal. **19** Jisas kırop mal nıñıl agak, “Yıp sain gir. Yad nırep gen, nıri mamıl mal, kıbsal dep bı mer, bin bı dep bı middenigair,” agak. **20** Agek, agak rek nep nıñıl, kıbsal derek uben okok kırıg gıl, Jisas eip ajölögipir.

21 Pen won alap tapın amlıg gi nıñak, Jems eip Jon eip nap Sebedi eip ñıg magöb mıgan ak apılgon mıdlig gi, uben luöl dılıg gi mıdelak. Jisas nıñıl, kırop mal sık agek, **22** kırı nap Sebedi ñıg magöb sıñak kırıg gıl, Jisas eip amnirek.

*Jisas okok gi tagıl bin bı kırop mìnım ag ñak
(Luk 6:17-19)*

23 Jisas karıp lım Galili nab sıñak gi ajlıg gi, Juda mogım gep karıp okok okok amıl, God bin bı dıl kod middenigab mìnım tep ak, bin bı okok kırop ag ñı ajlıg gi, tap tari tari bin bı okok kırop gak okok gek komıñ lolıgi. **24** Ñıg gek, karıp lım Siria bin bı okok magılsek mìnım nıbak nıñıl, bin bı kırop tap tari tari gak okok dad apel, Jisas gek komıñ lolıgi. Bin bı nıb okok, ognap tap gak; ognap mıb goñ yur kıb gak; ognap kıjeki aban ñagak; ognap udın mımain apek, ap yap pakıl jep jep döligipal; ognap ñın tob kalau gak; pen bin bı kırop tap tari tari gak okok dapel, Jisas gek magılsek komıñ lolıgi. **25** Pen Galili bin bı dıl, Dekapolis bin bı dıl, Jerusalem bin bı dıl, Judia

bin bî dîl, ñig Jodan kîd adan sîñak bin bî dîl,
konjai nep Jisas amek nîñlig gi, kîsen amnîlak.

5

*Jisas dîm yîrîk alan am mîdîl, mînîm ag ñak
(Luk 6:20-23)*

¹ Jisas, bin bî konjai nep nîb okok nîñil, am dîm
yîrîk alan bî ne aknîb umîgan alan dak okok eip
bîsig mîdlîg, kîrop mînîm ag ñak.

*Bin bî mîñ mîñ gînîgal
(Luk 6:20-23)*

² Jisas ne bin bî kîrop mînîm ag ñîlîg gi agak,
³ Bin bî okok, cîn bin bî tep mer,
God ne nep cînop gi ñînîgab agîl,
God nop ag nîñnîgal okok,
God kîrop dîl seb kab ar alan kod mîdenîgab ak
me,
mîñ mîñ gînîmel.

⁴ Bin bî sîl agebal okok,
God kîrop ag dînîgab ak me,
mîñ mîñ gînîmel.

⁵ Bin bî sain kapkap mîdebal okok,
kîri lîm dai wagîn aul dînîgal ak me,
mîñ mîñ gînîmel.

⁶ Bin bî, God agak rek nep gînîgabîn agîl, nîpal
okok,
God kîrop kod mîdenîgab ak me,
mîñ mîñ gînîmel.

⁷ Bin bî kîri bin bî okok kîrop mapîn nîñil dî tep
gînîgal okok,
God kîrop pen ak rek nep mapîn nîñil dî tep
gînîgab ak me,

mîñ miñ gînîmel.

- 8** Bin bî God nop gos nokîm niñebal okok,
God nop niñniçgal ak me,
mîñ miñ gînîmel.
- 9** Bin bî niñniçgal, bin bî ognap pen pen gînîgal
okok,
kîri apîl agnîgal, ‘Nîbi aknîb ma gînîmîb,
kapkap mîdenîmîb,’ agnîgal okok,
God kîrop nî pai yad agnîgab ak me,
mîñ miñ gînîmel.
- 10** Bin bî kîri God ageb rek nep gînîgabîn agîl
mîdel,
bin bî ognap kîrop gî tîmel genîgal ak,
God kîrop dîl seb kab ar alan kod mîdenîgab ak
me,
mîñ miñ gînîmel.
- 11** “Nîbep Jisas bin bî ne agîl gî tîmel gîl, mînîm
tom agîl ag juenîmel, nîbi miñ miñ yîb gînîmîb.
- 12** Bî God mînîm agep bîrarîk ped okok kîrop ar
nîbak nep gîlak. Nîb ak, nîbep ak rek nep genîgal
ak, gos par ma niñniçgal; God cînop seb kab ar
alan dî tep gînîgab ag gos niñlig gî, miñ miñ yîb
gînîmîb,” agak.

*God bin bî ne okok kîri dek sol rek mîdebal; kîri
melîk rek mîdebal*
(Mak 9:50; Luk 14:34-35)

13 Jisas mînîm nîbak agîl agak, “Bin bî lîm
dai ar wagîn aul mîdebal okok, nîbi dek sol rek
kîri mîdebal. Pen dek sol kabiam ak am sakek
kauyan kabiam ma gînîgab; pîs nep tîmel gîp
agîl, tau cîb jakîl dî yoknîgal.

14 “Taun kîb dîm alan mîdîl, we gîl mîdenîmîn
rek ma lînîgab; mîseñ yîb mîdenîgab. Nîb ak rek,

bin bî lîm dai wagîn aul mîdebal okok kîrop sîp melîk rek mîdebîm. ¹⁵ Bin bî okok sîp dagîl tin cög mîgan okok ma we gînîgal. Ar sînjak alan tîk lel melîk gek, bin bî karîp nîlîk mîgan okok magîlsek nîj tep gînîgal. ¹⁶ Nîb ak rek, nîbi bin bî okok kîrop gî tep gem, bin bî okok nîbep nîjîl, Nap nîbi seb kab ar alan mîdeb yîb nop nep agel ar amnîgab.

Lo mînim ak

¹⁷ “Nîbi agnîgabîm, Jisas owîp ak, God Mosîs nop lo mînim agak mînim ar ak abe, bî God mînim agep ognap aglak mînim ar ak abe, kîrig gînîmîb agnîg owîp agnîgabîm ak pen ak mer! Yad opin ak, bî God mînim agep okok gînîgab aglak rek magîlsek gînîm agîl opin. ¹⁸ Yad nîbep nîjîd yîb agebin. Seb kab ar alan abe, lîm dai wagîn aul abe pîs nep kîr gînîgab ak pen God Mînim ne ak mînim magîl alap ma kîrig gînîgab; magîlsek per per nep mîdenîgab. Mînim tari tari agak ak, magîlsek agak rek nep gînîgab.

¹⁹ “Nîb ak, bin bî an an God lo mînim ak nîjîl, mînim sîkol won alap kîrig gînîm agîl, bin bî okok abramek ag ñek kîrig gînîgal ak, God bin bî dîl kod mîdenîgab ñîn ak, yîb kîri ap yonîgab. Pen bin bî an an God lo mînim nîjîl, nîj tep gîl, bin bî okok kîrop ag ñî tep gînîgal ak, God bin bî dîl kod mîdenîgab ñîn ak, yîb kîri ap rannîgab. ²⁰ Bî Perisi okok abe, God lo mînim ag ñeb bî okok abe, ‘God mînim ageb ar ak nep gîpîn,’ apal ak pen kîri yokop mînim agîl God mînim ageb ar ak ma gîpal, mer. Nîbi ke pen, God mînim ageb rek nep yîpîd gîl nep nîj dîl kîsen gînîmîb. Nîb

gİNİGABİM ak me, God nİBEP dİL seb kab ar alan
sİNjAK kod mİDENİGAB.

*Bin bİ kaual maual nİbi okok eip mİNİM ag jİM
ñİl mİDENİMİB
(Luk 12:57-59)*

21 “BİRARIK nep napıs nased yes okok God
lo mİNİM ageligiPAl ar ak nİBi nİPİM. KİRI
agöligiPAl, ‘CİP ñAG ma paknİMİB. Bin bİ alap, bin
bİ alap ñAG pak lİNİGAB ak, mİNİM kİB nİJNİGAB,’
agöligiPAl. **22** MİNİM nİBak nİPİM ak pen nİBEP
mİNi ag tep gİNİM. Bin bİ alap, bin bİ alap nop
nİjek mİLİk yonİGAB ak, mİNİM kİB nİJNİGAB.
Bin bİ alap, bin bİ alap yİB dap yonİGAB ak,
Juda Kansol okok ap mogİM gİL, nop mİNİM kİB
agnİgal. Bin bİ alap, bin bİ alap nop agnİgal, ‘Nak
bİ saköl sek,’ agnİgal ak, karİp lİM mab ke yİneb
mİGAN eyaN amnİMİN rek lİP.

23 “NİB ak, nak tap God nop sobok gİ ñEB dam
kab bİD ar ak sobok gİ ñİNİG, nanai namam nak
alap nop gİ tİmel gİpan rek mİNİM mİDEB ag gos
nİJNİGAN ak, **24** tap God nop sobok gİ ñEB nİBak
kab bİD ar sİNjAK kİRİG gİL, nop eip mİNİM ag tep
gİL, mİNi kapkap jİM ñİl mİDOR agiL, adiK gİ apİL
tap nİBak God nop sobok gİ ñİNİMİN.

25 “Tap tari gİ tİmel gİNİGABİM ak, nİBEP mİNİM
kİB agnİG, dam kanİB nab okok kİSEN dad amel
nİJLİG gİ, kİrop eip mİNİM nİBak ag tİG asİKİL,
jİM ñİl mİDENİMİB. Mer ak, nİBEP dam bİ kİB ak
nop ñenİgal, ne pen nİBEP dİ polisman kai kİrop
ñEK, nİBEP dam nag lİNİGal. **26** Yad nİBEP nİJİD
yİB agebin, tap dai nİBi mİDONİMİN ak pİS nep
magiLsek dai pag juİL me söj amnİGABİM.

Bin si b̄i si ḡipal

²⁷ “Pen m̄in̄im alap aglak ak, ak rek nep n̄ip̄im. M̄in̄im n̄ibak aglak, ‘Bin si b̄i si ma ḡin̄im̄ib,’ aglak. ²⁸ Pen yad n̄ibep agebin, b̄i alap bin alap nop n̄iñil, nop ḡipnep aḡil gos n̄iñniñgab ak, God niñek, b̄i n̄ibak gos ne nab eyan̄ bin n̄ibak si ḡin̄igab. ²⁹ N̄ib ak, udin̄ magil ȳip̄id k̄id n̄iñil, tap si tap t̄imel ḡin̄im̄ij rek lon̄im̄ij ak, udin̄ p̄is n̄ibak t̄ig ju yokn̄im̄ib. Pen udin̄ n̄ibi ak ȳim̄ig n̄iñniñgabim̄ ak, tap si tap t̄imel ḡil, mab ke ȳineb m̄igan eyan̄ amn̄im̄ib rek l̄ip. ³⁰ Pen n̄in̄magil ȳip̄id k̄id ak, ak rek nep, tap si tap t̄imel ḡin̄im̄ij rek lon̄im̄ij ak, t̄ib ḡi r̄ik d̄i yokn̄im̄ib. Niñ ḡil me, n̄in̄ p̄is k̄id nep m̄idek komiñ amn̄igabim̄. Mer ak, mab ke ȳineb m̄igan eyan̄ amn̄igabim̄.

Jisas bin ag yokep m̄in̄im ag ñak

(Mat 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)

³¹ “N̄ibi n̄ip̄im, m̄in̄im alap aglak, ‘B̄i alap b̄in̄ ne nop k̄irig ḡin̄ig, bin aul p̄is nep k̄irig ḡin̄im̄, aḡil, ñu k̄il bad alap t̄ikil, bin n̄ibak nop ñil me, p̄is nep k̄irig ḡin̄igab,’ aglak. ³² Pen yad n̄ibep agebin: b̄i alap, bin ne b̄i alap si ma d̄in̄igab mer, pen n̄igmiñ ne b̄in̄ ne yokop nep k̄irig ḡin̄igab ak, ḡi t̄imel ḡin̄igab. Pen bin ak nop n̄ig ḡil k̄irig gek, am b̄i k̄isen n̄ib alap d̄in̄igab ak, b̄i n̄ibak ne bin ne k̄irig ḡin̄igab ak me, ne n̄ig gek, bin ne b̄i si dep bin l̄in̄igab. Pen b̄i an bin n̄ibak d̄in̄igab ak, ne ak rek nep bin si dep b̄i l̄in̄igab.

M̄in̄im n̄iñid yib agobin, apal

(Mat 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)

³³ “B̄iararik nep m̄in̄im alap aglak ak, ak rek nep n̄ip̄im̄. M̄in̄im n̄ibak aglak, ‘N̄ibi B̄i K̄ib

udin yırık ne mìnım niñid yib agnigabim ak, agnigabim rek nep gìnimb. God ne niñ mideb niñil agnigabim rek nep gìnimb,’ aglak. ³⁴ Pen yad nibepe agebin: mìnım alap agnig, ‘God udin yırık ar ak niñid agebin,’ agıl ma agnimb. ‘Karip lım seb kab ar alan sıňak mideb rek niñid agebin,’ agıl ma agnimb; God ne karip lım niň sıňak sea kiň ar sıňak bisig mideb. ³⁵ ‘Lım dai wagın aul mideb rek niñid agebin,’ agıl ma agnimb; God ne sea kiň ar sıňak bisig gıl, karip lım wagın aul tob ar sıňak tau mideb. ‘Jerusalem mideb rek niñid agebin,’ agıl ma agnimb; ak Kin Kib yib taun kib ne me. ³⁶ ‘Nabič yad mideb rek, niñid agebin,’ agıl ma agnimb. Niňbi ke gem, nabıč kas niňbi nokım alap klooi akan mosib ma tannigab. ³⁷ Niň ak, ‘Gìnigain’ agıl, ‘Gìnigain’ nep agnimb; pen ‘Ma gìnigain’ agıl, ‘Ma gìnigain’ nep agnimb. Mìnım kauyan lıl agıl, lıl agnigabim ak, Seten nibepe gos ſek, niň agnigabim.

*Jisas pen pen gep mìnım agak
(Luk 6:29-30)*

³⁸ “Pen mìnım alap aglak ak, ak rek nep niňim. Mìnım niňbak aglak, ‘Udin magıl ak piňil juenimel, krop pen abe piňil junimib. Meg magıl pıpag genimel, krop pen abe pıpag gìnimb,’ aglak. ³⁹ Pen yad nibepe agebin: bi alap nibepe gi timel genimij, nop pen gi timel ma gìnimb. Bi alap nibepe mikem pak sil genimij, adık gem piş kıl abe paknimij. ⁴⁰ Bi alap apıl nibepe mìnım kib agıl, ‘Sior nak ak yip saj gan,’ agenimij, sior nep ma niňimib, kolsior ak abe

ñinimib. ⁴¹ Bi alap nibep ag niñil, ‘Tap wad aul dam kau siñak yokil onimin,’ agenigab ak, ma yo niñenimib; kau agnimele siñak silgil, dam yokop kau siñak yokil onimib. ⁴² Bin bi ognap nibep, ‘Cinop tap ognap ñim,’ ag niñenimel, abramek ñinimib. Pen bin bi ognap nibep, ‘Cinop tap ognap yokop ñem, kidek nibep pen adik git dam ñinigabin,’ agenimel, ma kiriç ginimib, abramek ñinimib.

*Kaual maual nibi okok krop midmagil linimib
(Luk 6:27-28,32-36)*

⁴³ “Minim alap aglak ak, ak rek nep nippim. Minim nibak aglak, ‘Namid namam nibi okok krop midmagil linimib; bin bi kaual maual nibi okok krop milik dai niñenimib,’ aglak. ⁴⁴ Pen yad nibep agebin: bin bi kaual maual nibi okok, krop midmagil linimib; bin bi nibep git timel gipal okok, God nop sobok gil, ‘Krop kod mid tep ginimin,’ agnimeb.

⁴⁵ “Nibi nig ginigabim ak, Nap seb kab ar alan middeb ak, ni pai ne yib midenigabim. Ne gek, pit melik gek, bin bi git tep gipal okok abe, bin bi git timel gipal okok abe, melik geb. Ne gek, miñab pakil, bin bi git tep gipal okok tap wög kiri okok tanil, bin bi git timel gipal okok tap wög kiri okok tanil git. ⁴⁶ Nibi bin bi nibep midmagil lipal okok nep di tep ginigabim ak, bi takis dipal okok gipal rek nep ginigabim. Nig ginigabim ak, God ne titi git miñ miñ git nibep tap tep niñigab? ⁴⁷ Nibi nanai namam nibi okok nep ag wasu ag dinigabim ak, bin bi God nop gos ma nipal okok, bin bi yokop okok krop gipal rek nep ginigabim.

48 “Nıb ak, Nap seb kab ar alan ḡi tep yıb geb rek, nıbi ak rek nep ḡi tep yıb gınımib.

6

*Bin bı tap ma mıdeb okok kırop abramek
ñinimib*

1 “Pen nıbi, yıb kıb dın agıl, bin bı udın yırık ar kırop ak nep God ageb rek nep gın, agıl gıpım ak, Nap nıbi seb kab ar alan mıdeb ak nıñıl nıbep pen tap tep alap ma ñinigab. **2** Bin bı ognap, God nop nıñ dıpin, agıl, tom nep gıpal. Yıb kıb dın, agıl, kiri bin bı yım gep rek okok kab magıl tap ognap ñinig, Juda mogım gep karıp bin bı konai mıdenigal mıgan ak akan, kanıb kıb bin bı konai nep ajenigal okok nep amıl, bin bı udın yırık ar sıňak ñinigal. Gınigal nıbak yad nıbep agebin: yıb kıb dın, agıl, tap kiri pen dınigal nıbak; Bapi kırop tap ognap sek ma ñinigab. Kiri nıg gıpal rek ma gınımib.

3 “Pen nıbi bin bı yım gep rek okok kırop tap ñinig, misenj ma ñinimib; **4** kapkap we gıl rek ñinimib. Tap tari kapkap gıpım ak, Nap nıbi magılsek nıñeb rek, tap tari tari gınigabım nıñıl, nıbep pen tap tep ñinigab.

*Jisas God nop sobok gep minım ag ñak
(Luk 11:2-4)*

5 “Nıbi God nop sobok gınig gınımib ak, bin bı ognap, God nop gos nıpin, agıl, tom nep gıpal rek ma gınımib. Kiri bin bı ognap cınop nıñel, yıb kıb dınigabin, agıl, am Juda mogım gep karıp nab sıňak mıdıl akan am kanıb tam okok mıdıl, bin bı udın yırık ar sıňak God nop sobok gıpal.

Gipal nıbak yad nıbep agebin, yıb kıb dın, agıl, tap kiri pen dınígal nıbak; God ne mınım kırop ak ma dınígab. ⁶ Nıb ak, nıbi God nop sobok gınıg, karıp magıl nılk mıgan nıbi ak amıl, kıjon gı nıl, Bapi cın udın ma nıñobın ak nop sobok gınımib. Tap tari kapkap gıpım ak, Nap nıbi magılsek nıñeb rek, tari tari gınıgabım nıñıl, mınım nıbep nıñıl, nıbep pen tap tep nıñigab.

⁷ “Bin bı God Mınım ma nıpal okok, nop sobok gınıg, mınım par kıb yıb apal. Gos kiri nep nıñıl apal, ‘Mınım par kıb agon me nıñıgab,’ apal. ⁸ Pen nıbi aknıb rek ma gınımib. Mınım tari Nap nop sobok gınıg gebım ak, ne ned nıñıp. ⁹ Nıb ak, God nop sobok gınıg, agnımib, ‘Bapi cın seb kab ar alan mıdeban; yıb nak i ar alan mıdeb.

¹⁰ Nak cınop dıl kod mıdenımın.

Seb kab ar alan ageban rek nıñıl gipal ak, cınop lım dai ar wagın aul gı nıñımın, cın abe mınım nep nıñıl kisen gın.

¹¹ Cınop tap nıñeb ognap nonım lı nıñımın; per nıban rek nıñ nokım nokım nıñımın.

¹² Bin bı ognap cınop gı tımel gipal nıñıl kırıg gıpın rek, cın gı tımel gıpın ak rek nep nıñıl kırıg gınımın.

¹³ Kıjeki lıp gek, cın gı tımel gıpın rek lıp ak, nak cınop kod mıdek, cın gı tımel ma gın,’ agnımib.

¹⁴ “Bin bı ognap nıbep gı tımel gel nıñıl kırıg gınıgabım ak, Nap nıbi seb kab ar alan mıdeb ak tap si tap tımel nıbi gınıgabım ak, ak rek nep

nıñıl, kırıg gınıgab. ¹⁵ Pen bin bı ognap nıbep gi
tımel gel nıñıl ma kırıg gınıgabım ak, Nap nıbi
tap si tap tımel nıbi gınıgabım ak, ak rek nep
nıñıl ma kırıg gınıgab.

Tap nıñeb bil gıpal

¹⁶ “Nıbi tap nıñeb kırıg gınıg, bin bı God nop
gos nıpın, agıl, tom nep gıpal rek, ma gınımıt. Kiri, ‘Cın mılık agrob gi yapıl rek mıdon, bin bı
nıñıl agnígal, “God nop gos nıñıl, tap nıñeb bıl gi
me, mılık agrob gi yapıl mıdebal,” agnígal, agıl,
tom gił nıg gıpal. Yad nıbep nıñıd yıb agebin:
bin bı cınop nıñılan, agıl gınıgabın nıb okok, bin bı
okok nıñıl yıb kırop agel ar amnıgab ak pen God
kırop tap tep seb kab ar alan ma nıñıgab. ¹⁷ Nıbi
pen tap nıñeb okok bıl genıgabım ak, mılık agrob
gi yapıl rek ma mıdenımıt. Nıg pak tep gił, wel
lıl, kom gił mıdenımıt. ¹⁸ Nıg genıgabım ak me,
nıbep bin bı tap magıl bıl gıpal okok, agıl, ma
nıñıgab. Pen tap kapkap gıpım ak, Nap nıbi, cın
udıñ ma nıñobın Bi ak, ne magılseк kapkap we
gił mıdeб ak nıñeb rek, nıñıl nıbep pen nıł tap
tep nıñıgab.

Amıl God eip mıdon, agıl, nıñıg gi mıdenımıt (Luk 12:21,33-34)

¹⁹ “Pen lım dai ar wagıñ aul tap tep tep okok dı
mogım gın, agıl gos ak ma nıñımıt. Tari gınıg:
tap nıb okok dı mogım genıgabım ak, sıpsep
nıbıl, ki gił, si dıl gınıgab. ²⁰ Nıb ak, tap tep nıbi
rek okok, God karıp lım seb kab ar alan sıñak dı
mogım gem, sıpsep ma nıñıgab, ki ma gınıgab,
si ma dıñıgab, mıdeб nep mıdenıgab. ²¹ Tap tep

nı̄bi lım dai ar wagın aul dı̄ mogım genı̄gabım ak, gos nı̄bi mı̄denı̄gab lım dai ar wagın aul; tap tep nı̄bi God karıp lım seb kab ar alan sı̄nık dı̄ mogım genı̄gabım ak, gos nı̄bi ak amnı̄gab nı̄b alan.

*Mı̄b goj melık ak
(Luk 11:34-36)*

²² “Udın magıl mı̄b goj sı̄p melık rek mı̄deb. Udın magıl nı̄bi ak tep mı̄dekk, melık tep gek nı̄n̄j̄ tep gını̄gabım. ²³ Pen udın magıl nı̄bi ak tı̄mel gek, mı̄b goj nı̄bi ak kı̄slım gını̄gab. Melık gıpkkop pen pı̄s nep kı̄slım gek, tap alap ma nı̄jnı̄gabım. Nı̄bi melık ma nı̄pı̄m ak, kı̄slım gıp rek mı̄debm̄.

*Mani tap okok god alap rek ma mı̄denı̄m̄ı̄j
(Luk 16:13; 12:22-31)*

²⁴ “Bı̄ nokım alap, bı̄ kı̄b omal kırop wög gı̄ nı̄nı̄m̄ı̄j̄ rek ma lı̄p. Tari gını̄g: bı̄ kı̄b alap nop nı̄n̄ek tep genı̄gab, alap nop kırı̄g gını̄gab: pen bı̄ kı̄b alap nop nı̄n̄ek tep genı̄gab, alap nop kırı̄g gını̄gab. Nı̄b ak, nı̄bi mani tap tep lım dai ar wagın aul mı̄deb okok nı̄n̄em̄ tep gek, God nop kırı̄g gını̄gabım rek lı̄p ak, nı̄n̄ tep gını̄m̄ı̄b.

*Gos kı̄b ma nı̄jnı̄m̄ı̄b
(Luk 12:22-31)*

²⁵ “Ar nı̄bak me nı̄bep agebin: tap akal nı̄b nı̄n̄ı̄l mı̄dojin, walı̄j akal nı̄b tol gıl mı̄dojin, agı̄l, gos par ak ma nı̄jnı̄m̄ı̄b. Komı̄n̄ mı̄dep ak tap kı̄b; tap nı̄n̄eb tap sı̄kol. Mı̄ñi mı̄dobın̄ aul, mı̄b goj tap yı̄b; mı̄b goj walı̄j tol gep tap sı̄kol. Nı̄g gek nı̄n̄ı̄l, God nı̄bep gı̄ lak ak, ne tap nı̄n̄eb, walı̄j mı̄b goj tol gep, tap sı̄kol nı̄b okok ma nı̄n̄ı̄gab ag

gos nijebim ar? ²⁶ Nibi nipi'm, yakir okok tap yij ma yibal; wid tap okok tik dap mogim ma gipal. Pen Nap kiri seb kab ar alaj ak kirok kod midek, tap nibal. Nib ak, yakir okok tap yokop ak pen ne tap nek nibal rek, nibep ak rek nep ma ninigab ag gos nijebim ar? ²⁷ Akanj, gos par nijil me, tapin midil kimnigabin ag gos nijebim ar?

²⁸ "Pen tari ginig walij tap okok gos par nijebim? Tap pilpil be okok tanib okok, wog ma gil, walij ma gil, gipal. ²⁹ Pen kin Solomon mani kojai midek tib kadig tep yib goligip ak, tap pilpil nib okok rek tib kadig tep ma goligip. ³⁰ Tap pilpil nib okok tap yokop. Per midil mer, miñi rek midil, tol rek tib gi rik dagipal. Pen God tap yokop nib okok gi lil tib kadig tep gi nib ak, tari ginig cinop ma kod midenigab ag gos nijebim? Nibi nibak rek gos nijenigabim ak, nibi God nop nij di tep ma gipim.

³¹ "Nib ak, tap akal nib nijin, nig akal nib nijin, walij tari tol gin, agil, gos par ak ma nijenimb. ³² Bin bi God Minim ma nipal okok, tap nib okok din, agil, gos par nibak rek nipal. Pen nibi nipi'm, Nap nibi seb kab ar alaj mideb ak, nibi tap tari tari ma mideb ak bir nijip. ³³ Nib ak, God bin bi ognap dil kod midenigab ak, cinop ak rek nep dinigab, agil, gos ar nokim nijenimb; God ne ageb rek nep gi midon, agil, gos ar nokim nijenimb; nibi nig gem amek me, tap nijeb, nig nijeb, walij tol gep, tap nib okok magilsek nibep nijigab. ³⁴ Nib ak, tol menik tari gil midojin, agil, gos par ak ma nijenimb. Nijn mieni ak nijn mieni. Mieni nijn aul nep tap miker ognap mideb ak, ak

nep gos nı̄ñnímib.

7

*Bin bı̄ ognap kırop mınım kıb ma ag gınımib
(Luk 6:37-38,41-42)*

¹ “Cın bin bı̄ tep agıl, bin bı̄ ognap kırop gos tı̄mel nı̄ñnígabım ak, mınım nı̄bak adık gı̄ nı̄bepe ke onı̄gab. ² Nı̄b ak, nı̄ñ tep gınımib. Nı̄bi bin bı̄ ognap kırop gınımabım rek, God nı̄bep pen gınımab. Nı̄bi bin bı̄ ognap nı̄ñıl mınım kıb ag gınımabım rek, God nı̄bep ak rek nep mınım kıb ag gınımab. ³ Mab bog udın nı̄bi pak karıkıl mı̄deb ak, tari gınıg mab bog nı̄bak tap yokop agıl, namam tap acıp udın ne mı̄deb ak nı̄ñıl agebım? ⁴⁻⁵ Nak bı̄ mınım tom agep bı̄. Mab bog udın nı̄bi pak karıkıl mı̄deb ak ned dı̄ yokıl, udın nı̄ñ tep gıl, namam tap acıp udın nop mı̄deb ak nop, ‘Dı̄ yokin’ agıl agnımib. ⁶ God tap sı̄ñ ne okok, kain sapeb okok kırop ma nı̄ñımib. Kıbap mı̄lep okok, kaj okok mı̄deb, agıl, ma dı̄ yoknımib. Pen tari gınıg: dı̄ yoknı̄gabım, kiri tau acıp acıp gı̄ yokıl, adık gı̄ apıl nı̄bep sunı̄gal.

*Cın titi gıl Bı̄ Kıb nop sobok gın
(Luk 11:9-13)*

⁷ “Tap tari ma mı̄donı̄mıñ ak, God nop ag nı̄ñjem nı̄bep nı̄ñnígab. Pen tap ognap pı̄yo nı̄ñnígabım ak, dı̄nígabım. Cınop kı̄jon yı̄kan, agıl, pak gu gu gem, nı̄bep kı̄jon ak yı̄knı̄gab. ⁸ Pen tari gınıg: bin bı̄ God nop ag nı̄ñnígal ak, ag nı̄ñnígal rek nep gını̄gab. Tap pı̄yo nı̄ñnígal ak kırop yomnígab. Pen, kı̄jon ak yı̄kan, agıl, pak gu gu gel, agnı̄gal rek nı̄ñıl yı̄knı̄gab.

9 “N̄ibi b̄i nap s̄ikop, n̄ī pai n̄ibi alap bred alap n̄an agek, n̄ibi kab n̄in̄igabim? **10** Akañ pen, k̄ibsal alap n̄an agek, soin̄ alap n̄in̄igabim? Akn̄ib ḡil ma ḡin̄igabim. **11** N̄ibi bin b̄i tep mer ak pen n̄ī pai n̄ibi okok, tap tep okok nep n̄in̄igabim. Nap n̄ibi seb kab ar alan̄ B̄i tep ȳib ak, esek ma agn̄igab; n̄ibi ag n̄in̄igabim ak, ne n̄ibep tap tep n̄in̄igab.

12 “Pen n̄ibi ke, c̄inop ar ak ḡilañ, ar ak ma ḡilañ, agiñ gos n̄ip̄im, ar ak nep bin b̄i okok k̄rop ḡin̄imib. Mos̄is God lo m̄in̄im d̄il n̄u k̄il t̄ikak m̄in̄im ak abe, b̄i God m̄in̄im agep n̄u k̄il t̄iklak m̄in̄im ak abe, waḡin me n̄ibak.

Kijon̄ s̄ikol, kijon̄ kib

(Luk 13:24)

13-14 “Mab ke eyañ kijon̄ kib ak m̄iseñ n̄in̄il am tep ḡipal. Bin b̄i kon̄ai nep m̄igan n̄ibak amebal. N̄ib ak, n̄ibi n̄in̄ rep ḡil, per m̄idep kijon̄ s̄ikol ak n̄in̄il amn̄imib. Kijon̄ s̄ikol n̄ibak koslam amn̄igal. Bin b̄i nok̄im nok̄im nep, kan̄ib s̄ikol par n̄ibak k̄ilis ḡil p̄iyo n̄in̄il amn̄igal.

Esek agn̄igal, n̄in̄ tep ḡin̄imib

(Luk 6:43-46)

15 “Pen bin b̄i God m̄in̄im agobin̄ agiñ tom apal okok, kaj sipsip sain̄ tep rek ulek l̄il on̄igal ak pen ap̄il m̄idl̄ig gi, kain̄ sapeb bin b̄i suip̄ rek ak n̄ibep ḡin̄igal. N̄ib ak, n̄in̄ tep ḡin̄imib. **16** Bin b̄i m̄id tep ḡipal rek ulek l̄il on̄igal ak pen k̄iri tap si tap t̄imel ḡin̄igal rek n̄in̄il, k̄rop n̄in̄ tep ḡin̄igabim. N̄ibi n̄ip̄im, nag yokop n̄u n̄u sek okok magiñ n̄in̄eb ak p̄ilek ma ju n̄in̄igabim. **17-18** Mab okok ak rek nep ḡin̄igab. Mab magiñ n̄in̄eb b̄id okok, mab

magıl ma nıñeb ma pılnıgab. Pen mab magıl ma nıñeb bıd okok, magıl nıñeb ma pılnıgab. ¹⁹ Pen mab magıl tep ma pılnıgab okok, tıb gı rık marık gı dam mab yıneb eyan yoknígal. ²⁰ Nıb ak, bin bı okok mıñ gınıgal ar ak nıñıl, bin bı okok tep, bin bı okok tımel, agıl nıñnígabım.

*Jisas “Yad nıbep ma nıñölıgıpın,” agnıgab
(Luk 13:25-27)*

²¹ “Bin bı yıp, ‘Bı Kıt cın!’ ‘Bı Kıt cın!’ agebal okok magılsek, God kırop dıl kod mıdenıgab, agıl gos ak ma nıñnímıb. Bapi yad seb kab ar alan mıdeb ak ageb rek gıpal bin bı okok nep kırop dıl seb kab ar alan sıñak kod mıdenıgab. ²² God bin bı mıñım kıt agnıgab nıñ ak, bin bı konıai nep yıp agnıgagal, ‘Bı Kıt, cın bin bı nak nep. Yıb nak nep agıl, mıñım nep ag nıñok. Yıb nak nep agıl, tap bin bı kıjeki abanı nıagak okok ag yoknok. Yıb nak nep agıl, tap ma gep rek okok konıai nep gıñok,’ agnıgagal. ²³ Yıp nıb agnıgagal ak pen yad kırop pen agnıgain, ‘Yad nıbep ma nıñölıgıpın; nıbi gı tımel nep gıpım ak, ke okok amnıım!’ agnıgain.

*Bı omal karıp omal girek
(Luk 6:47-49)*

²⁴⁻²⁵ “Bı gos nıñ tep gıñıgab alap, karıp ne ak gıñıg, kab mıdenıgab ar alan gıñıgab. Kısen yıgen kıt apıl, mıñab kıt pakıl, nıg ulık apıl gıñıgab ak pen karıp ne kab ar alan gı kılıs gıñıgab ak, pag jıstıpık masıpık gı ma dad amnııgab. Nıb ak rek me, bin bı mıñım yad nıñıl, nıñ dıl, agebin rek gıñıgal bin bı okok.

²⁶⁻²⁷ “Pen bı gos nıñ tep ma gıñıgab alap, karıp ne ak gıñıg, lım kab kılıp lenıgab ar alan gıñıgab.

Kisen yigen kib apil, miñab kib pakil, ñig ulik apil, karip ne ak pis nep pag jisipik masipik git dad amnigab. Nib ak rek me, bin bi miñim yad niñil agebin rek ma ginigal bin bi okok,” agak.

28-29 Jisas miñim nibak ag juek niñlig git, bin bi konjai nep ap midelak okok niñil aglak, “God lo miñim ag ñeb bi cín okok miñim apal rek ma agip; ne bi miñim niñ tep yib git rek agip,” agil, wal yib aglak.

8

*Jisas bi soi sapeb lak ak gek, komiñ lak
(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)*

1 Jisas dim yirik alaq midék ak kiriñ git, mak eyan ap yapek niñlig git, bin bi konjai nep nop kisen gitlak. **2** Pen bi soi sapeb lak bi alap, Jisas midék ulep siñak amiñ, kogim yimil, kibor kiyán git agak, “Bi Kib. Nak yip ciñ niñil komiñ lañ agil genigan ak, yip soi sapeb lip ak komiñ linigab. Yip komiñ lenigab ak, yad God sobok gep karip miñgan amnigain ak, yip mer ma agnigal,” agak.

3 Nib agek, Jisas ñinmagit parsek liliñ bi nibak di niñil agak, “Yad ginigain; nep komiñ lañ,” agek, won nibak nep nop komiñ lek niñlig git, **4** Jisas bi nibak nep agak, “Nep gen komiñ lip nibak, bin bi ognap kirop ma ag ñinimin mer. Am bi God nep tap sobok gep bi okok kirop nep yomil agnimin, ‘Yip komiñ lip niñim!’ agnimin. Nib agil, Mosis agak rek, yakir alap God nep pak sobok git ñinimin. Ñig genigan, bin bi okok niñil agnigal, ‘Nop komiñ lip ak me ñig geb,’ agnigal,” agak.

*Jisas, ami b̄i k̄ib b̄i wög ḡi ñeb ne ak nop gek,
komïñ lak
(Luk 7:1-10)*

⁵ Jisas taun s̄ikol Kapaneam amek n̄iñlig ḡi, ami b̄i konjai nep kod m̄idoliḡip b̄i k̄ib alap, Jisas ȳip ḡi ñinim̄in aḡil ap̄il Jisas nop agak, ⁶ “B̄i K̄ib, b̄i wög ḡi ñeb yad ak nop miñak k̄ib ḡil, yur b̄ir gek, kaun ma ḡip; karip̄ s̄iñak k̄im m̄ideb,” agak. ⁷ Agek, Jisas agak, “Yad am nop gen komïñ l̄iniḡab,” agak. ⁸⁻⁹ Agek, ami b̄i k̄ib n̄ibak agak, “B̄i K̄ib, n̄iñid ageban ak pen yad b̄i k̄ib rek karip̄ yad ak onim̄in. Yad n̄ipin ak, ami b̄i k̄ib ognap ȳip kod m̄idel, yad pen ami b̄i ognap k̄rop kod m̄idil, ‘Amním,’ agen, ambal sek; ‘Ówim,’ agen, opal sek. B̄i ȳip wög ḡip ak nop, wög okok n̄ig ginim̄in n̄ig ginim̄in agen, ḡip. N̄ib ak rek, nak yokop, ‘Komïñ lañ,’ agenim̄in, nop komïñ l̄iniḡab,” agak. ¹⁰ N̄ib agek Jisas wal aḡil, bin b̄i k̄isen amelak okok k̄rop agak, “B̄i n̄ibaul par okok n̄ib ak pen, God ḡip rek n̄iñ tep ȳib ḡil me, n̄ib aḡip. B̄i c̄in Isrel n̄ib alap, God nop n̄iñ d̄i k̄iliñ ḡil aḡip n̄ibak rek agek, yad ma n̄ipin. ¹¹ N̄ib ak, k̄isen bin b̄i par okok n̄ib okok, God bin b̄i d̄il seb kab ar alan̄ kod m̄ideniḡab nab ak amil, Ebrahim, Aisak, Jekop b̄i eip bisig ḡil, tap ñiñeb konjai ñibil, miñ miñ ḡilig ḡi m̄ideniḡal. ¹² Kiri n̄ig ḡil am m̄ideniḡal, pen bin b̄i c̄in Isrel n̄ib okok, am nab n̄ibak ma m̄ideniḡal rek l̄ip. God k̄rop ag yokniḡab, am m̄ideniḡal söñ k̄isl̄im ḡip ar eyan̄. Kiri s̄il maḡil aḡil meg maḡil su pag pe pag ḡi ñiblig ḡi m̄ideniḡal,” agak. ¹³ N̄ib aḡil, Jisas ami b̄i k̄ib n̄ibak nop agak, “Nak adik ḡi amnon!

Niñ dîl apan rek nep gînîgab,” agak. Jisas nîb agek, ne karîp amîl niñjâk, bî ne tap gak ak, Jisas agak won nîbak nep komiñ lak.

*Jisas Pita nîbor nop gek, komiñ lak
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)*

¹⁴ Pen Jisas Pita karîp amîl niñjâk, Pita nîbor ak, mîb goñ okok mab rek yînek, abañ ar alanj kîm mîdek. ¹⁵ Jisas niñjîl, am Pita nîbor ñînmagîl kîd nop dî niñek niñlig git, magîl nîbak nep komiñ lek, ne warîkîl, Jisas nop tap magîl dî li rep gak.

*Jisas bin bî konjai nep gek, komiñ lak
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)*

¹⁶ Dîgep won ak, bin bî kîjeki abanj ñagak okok abe, bin bî tap gak okok abe, dam Jisas mîdek sîñjâk apelak, ne kîjeki okok ag söj yokîl, bin bî ñî pai tap gak okok gek magîlsekkomîñ lak. ¹⁷ Ne gak nîbak, bî God mînîm agep Aisaia, bîrarîk nep gînîgab agîl ñu kîl tîkak rek nep gak. Ne ñu kîl tîkîl agak,

“Cînop tap gak okok gek komiñ lak.

Tap tari tari cînop tîmel gak okok ag yokek mîd tep gîpîn,” agak.

*Bî alap Jisas nop agak, “Yad eip ajonîgabîr,” agak
(Luk 9:57-62)*

¹⁸ Jisas niñjâk, bin bî konjai nep apîl nop pîñjîl kîs kîs gelak, bî ne okok kîrop agak, “Ñîg cöb juñl pîs adañ amnîn,” agak. ¹⁹ Nîb agek niñlig git, God lo mînîm ag ñeb bî alap apîl nop agak, “Mînîm ag ñeb bî. Nak karîp lîm akal akal amnîgan ak, yad nak eip amnîgain,” agak. ²⁰ Agek, Jisas agak,

“Kain saköl okok, kiri lım mığan okok kınbal. Yakır okok, kau kiri kineb ak mideb. Pen yad Bi ñı ne kineb mığan ak ma mideb,” agak. ²¹ Pen bi Jisas nop niñ dak bi alap agak, “Bi Kib, yad nak eip amním ak pen, yiñ yau agek, bapi nop kimek tiñgel gił, nak eip ajenigain,” agak. ²² Agek, Jisas agak, “Bin bi yiñ ma niñ dípal ognap kímenimel, bin bi yiñ ma niñ pal ognap dam tiñgel giñimel; pen nak apek yad eip amnír,” agak.

*Jisas agek, yiñgen asad kib kir gak
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)*

²³ Jisas ñig magöb dıl amníg gek, bi ne okok eip pañdılak. ²⁴ Ñig nab sığak amelak niñlıg gi, dai yiñgen kib yiñ ak dıl, ñig pag apıl, ñig magöb ak tiñ adık giñig rek gak. Pen Jisas ne wiñin kínek rek, ²⁵ bi ne okok nop am agel warıkek aglak, “Bi Kib! Yiñgen asad kib ak cınop tiñ adık gek, ñig niñjın rek liñ ak, nak cınop dı komiñ yokan,” aglak. ²⁶ Agelak, kírop agak, “Tari giñig pırıkebiñ? Niñbi miñim yad sıklol sıklol ognap ma niñ dípıñ ar?” agak. Niñb agıl, warıkıl, yiñgen asad dek ak agek kır gił, ñig pag apek ak abe piñgił gak. ²⁷ Ñig gek, kiri wal agıl aglak, “Bi kal yiñ aul ne bi titi bi rek midebil agek yiñgen asad dosıp ak kırıg gił, ñig pag aposıp ak kırıg gił giñp?” aglak.

*Kiyob ñılık sek bi omal Jisas gek, komiñ lak
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)*

²⁸ Jisas ñig juñ, karıp lım Gadara piñ adan amjakek niñlıg gi, bi saköl kijeki aban ñagak omal ciñ tiñgel göligipal kab mığan okok niñb apjakrek. Bi niñb omal kírop kijeki kiyob ñılık

abañ ñagak rek, bì sapeb yìb omal mìderek. Kìri mìdölgipir sìnjak, bin bì ognap kanìb par nìbak ma tagelígipal. ²⁹ Pen kìri mal apjakìl, Jisas nop agrek, “God Ñì ne. Tari gìnig apeban? Cìnop yur kìb ñinig apeban aka? Ñìn nak cìnop karip lìm tìmel ag yokep ñìn ak ma owip,” agrek. ³⁰ Pen magìl nìbak nep, kaj koñai nep amìl ñìbelak ulep gol nìb sìnjak me, ³¹ kìjeki kiyob ñìlik bì nìb omal kìrop aban ñagak okok, Jisas nop neb neb giliç gi aglak, “Cìnop ag yokníg genimìn ak, agek, cìn amìl kaj mìdebal okdañ kìrop yìpìl sìkin,” aglak. ³² Agelak, Jisas “Amním,” agek, bì nìb omal kìrop yem gi amìl kaj okok kìrop yìpìl sìklak. Yìpìl sìkel kaj okok piç ju lìm mìdiñ gol sìnjak amìl, gi dam ñìg cöb eyan pakìl, ñìg ñìbil, magìlsekkìm saklak.

³³ Pen bì kaj mìkelak okok, gak nìbak nìñìl, kasek taun sìnjak amìl, Jisas tari tari gak ak, bì kìjeki aban ñagak omal tari tari gak mìnìm ak, bin bì okok kìrop magìlsekkìm ag ñìlak. ³⁴ Ag ñìlak, bin bì taun mìdelak nìb okok magìlsekkìm Jisas nop nìñìn agìl, ap nop nìñìl, neb neb giliç gi aglak, “Karip lìm cìn aul kìrig gi, ke okok amnoñ,” aglak.

9

Jisas bì ñìnmagìl tob kalau gak ak nop gek, komiñ lak

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Jisas kauyanj ñìg magöb dìl, ñìg cöb juìl, karip lìm ne kìnoligip ak piñ kìd adanj amnak. ² Pen bin bì ognap, bì ñìnmagìl tob kalau gak alap,

Jisas gek komiñ liniñgab, agil, nop yir ar liñ dapil Jisas midek siñjak dolak. Pen, Jisas gek komiñ liniñgab, agil niñlak rek, Jisas bi ñin tob kalau gak niñbak nop agak, “Ñi aul! Gos sek midenimin. Tap si tap tñmel giñpan okok niñil kiriñ gebin,” agak. ³ Jisas niñb agek, God lo minim ag ñeb bi okok ognap aglak, “Bi aul God nop ag julig git me niñb ageb,” aglak. ⁴ Pen Jisas gos kiri niñlak niñbak ke niñil agak, “Niñbi tari giñig yip gos tñmel niñil niñb agebim? ⁵ Yad nop, ‘Tap si tap tñmel giñpan okok niñil kiriñ gebin,’ agen, niñbep tep giñigab, akan ‘Warik amnon!’ agen, niñbep tep giñigab? Akan minim tari agen, niñbep tep giñigab? ⁶ Miñi niñbi niñnigabim, Bapi God yip Bi Ñi ne ag lak niñil, yad lim dai wagin aul apil, tap si tap tñmel giñpal okok niñil kiriñ giñgain, agnigain ak, kiriñ giñgain,” agak. Jisas niñb agil, bi ñin tob kalau gak ak nop agak, “Warikil, mij nak bad piyak wiñig dil, karip nak amnon!” agak. ⁷ Jisas niñb agek, bi niñbak warikil mij bad ne ak wiñig dil karip ne amnak. ⁸ Karip ne amek niñlig git, bin bi okok niñil, God agek Jisas apil geb, agil, piriñkil, bi alap lim dai wagin aul niñb akniñrek gek ma niñpin agil, God yib nop agel ar amnak.

*Jisas bi ne Matyu nop dak
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)*

⁹ Jisas karip lim niñbak kiriñ git, miñgan alap amil niñjak, bi takis dep wög goligip bi alap karip niñlik miñgan ak bisig midek. Bi niñbak yib ne Matyu. Jisas nop niñil agak, “Nak owan e, yad eip ajor!” agek, warikil Jisas eip amnak.

¹⁰ Jisas bi ne okok eip Matyu karip amil, tap nıbel nınılıg gi, bi takis dep okok abe, bi tap si tap tımel göligpal bi okok abe, kojai nep apil Jisas bi ne okok eip tap nıbelak. ¹¹ Tap nıbelak, bi Perisi okok nınılı, Jisas bi ne okok kırop aglak, “Mınım ag nıeb bi nıbi ak, ne tari gınıg, bi takis dep okok abe, bin bi tap si tap tımel gipal okok abe, eip jım nıl tap nıbeb?” aglak. ¹² Agelak, Jisas mınım nıbak peyig nınılı agak, “Bin bi tap ma gip okok, soi nıon gep bi okok ma ambal; bin bi tap gip okok nep soi nıon gep bi okok ambal. ¹³ Pen God mınım alap agak wagin ak nını tep gil mıdenimib. Ne agak, ‘Yip tap sobok gi nınıgabim ak, yip tep ma gınıgab; pen bin bi okok kırop yimig nınılı, gil tep genigabim ak, yip tep gınıgab,’ agak. Pen yad onek ak, bin bi, cın bin bi tep, mıd tep gıpın agil gos nıpal bin bi okok, kırop pıyo nını dinig ma onek; yad bin bi, cın tap si tap tımel gıpın agil gos nıpal bin bi okok, kırop pıyo nını dinim agil onek,” agak.

*Tap magil bil gep
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)*

¹⁴ Nın alap, Jon nıg pak nıeb bi ne okok, Jisas mıdek sınıak apil aglak, “Cın abe, bi Perisi okok abe, nın ognap, God nop nep gos nının, agil, tap ma nıbın. Pen bi nak okok tari gınıg ak rek nep ma gipal?” aglak.

¹⁵ Agelak, Jisas kırop agak, “Bin bi okok, bi bin dinig geb bi ak eip mıdenigal nın ak, mın mın gılig gi tap nınıngal; pen bi ognap apil bi nıbak nop tıg junigal nın ak, yimig gek tap bil gil ma nınıngal,” agak.

16 Pen Jisas ne kîrop mînim alap sîd tîkîl agak, “Walij kîsen alap dîl, walij ajîl gi, piç gi rîk gînîgab tam ak ñag dör ma gînîgal. Pen ti gînîg gił ñag dör ma gînîgal? Nîg genîgal ak, walij wör gebin agnîgab, mîgan kîb yîb pak bîl bîl gînîgab.

17 Pen ñîg wain ak, ak rek nep. Wain kîsen nîb gił, dî kaj meme wak mîlep mîgan ak ma pag lînîgal. Pen tari: nîg genîgal ak, ñîg wain komiñ ak tanîl, bîñ yîb agîl, kaj meme wak ak piç gi rîk gił, sonj gił amnîgab. Nîb ak, ñîg wain komiñ ak dîl, kaj meme wak komiñ nîb mîgan ak dî lel nep me, tep gînîgab,” agak.

*Jisas gek bin kîb alap, pai sîkol alap, komiñ lak
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)*

18 Jisas mînim nîbak agek nîñlig gi, Juda bî kîb alap Jisas mîdek sîñak apîl, kogim yîmîl agak, “Pai yad ak piñ nep kîmîb ak pen nak am nop dî nîñek, warîknîmiñ,” agak. **19** Agek, Jisas bî ne okok eip warîkîl, bî nîbak eip amnîlak.

20-21 Pen adîkeyan alap, lakañ yaplıg gi yaplıg gi mîdek, mi aknîb umîgan alan yînak. Nîg gek, gos ne ak nep nîñil, “Jisas walij ne par kîb gol okok nep dî nîñen, yîp komiñ lînîgab,” agîl, Jisas amek nîñlig gi, kîd ken okok amîl, walij nop ak dî nîñak. **22** Dî nîñek, Jisas adîk gił adîkeyan nîbak nop nîñil agak, “Yîp nîñ dîpan ak me, nep komiñ lîp. Gos sek mîdenîmîn,” agak. Agek, tap nop goligîp ak won nîbak nep komiñ lek, lakañ apoligîp ak mîlep gak.

23 Pen Jisas adîklon adîkeyan nîb okok kîrop kîrîg gił amîl, bî kîb karîp ak amjakîl nîñak, akîl magîl piçlig gi, mînim saköl kîb yîb agelak.

24 Jisas niñıl kırop agak, “Nıbi ke okok amním! Pai aul ma kımib; yokop wısin kıneb,” agak. Nıb agek, nop sık aglak. **25** Pen Jisas bin bi niñ okok kırop ag söj yokıl, karıp niñlik mıgan eyanı amıl, pai kımak ak nop, niñmagıl kid ak dı niñjek, warıkak. **26** Niñ gek, mınım niñbak yığ dad karıp lım niñ okok magılsek dı amnílak.

Jisas gek, bi udın kwoi omal udın niñl niñrek

27 Pen Jisas karıp lım niñbak kırıg gıl amek niñlıg gi, bi udın magıl kwoi gak omal nop sain gılıg gi, meg mıgan dap ranlıg gi agrek, “Depid Niñ ne! Cırop mal yımig niñjan!” agrek. **28** Nıb agerek, pen Jisas ne karıp niñlik mıgan eyanı amnak. Bi niñ omal sain amıl karıp ak amjakrek, Jisas kırop mal agak, “Niři mal, yad niřep gen komıñ lıñigab agıl, yıp apıl agebir? Yad yau agnıgain, niři gos niřipır udın niři niñ niñnígair aka mer?” agak. Agek, agrek, “Yau. Bi Kıt, cır mal niñ gos niřipır,” agrek. **29** Agerek, Jisas udın kırop mal dı niñıl agak, “Yıp niñ dıpir ak me, apır rek gıñigab,” agak. **30** Agek, udın kırop mal komıñ lek, udın niñ niñer niñlıg gi, Jisas kırop mal mınım kılıs agıl ag tep gıl agak, “Bin bi niñ okok, Jisas gek cırop komıñ lıp, agıl ma ag niñnimir,” agak. **31** Nıb agak ak pen kiri mal amıl, bin bi karıp lım nab niñ okok magılsek ag niñ amnak.

Jisas aleb adık gak bi alap nop gek, mınım agak

32 Pen kiri mal amer niñlıg gi, bin bi ognap, bi kıyob niñlik sek aleb adık gak bi alap, dap Jisas mıdek sıňak dapelak. **33** Jisas kıyob niñlik bi niñbak

nop aban̄ ñagak ak ag yokek, mìnim ag tep gak. Nig gek, bin bi okok wal agil aglak, “Karip lîm Isrel aul, bi alap nîb aknîb rek gek ma nîpin,” aglak.

³⁴ Pen bi Perisi okok aglak, “Ne kijeki kiyob ñiliñ nap kiri Seten kîlis ak dîl me, kiyob ñiliñ okok ag söj yokeb,” aglak.

Jisas bin bi okok kîrop mapin niñak

³⁵ Pen Jisas ne taun sîkol okok abe, taun kîb okok abe gi ajlig gi, Juda mogim gep karip okok amîl, Kiñ kîb ke yiñ ak bin bi dîl kod midenigab mìnim tep ak ag ñak. Pen bin bi okok kîrop tap tari tari gak ak, ak rek nep gek komiñ lak. ³⁶ Jisas niñak, bin bi nîb okok kaj sipsip okok bi kod midep kiri alap ma mideb rek ak midelak. Gos par niñil koslam midelak ak pen kîrop bi gi ñeb alap ma midék. Nîb ak niñil, Jisas ne mapin yiñ niñil, ³⁷ bi ne okok kîrop agak, “Tap magil konai yiñ nep wög dai siñak piñil pok gi mideb ak pen bin bi pag dowep konai ma midébal. ³⁸ Nîb ak, niñbi Bi Kîb wög dai nap nîb ak nop ag niñem, bi pag dowep ognap sek ag yokek, pag dap nop pis ken dolan̄,” agak.

10

Jisas minim dad ameb bi ne aknib umigan alaŋ (Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Jisas bi ne aknîb umigan alaŋ kîrop sîk agek apelak agak, “Yad ke niñep agebin ak me, kijeki kiyob ñiliñ tap okok ag yokníg, ag yoknígabim. Bin bi tap tari tari giñigab okok ak rek nep gem, komiñ linigab,” agak.

² Bi Jisas mìnım dad ameb aknib umıgan alan Jisas ag yokak bi okok, yib kiri okok me, bi alap Saimon, yib ne alap Pita agölögipal; bi alap Edru, Pita nimam ne ak; bi alap Jems, Sebedi ñi ne; bi alap Jon, Jems nimam ne; ³ bi alap Pilip; alap Batolomyu; alap Tomas; alap Matyu, ne takis dolığip; bi alap Jems, Alpias ñi ne; bi alap Tadias; ⁴ bi alap Saimon, yib ne alap Selot agölögipal; bi alap Judas Iskariot, ne me kisen Jisas nop mímig nıňak.

*Jisas mìnım dad ameb bi ne aknib umıgan alan
krop ag ke ke yokak*

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Jisas bi ne nıb okok krop mìnım tep wög ak gınimel agıl, krop ag ke ke yoklıg gi agak, “Nıbi Juda bin bi mer nab okok abe, Sameria kai midebal nab okok abe, ma amnímib. ⁶ Pen nıbi amıl bin bi cın Isrel, bin bi kiri God nop gos ma nıpal okok, krop ag nılg gi agnímib, ⁷ “God bin bi dıl kod middenıgab ñin ak, bir manj apeb,” agnímib. ⁸ Bin bi tap gınimij okok gem, komıñ lıñimij. Bin bi pı̄s nep kımlak okok gem, kauyan warıknımel. Bin bi soi sapeb lıñimij okok gem, komıñ lıñimij. Bin bi kıjeki kıyob ñılık aban ñagnimij okok ag söj yokem amnímij. Bapi cır apıl nıbep per yokop wög gıpır rek, nıbi ak rek nep bin bi nıb okok krop yokop wög gi ñınımib. ⁹ Kab magıl gol, kab magıl silpa, kab magıl lakañ ognap ma dad amnímib. ¹⁰ Wad, walıj ognap sek, tob tırıp, yır dai, tap okok ma dad amnímib. Pen tarı: bin bi wög gi ñınigal okok pen tap nel ñıñigal.

11 “Pen taun alap akanj karip tiring tironj alap amjakem, bin bi nibepl ag wasu dinimel rek ognap niñil, krop eip nep midil, karip lim ke alap okok amnig ginigabim niñ ak nep, krop kiringgil amnimb. **12-14** Pen karip alap amiñ, “Niñbi midebim!” agem, “Yau, midobin; tep apebim,” agenimel, karip niñlik migan nibak amnimb. Pen krop minim yad ag niem ag wasu ma denimel ak, kiring amnig, acip acip tob kid niñbi cig dil midonimiq ak, tau liliq gi yokil amnimb. **15** Yad nibepl niñid yib agebin: minim kib agep niñ ak, Sodom Gomora bin bi yur sïkol sïkol dinigal; bin bi nibepl ma dinigal niñ okok, yur kib yib dinigal.

*Miker koñai nep onigab
(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)*

16 “Pen niñim! Yad nibepl kaj sipsip rek ak, bin bi kain sakol rek midebal nab okok ag yokebin. Niñ ak, gos niñ rep gilig gi, kapkap krop ag niñlig gi midenimb.

17 “Pen bin bi ognap nibepl di wös gil, dam Juda mogim gep karip okok amel, kansol kiri okok ap minim kib agil, nibepl paknigal. Niñ ak, niñ tep ginimib. **18** Nibepl bi yad midebim agil, lip gi dam gapman bi kib akanj kinj midenigal sinjak dad amel, niñbi minim tep yad ak, bi kib okok abe, Juda bin bi mer karip lim par kib okok niñ okok abe, krop ag niñigabim. **19-20** Nibepl minim kib agnigal nibak, minim tari ar agin akanj minim titi gil agin, agil, pirkil, gos par ma niñnimib. Niñbi minim agem niñlig gi, Nap God Kaun ne nibepl eip mideb ak, gos tep ñek niñlig gi, minim gos

nıbi ke ma agnígabım; Nap God Kaun ne nıbep agnígab rek nep agnígabım.

21 “Ñin nıbak, nımam sıkop okok warıkıl, nımam kiri ke okok ñaq paklaŋ agıl, bı kıb okok kırop mı̄mig gınıgal. Nap sıkop okok warıkıl, ñı pai kiri ke okok ñaq paklaŋ agıl, bı kıb okok kırop mı̄mig gınıgal. Ñı pai okok warıkıl, nonım nap kiri ke okok kıd ñıl ak rek nep gınıgal. **22** Yıp pı̄s ken ar mı̄denıgabım rek, bin bı okok magı̄lseк nıbep nıñel, mılık kal yonıgab. Pen bin bı an an kılıs gıl, yad eip nep mı̄denıgal okok, ñin kısen ak apek, God kırop dı̄nıgab. **23** Pen mı̄gan alap amem, nıbep gı̄ tı̄mel genı̄mel ak, pırı̄k gı̄ mı̄gan alap amnı̄mı̄b. Yad nıbep nıñıd agebin, Isrel taun okok bin bı okok kırop ag ñem ma amnı̄gab adek, yad Bı̄ Ñı ne onı̄gain.

24-25 “Ñı̄ pai skul apal okok kıb mı̄del, ag ñeb bı̄ kiri okok sıkol ma mı̄debal. Pen ag ñeb bı̄ mı̄deb rek mı̄don agıl me, skul apal. Bin bı̄ wög gı̄ ñı̄bal okok kıb mı̄del, bin bı̄ kırop kod mı̄debal okok sıkol ma mı̄debal. Wög gı̄pal ak, bin bı̄ kıb mı̄debal rek mı̄don agıl, wög gı̄pal. Nı̄b ak rek, bin bı̄ yad okok, yad mı̄debin rek mı̄don agı̄l, gı̄pal. Pen bin bı̄ okok yıp ag juıl, Seten yıp ne alap lıl yıp Bielsebul apal rek, nıbep bı̄ wög gı̄ ñeb yad ak rek nep ag juıl mı̄nım tı̄mel agnígal.

God nöp nep pırı̄kep

(Luk 12:2-7)

26 “Bin bı̄ okok kırop nıñıl ma pırı̄knı̄mı̄b. Mı̄nım tari mı̄ñi karı̄kıl mı̄deb ak, kısen mı̄señ mı̄denıgab. Tap tari kiri kapkap gı̄ we gıl gı̄pal okok, kısen mı̄señ lek nıñıgal. **27** Mı̄nım yad

nibep we gıl agnigain ak, nibi am krop misen
ag nıñıñımib. Minim yad nibep timid wagın
agnigain ak, karip ar alan amil, minim kib ag
ñem niñıñımel.

²⁸ “Nibi bin bi ñag pak lipal bi okok niñem
jel gek ma pırıknımib. Kiri yokop mib gon
ak nep ñag pak linigal; kaun ak sek gi timel
gınımel rek ma lip. Pırık gınig me, Bi Kib bin
bi mib gon abe kaun abe mab ke yineb migan
eyan di yoknígab nibak nep pırıknımib. ²⁹ Yakır
sıkol okok, tap yokop. Kab magıl lakañ nokım
nep yokıl, yakır omal dipal. Tap yokop ak pen,
God krop niñ mideb rek, alap yokop ma yap
paknígab. ³⁰ Kımkas nibep ak, God magılsek wök
pagıp. ³¹ Nib ak, ma pırıknımib. Yakır okok tap
sıkol yib; nibi pen tap yib midebim.

Yad Jisas bi ne agıl misen agnımib
(Luk 12:8-9)

³² “Bin bi an an yip pis ken ar midil, bin bi
okok krop misen ag ñenigal okok, yad pen Bapi
yad seb kab ar alan mideb ak nop, yip pis ken ar
midebal, agıl, misen agnigain. ³³ Pen bin bi an
an yip cıg tep ma git, bin bi eip midenigal nab
siňak agnigal, bi nibak yad ma nıpin, agnigal ak,
yad pen Bapi yad seb kab ar alan ak nop, bin bi
siňaul yad ma nıpin, agnigain.

Pen pen gınigal
(Luk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ “Yad lim dai wagın aul onek ak, ‘Jisas ne
lim dai wagın aul owak rek, kapkap mid tep
gınigabin,’ agıl, gos ak ma niñıñımib. Yad onek ak
me, bin bi okok minim kib agıl, pen pen gınigal.

35 Nib ginīgab: nī okok warikil, nap bī eip pen pen ginīgal. Pai okok warikil, nonim eip pen pen ginīgal. Nīne bin okok warikil, nīpis eip pen pen ginīgal. **36** Nīg ginīgal nibak, karip kiri nokim kin̄ midebal ak, kiri ke nep pen pen ginīgal.

37 “Bin bī an an nonim nap akanj nī pai kiri okok nep midmagil l̄il, yip midmagil ma lin̄igal ak, bin bī yad midenimel rek ma lin̄igab. **38** Bin bī an an yad eip midnig gos nīnjigal ak pen gos alap nīnjil agnīgal, ‘Bin bī ognap cinop gitimel ginīmel rek lip,’ agil, mab kros kiri di ka gil yip sain ma ginīgal ak, bin bī yad midenimel rek ma lin̄igab. **39** Bin bī an, yad ke ausek midil, mid tep gin agnīgab ak, mab ke yineb eyan amnīgab. Bin bī an pen agnīgab, yad Jisas pis ken miden, yip nīag pak lin̄ig, nīag pak l̄ilanj, agnīgab ak, komin̄ per per midep ak din̄igab.

God nibep ak rek nep dī tep ginīgab

(Mak 9:41)

40 “Nibi amem, bin bī ognap nibep ag wasu denimel ak, yip abe ag wasu din̄igal. Pen yip ag wasu din̄igal rek, Bī yip ag yokek onek ak nop abe ag wasu din̄igal. **41** Bin bī an, God minim agep bī alap nīnjil agnīgab, ‘Bī owip aul, God wög gīp ak me, nop din̄igain,’ agil din̄igab ak, tep yib ginīgab. God minim agep bī nibak dī tep ginīgab rek, kisen God nop ak rek nep dī tep ginīgab. Bin bī an, God bin bī komin̄ tep ne alap nīnjil agnīgab, ‘Bī owip aul, God bī komin̄ tep ne ak me, nop din̄igain,’ agil din̄igab ak, tep yib ginīgab. God bin bī komin̄ tep ne ak dī tep ginīgab rek, kisen God nop ak rek nep dī tep ginīgab. **42** Pen bin bī

an, bì yokop yad alap nıñıl, Jisas bì ne ak agıl, nıg
mıl dap nıñigab ak, God nıñek, tep gek, pen yıpın
ma gınigab,” agak.

11

*Jon bì ne ognap ag yokek, Jisas nop nıjnig
amniłak*

(Luk 7:18-35)

¹ Jisas bì ne aknıb umıgan alan okok kırop nıg
gıl nıg gıl gınımıt agıl ag nıtep gıl, karıp lım
nıbak kırıg gıl, taun yokop ulep nıb okok amił,
bin bì okok kırop mınım ag nıak.

² Pen Jon bì nıg pak nıeb ak mıñ mıdıl, Krais
tari tari gak mınım ak nıñıl, bì ne ognap ag
yokek, Jisas mıdeł sıñak amjakıl, ³ nop ag nıñıl
aglak, “Cınop ag nıan, nak bì ‘Krais’ agıl per kod
mıdobın ak nep opan akañ cın bì kısen nıb bì
alap ke kod mıdon?” aglak.

⁴ Agelak, Jisas kırop pen agak, “Nıbi Jon mıdeb
sıñak amił agnímıt, ‘Cın amił udın cın ke nıñıl,
tımid cın ke nıpın, ⁵ bì nıbak bin bì udın kwoi
gıp okok gosıp udın nıl nıpal. Bin bì tob tımel gıp
okok gosıp kanıb tag tep gıp pal. Bin bì soi sapeb
lıp okok gosıp mılep gıp. Bin bì tımid mıgan pılıñ
gıp okok gosıp gos pıwakek nıpal. Bin bì kımbal
okok gosıp kauyan warıkpal. Bin bì yım gep rek
okok, ak rek nep Krais mınım tep ak agek nıpal,’
agnımıt. ⁶ Pen mınım alap agnímıt, ‘Bin bì yıp
nıñ dıl, gos alap alap ma nıñnıgal okok, mıñ mıñ
yıb gınigal,’ agnímıt,” agak.

⁷ Nıb agek, Jon bì ne okok amel nıñlıg gı, Jisas
bin bì ap mıdelak okok kırop Jon mınım ar ak

agıl agak, “Nı̄bi ned mı̄ñ mab kab nep mı̄deb nab okok ambek ńın ak, tari nı̄jnı̄g ambek? Sı̄d par nokım alap yı̄gen dı̄ adan aul gıp alap nı̄jnı̄g ambek aka? ⁸ Akañ tari nı̄jnı̄g ambek? Bı̄ walīj tep tep nep lı̄pal bı̄ alap nı̄jnı̄g ambek aka? Bı̄ walīj tep tep dı̄n agıl nı̄pal okok, bı̄ kı̄b karı̄p kıl̄ tep okok kınbal. Kırı̄ Jon mı̄doligıp mı̄ñ mab nep nab sı̄njak ma kınbal. ⁹ Pen tap tari nı̄jnı̄g ambek? Yokop ma ambek. Jon bı̄ God mı̄nım agep bı̄ nı̄bak nı̄jnı̄g ambek. Bı̄ God mı̄nım agep onı̄gab, agıl kod mı̄deligıpı̄m me, bı̄ nı̄bak me ak. Pen Jon ne God mı̄nım agep bı̄ alap nep mer. ¹⁰ Jon nop gos nı̄njıl, bı̄rarık nep God ne Ņı̄ ne nop mı̄nım agak mı̄nım nı̄bak, God Mı̄nım eyañ ńu kıl̄ tı̄kıl̄ aglak,

‘Bı̄ mı̄nım agep yad ak,
ag yoken ned amıl̄,
bin bı̄ okok ag ńı̄ tep gek,

kı̄sen nak ke amnı̄gan,’ agıl ńu kıl̄ tı̄klak.

¹¹ Nı̄bep nı̄njı̄d agebin, bin bı̄ lı̄m dai wagın aul mı̄debal okok, nokım alap Jon rek mer. Pen God bin bı̄ yokop yı̄b dam seb kab ar alan sı̄njak kod mı̄denı̄gab okok, kırı̄ Jon rek ma mı̄denı̄gal; God ne bin bı̄ yokop yı̄b okok dı̄ tep yı̄b gek, bin bı̄ tep ne yı̄b mı̄denı̄gal. ¹² Jon bı̄ ńı̄g pak ńeb bı̄ apıl̄ mı̄nım tep ag ńı̄k ak tı̄kıl̄, bin bı̄ okok, God cı̄nop dı̄l seb kab ar alan sı̄njak kod mı̄donı̄mıt̄ agıl̄, mı̄nım nı̄bak kıl̄ıs yı̄b gı̄ dam dam, mı̄ñi ak rek nep kıl̄ıs yı̄b gı̄pal.

¹³ “Bı̄ God mı̄nım agep mı̄nım ńu kıl̄ tı̄klak okok abe, Mosı̄s God lo mı̄nım ńu kıl̄ tı̄kak ak abe, wagın ak me, God Mesaia ak nop ag yokek, ne bin

bì okok kìrop dìl kod mìdenigab. Mìnìm nìbak nep ag dapel dapel me, Jon owak. ¹⁴ Pen mìnìm agníg gebin ak dìnígabim akan ma nìpin. God Jon nop agek, apìl bin bì okok kìrop mìnìm ag ñak ak, God Mìnìm ñu kìl tìkil, gìnigab aglak rek nep gak. Ñu kìl tìkil aglak, bì God mìnìm agep Ilaija rek bì alap onigab, aglak. ¹⁵ Nìbi bin bì gos tìmid mìdonimìñ okok, mìnìm agebin aul tìmid li nìñ tep gìnimb.

¹⁶ “Bin bì miñi ñìñ aul mìdebal okok yad nìpin, kìri ñì painjan ognap maker sìñak bìsig gìl, ñì painjan ognap meg mìgan dap ranìl kìrop apal rek ak mìdebal. ¹⁷ Kìri apal,

‘Cìn akìl pìgon,

nìbi tari gìnig kogim ma papim?

Kìmep sìl agep rek alap agon,

nìbi tari gìnig sìl ma apim?’ apal.

¹⁸ Nìb ak rek, God Jon nop ag yokek apìl, ñìñ ognap tap magìl ma ñìbil, ñìg wain ma ñìbil gek, apal, ‘Bì ñìbaul nop tap tari aban ñagek nìg gip?’ apal. ¹⁹ Bì Ñì ne pen apek apal, ‘Bì tap kìb ñìbil, ñìg wain ñìbil, bì takis dìpal okok eip ajìl, bì tap si tap tìmel gìpal okok eip ajìl gip,’ apal. Pen bin bì God Mìnìm ak nìñ dìl, gi tep gìl, mìd tep gìnigal ak, bin bì okok nìñil agnígal, God Mìnìm ak mìnìm tep yìb, agnígal,” agak.

Mìnìm kìb dìnígal

(Luk 10:13-15)

²⁰⁻²¹ Jisas taun kìb ned gi ajìl, tap ma gep konjai nep gek, bin bì okok nìñlak ak pen kìri, tari gìnig tap si tap tìmel gìpin agìl, tap si tap tìmel göligìpal ak kìrig gìl, Jisas nop ma nìñ dìlak. Nìg

gel, Jisas k̄rop ag ḡıl agak, “Korasin taun bin b̄ı okok! Betsaida taun bin b̄ı okok! Tap ma gep okok gen, n̄ıpek. Pen tap si tap t̄ımel ḡıp̄ım ak k̄ırıg ḡıl, yıp ma n̄ıŋ d̄ıp̄ım. N̄ıg ḡıp̄ım ak, n̄ıbi m̄ın̄ım k̄ıb yıp d̄ın̄ıgabım. Taun k̄ıb Taia, Juda bin b̄ı mer okok, taun k̄ıb Saidon, Juda bin b̄ı mer okok, tap ma gep n̄ıb okok k̄rop ak rek nep gebnep, k̄ıri tap si tap t̄ımel gölüḡıp̄al okok k̄ırıg ḡıl, wad ajı̄l rek ognap yı̄mıl, t̄ın sılık̄ıllılıg ḡı lılıg ḡı m̄ıdeblap. [22](#) N̄ıb ak, m̄ın̄ım k̄ıb agep n̄ıñ ak, Taia bin b̄ı abe, Saidon bin b̄ı abe, m̄ın̄ım s̄ık̄ol rek d̄ın̄ıgal; pen n̄ıbi Korasin bin b̄ı abe, Betsaida bin b̄ı abe, m̄ın̄ım k̄ıb yıp d̄ın̄ıgabım.

[23](#) “Kapaneam bin b̄ı okok. N̄ıñ n̄ıbak n̄ıbi seb kab ar alan s̄ıňak ma amnígabım; p̄ıs nep mab ke yı̄neb kau m̄ıgan eyan ak amnígabım. Tap ma gep rek n̄ıbep nab aul ḡınek ak, taun k̄ıb Sodom gebnep, k̄ıri tap si tap t̄ımel gölüḡıp̄al okok k̄ırıg ḡıl, m̄ıñi komı̄ñ m̄ıdeblap. [24](#) Ar n̄ıbak yad n̄ıbep agebin, m̄ın̄ım k̄ıb agep n̄ıñ ak, Sodom bin b̄ı okok m̄ın̄ım s̄ık̄ol rek d̄ın̄ıgal; n̄ıbi Kapaneam bin b̄ı m̄ın̄ım k̄ıb yıp d̄ın̄ıgabım,” agak.

*Yıp apıl ake lın̄ımıb
(Luk 10:21-22)*

[25-26](#) N̄ıñ n̄ıbak Jisas Nap nop agak, “Bapi, yad yıp nep agen ar alan amnañ. Nak Bı̄ Kı̄b, seb kab ar alan abe, lı̄m dai wagı̄n aul abe kod m̄ıdeban ak, gos nak ke n̄ınek tep ḡıp rek, bin b̄ı gos k̄ıd yık n̄ıñıl n̄ıñjobın apal okok, k̄rop m̄ın̄ım yad agebin wagı̄n ak ma ag n̄ıban; pen bin b̄ı n̄ı painaŋ rek m̄ıdebal okok k̄rop gos tep n̄ıł, m̄ın̄ım

yad agebin wagın ak ag mīseñ līpan ak, nep tep agebin,” agak.

²⁷ Jisas nīb agıl agak, “Bapi kılıs ne mīdeb rek, yıp ūib. Bin bī ognap yıp nīñ̄ tep ma gīpal; Bapi nep yıp nīñ̄ip. Yad nep Bapi nop nīñ̄ tep gīpin. Pen bin bī gos tep ūinim ag gos nīñ̄nīgain okok, kīrop gos tep ūen, Bapi nop nīñ̄nīgal,” agak.

²⁸ Jisas nīb agıl agak, “Nībi bin bī tap wad tībrīb tīkrok mīker per dī ajıl gos par nīñ̄il mīdebim okok, yıp onimib nīñ̄il tap wad kīb mīker dī ajebim okok yad ke tīg asık den ake līnīgabim. ²⁹ Yad bī sain tep kapkap mīdebin; kal ma gīnīgain; nīb ak, yıp apıl, wōg yad gī ūil, cībur gos mīdmagıl nībep nab adan̄ ake līnīmib. ³⁰ Nībi yıp apıl wōg yad genīgabim ak, dī mīker alap ma gīnīgab; auan amnīgab.

12

*God nop sobok gep ūin ak, wid magıl tīk ūinlak
(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)*

¹ Juda God nop sobok gep ūin ak, Jisas bī ne okok eip wid wōg nab sīňak amlıg gī, bī ne okok yuan gek, wid magıl nīb okok ognap dīl, wak pak yokıl, ūiblig gī ūiblig gī amelak. ² Nīg gelak, bī Perisi okok nīñ̄il, Jisas nop aglak, “Lo mīnim cīn ageb, bin bī God nop sobok gep ūin ak wōg ma gīnīgal. Pen bī nak okok tarı gīnīg God nop sobok gep ūin wōg ma gep ūin aul, wid magıl wak pak yokebal?” aglak.

³⁻⁴ Agelak, Jisas kīrop pen agak, “Depid bīrarık nep bī ne okok eip yuan gek, God sobok gep karıp ak amjakıl, bred God udin̄ yırık ar sīňak lel, bī

yokop ma ñibal, bì God nop tap sobok gipal okok nep ñibal bred ak, krop ag niñek nop ñel, bì ne okok eip ñiñlak. Pen yuan lek gilak kesim ñibak, God Mìnìm eyan ñu kıl tiklak ak niñbi ma niñpim ar?

⁵ “Niñbi Mosis God Mìnìm ñu kıl tikak ak ma niñpim rek lip. Ne ñu kıl tikil agak, ‘Bì God nop tap sobok gep bì okok, God nop sobok gep ñin ak, God sobok gep karip miñgan ak am midil, wög gipal. Pen God krop mìnìm kib ma agniñgab,’ agak. ⁶ Pen yad niñbep agebin, God sobok gep karip ñibak tap kib mer; niñebim aul me kib. ⁷ Pen mìnìm alap God Mìnìm ñu kıl tiklak ak, niñ tep ma giñpim akan? Mìnìm ñibak ñu kıl tikil aglak, ‘Bin bì yip tap pak sobok gi ñiñigal ak, yip tep ma giñigab; bin bì okok krop yimig niñnigal ak, yip tep giñigab,’ aglak. Mìnìm ñibak niñil ma giñpim ak me, bì yad okok gi tep gel niñlig gi, krop di silikil apim. ⁸ ‘God nop sobok gep ñin! God nop sobok gep ñin!’ apim ak pen Bi Ni ne nep God nop sobok gep ñin ak kod mideb ag gos ak ma niñpim.

*Jisas bì ñinmagil pípic gak ak gek, komiñ lak
(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)*

⁹ Jisas karip lim ñibak kiriñgil, karip lim alap amil, Juda mogim gep karip ñilik miñgan ak amnak. ¹⁰ Pen karip ñilik miñgan ñibak bì ñinmagil pípic gak alap midek. Bin bì ap midelak okok, Jisas mìnìm ognap agek nop dam mìnìm kib agin, agil, nop mìnìm tom agil aglak, “God nop sobok gep ñin aul, bin bì komiñ lep akan mer?” aglak.

¹¹ Agelak, Jisas k̄rop pen agak, “Kaj sipsip n̄bi alap God nop sobok gep n̄in aul kau m̄gan amenigab ak, d̄t yokn̄igabim aka mer? D̄t yokn̄igabim rek l̄p. ¹² Pen kaj sipsip ak tap yokop. Bin b̄t okok tap ȳb. God nop sobok gep n̄in aul komiñ lan agil ḡnigabim ak, minim ma m̄ideb, ḡnigabim,” agak.

¹³ Jisas n̄ib agil, b̄t n̄inmagil p̄ipic gak ak nop agak, “N̄inmagil parsek lan!” agak. N̄ib agek, n̄inmagil parsek lebin agak. N̄ig gak n̄ijil n̄inmagil p̄ipic gak ak pis nep komiñ l̄l, n̄inmagil pis kid tep m̄idek ak rek lak.

¹⁴ N̄ig gek n̄ijil, b̄t Perisi okok am mogim git, nop n̄ig n̄ig git n̄ag pak lin, agil, minim ag n̄ij ag n̄ij gitlak.

Jisas ne God b̄t wög git ñeb b̄t ne

¹⁵ N̄ig gelak, Jisas n̄ijil, karip lim n̄ibak k̄rig git, m̄igan alap amnig git amnak. Amek n̄ijil git, bin b̄t konjai nep nop kisen gitlak. N̄ig gelak, bin b̄t tap gak okok, ne gek magilsek komiñ lek n̄ijil git, ¹⁶ k̄rop agak, “B̄t ak n̄ig n̄ig git, agil, ma agnimib!” agak.

¹⁷ Jisas gak n̄ibak, b̄t God minim agep Aisaia ḡnigab agak rek nep gak. Ne nu k̄il t̄kil agak,

¹⁸ “N̄ibi n̄ijim! B̄t yad pis nep ag l̄pin aul, wög yad git ñeb b̄t me ak.

B̄t yad n̄ijen, yip tep ȳb git me ak.
Yad nop midmagil l̄pin.

Kaun yad ak nop bak goj lek,
bin b̄t kiri titi git bisig mid tep ḡnigal minim yad
ak,
bin b̄t okok k̄rop magilsek ag n̄inigab.

19 Ne bin bi okok ninek milik yapek,
minim pen pen ma agnigab.

Bin bi midebal okok, yip nep ninlan agil,
meg migan dap ranil ma agnigab.

20 Bin bi ma nipal okok
kirop kapkap ag tep ginigab.

Lam soj ginig gek, wel tim lel yin mideb rek ak
kirop agnigab.

Ne nig gillig gi damil me,
God agip rek mini ar ak gek ap ranek,
tap si tap timel gep mini ar ak pis nep ap
yonigab.

21 Bin bi karip lim okok nib okok nib ak rek nep,
nop gos sek kod midenigal,” agak.

*Jisas ne Bielsebul kilis dil tap ma gep rek geb,
aglak*

(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23; 12:10)

22 Bi kijeki aban ñagek, udin kwoi gil, meg
migan pilin gil gak bi alap dam Jisas midek sijak
dapelak. Jisas kijeki ak ag soj yokek, udin yib
nil niñil, minim agil gak. **23** Bin bi midelak okok,
Jisas gak nibak niñil, wal agil aglak, “Bi nibaul
based Depid Ñi ne per kod midobin ak rek lip,”
aglak.

24 Pen bi Perisi okok minim nibak niñil, gos kiri
okok nep niñil aglak, “Bi nibak God kiliis ne dil ag
sor ma yokip; ne kijeki kiyob nilik tap okok, nap
kiri Bielsebul kiliis dil ag yokip,” ag gos niñlak.

25-26 Pen gos niñlak nibak, Jisas ke niñil, kirop
agak, “Seten warikil, bin bi ne ognap ag yoknigab
ak, titi gil bi kib midenigab? Karip lim alap,
kiri ke pen pen gil asik ke ke linigal ak, ap yap

paknıgal. Karıp lım kib alap akan bin bi wagın nokım alap, kiri ke pen pen gıl asık ke ke lınígal ak, ap yap paknıgal. Nıbi gos aknib rek nıñıl agebim ak pen Seten ne yakam ne ke okok krop ma ag yoknıgal.

27 “Yıp agebim, ‘Kijeki kiyob nıllık tap okok nap kiri Bielsebul kılıs ak dıl ag söy yokeban,’ agebim ak pen nıbi yıp agem nıñin. Bi nıbi ke okok Bielsebul kılıs ak dıl kijeki kiyob nıllık tap okok ag söy yokebal aka tari? Kiri ke agnıgal, ‘Bin bi alap nıg gınımel rek ma lıp,’ agnıgal.

28 “Pen God Kaun kılıs ak dıl, kijeki kiyob nıllık tap okok ag söy yokebin ak, tari gınıg God ne bin bi dıl kod mıdenıgal nıñ ak bır owıp aul, agıl, yıp ma dıpım?

29 “Bi kılıs yıb alap mıdekk, tap nop okok dıniç, yokop ma amnıgal. Ned nop pıs nep nag dı nıon gi lıl amił me tap nop okok me si dıniçgal.

30 “Bin bi yad eip mıdebal okok, bin bi okok krop yıp donıgal. Pen bin bi yad mer okok, bin bi yıp onıç gebal okok krop yık git yoknıgal. **31** Nıb ak, nıbi nıñ tep gınımıt. Bin bi okok tap si tap tımel tari tari genıgal ak, God nıñıl kırıg gınıgal. Bin bi God nop mınım tıb junıgal ak, ak rek nep God nıñıl kırıg gınıgal. Pen God Kaun nop mınım tıb junıgal ak, God nıñıl ma kırıg gınıgal. **32** Bi Nı ne ak nop mınım tımel agenıgal ak, God nıñıl kırıg gınıgal. Pen Kaun Sıñ nop mınım tımel agenıgal ak, nıñ aul abe, nıñ kisen ak abe, God ne gos nıñ nep mıdıl ma kırıg gınıgal.

*MİNİM KE AGEBİM AR AK NEP, NİBEP MİNİM KİB AGNİGAB
(Luk 6:43-45)*

³³ “Nı̄bi yıp tari gını̄g agebım, ‘Seten aban nı̄agek, wög tep ak geb,’ agebım? Mab tep okok magıl tep pı̄lnı̄gab; mab tı̄mel okok magıl tı̄mel pı̄lnı̄gab. Mab magıl pı̄lnı̄gab magıl nı̄bak nı̄ñıl me, mab ak tep mab ak tı̄mel agnı̄gal. ³⁴ Nı̄bi soin nı̄t̄ pai tık dopal okok me nı̄b agebım. Nı̄bi bin bı̄ tı̄mel nı̄bak rek, titi gıl mİNİM tep agnı̄gabım? Bin bı̄ mİNİM agebal rek nı̄ñı̄gabın me, cı̄bur gos mı̄dmagıl kı̄rop nab adan tari rek mı̄deb ak nı̄ñı̄gabın. ³⁵ Bin bı̄ tep okok, cı̄bur gos mı̄dmagıl nab kırı̄ adan tap tep mı̄deb nı̄ñı̄l gıt̄, gıt̄ tep gı̄pal; bin bı̄ tı̄mel okok, cı̄bur gos mı̄dmagıl nab kırı̄ adan tap tı̄mel mı̄deb nı̄ñı̄l gıt̄, gıt̄ tı̄mel gı̄pal. ³⁶ Nı̄ñ̄ tep gını̄mib. Kisen mİNİM kİB agep nı̄n ak, God bin bı̄ okok kı̄rop magılsek, mİNİM abramek agıl bin bı̄ ognap gıt̄ tı̄mel gı̄lak ak, tari gını̄g nı̄b apek agıl, kı̄rop ag gını̄gab. ³⁷ Nı̄b ak me, nı̄bi ke mİNİM agnı̄gabım ak nep God nı̄ñı̄l agek komı̄n amnı̄gabım akan yur dı̄nı̄gabım,” agak.

*Tap ma gep rek ognap gek nı̄ñı̄n, aglak
(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)*

³⁸ God lo mİNİM ag nı̄eb bı̄ ognap abe, bı̄ Perisi ognap abe, apıl Jisas nop aglak, “MİNİM ag nı̄eb bı̄! Tap ma gep rek alap gek, cın nı̄ñı̄l me, nak God nep ag yokıp opan agnı̄gabın,” aglak.

³⁹ Agelak, Jisas agak, “Nı̄bi bin bı̄ tap si tap tı̄mel nep gıl, God mİNİM agak ak ma nı̄pım. Tap ma gep rek alap gek nı̄ñı̄n agebım ak, pen nı̄bep

tap alap gen ma nijenigabim. Bi God minim agep Jona nop gak ar ak nep, yip ak rek nep gek, nijenigabim. ⁴⁰ Birarik nep kibsal kib ak Jona nop kom jal yokek, cibur nab eyan nin omal nokim midil, adik gi owak. Nib ak rek, yad, Bi Ni ne, ak rek nep nin omal nokim lim nab okok midil, adik gi onigain. ⁴¹ Birarik nep Jona amil, taun kib Ninepa bin bi kirog agek, tap si tap timel gilak okok kasek kirig gil, God nop niy dilak. Jona bi yokop ak agek nijlak; nibi pen Bi Kib minni mideb aul, minim ageb ak ma dipim. Nib ak, kisen minim kib agep nin ak, Ninepa bi warikil nibep minim kib agel, nibi minim kib dinigabim.

⁴² “Bin kwin kib, karip lim Siba nib ak, birarik nep gak rek ak nipiim. Karip lim ne par okok nib ak pen, Juda kin kib Solomon gos kid yik nijak bi ak minim nop nijenig owak. Solomon bi yokop ak nop nig gak; pen tari ginig Bi Kib minni mideb aul minim ageb ak ma nipiim? Kisen minim kib agep nin ak, Siba kwin warikil nibep minim kib agek, nibi minim kib dinigabim.

Kijeki kiyob nilik tap okok kauyan adik gi onimij rek lip, agak
(Luk 11:24-26)

⁴³ “Seten yakam ne kijeki tap okok apil bin bi abaq nagaq midil, soej amil, bin bi ognap abaq nagan, agil, niy tag mer nijil, ⁴⁴ adik gi apil nijenigab, bi ned kirog amnigab kau ar ak tep nep midenigab. ⁴⁵ Ne nijil, kijeki timel ne rek mer, kijeki timel yib, aknib ar onid ak pon dapil, bi nibak nop yipil sikhagal. Nig gek, ned mid timel gak rek mer; kisen mid timel yib ginigab.

Nı̄bi bin bı̄ mı̄ñi mı̄debı̄m nı̄bi tap si tap tı̄mel ned
gı̄ mı̄deligıpı̄m rek mer, kı̄sen tap si tap tı̄mel yı̄b
gı̄nı̄gabı̄m,” agak.

*Jisas nonım nı̄mam sıkop
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)*

⁴⁶ Jisas bin bı̄ okok kı̄rop mı̄nım agek nı̄njılı̄g
gı̄, nonım nı̄mam ne ke okok söj eyanı̄ apı̄l
aglak, “Cın Jisas nop mı̄nım agnı̄g opı̄n,” aglak.

⁴⁷ Agelak, bı̄ alap karıp nı̄lilik mı̄gan amīl, Jisas
nop agak, “Nanım namam nak okok, nep mı̄nım
agnı̄g ap mı̄debal söj eyanı̄,” agak.

⁴⁸⁻⁴⁹ Agek, bin bı̄ ne eip karıp nı̄lilik mı̄gan eyanı̄
mı̄delak okok kı̄rop nı̄njı̄ padı̄klı̄g gı̄ agak, “Nı̄njı̄d
apan ak pen, bin bı̄ karıp nı̄lilik mı̄gan mı̄debal sı̄n
aul, kı̄ri me ami yad, mam yad mı̄debal. ⁵⁰ Bin bı̄
Bapi yad seb kab ar alanı̄ mı̄nım ageb rek nı̄njı̄l,
nı̄g aknı̄b rek nep gebal okok, kı̄ri me ami yad, ai
yad, mam yad mı̄debal,” agak.

13

*Jisas, God mı̄nım ak nı̄nj tep gilanı̄, agıl, mı̄nım
sı̄d tı̄kıl agak*

(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Nı̄n nokım nı̄bak nep, Jisas karıp ne ak kırı̄g
gil am Nı̄g Cöb Galili gol sı̄njak bı̄sigeck, ²⁻³ bin bı̄
konjai yı̄b nep apı̄l nop pı̄njı̄l kıs kıs gelak. Nı̄g
gelak nı̄njı̄l ne am Nı̄g magöb ar ak bı̄sı̄g gıl, amīl
Nı̄g nab sı̄njak adanı̄ mı̄dekkı̄l nı̄njılı̄g gı̄, bin bı̄ Nı̄g cöb
gol sı̄njak warık mı̄delak.

Jisas bin bı̄ okok kı̄rop mı̄nım sı̄d tı̄kıl mı̄nım
konjai nep ag nı̄ak. Ag Nı̄lilik gı̄ agak, “Bı̄ alap
wid tananı̄ agıl, wid magıl ak dam wög dai okok

yokenıgab. ⁴ Yıñ dî yokek, ognap kanıb ar sıñak yapek, yakır okok apıl nıñnıgal. ⁵ Ognap kab ar lım sîkol sîkol mîdenıgab sıñak yapıł, kasek marıp gînıgab ⁶ pen kîdîl am kîlîs ma gînıgab rek, pîb nıñıl mîlep gînıgab. ⁷ Pen ognap nag ſu ſu sek nab okok yapıł tannıgab ak pen nag nîbak sau gîl pak nîbek, mîlep gînıgab. ⁸ Pen ognap lım tep ar sıñak yapıł, tan tep yîb gîl, magîl kojai yîb nep pîlnıgab. Ognap nıñ juıl mamıd ak (100) rek pîlnıgab; ognap nıñ juıl omal nokîm (60) rek pîlnıgab; ognap nıñ juıl nokîm alap adîk gî dam aknıb wajrem alan (30) rek pîlnıgab. ⁹ Nîbi bin bî gos tîmîd mîdonımîñ okok, mînîm agebin aul tîmîd lî nıñ tep gînîmîb,” agak.

*Jisas tari gînıg mînîm sîd tîkîl agolıgip
(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)*

¹⁰ Jisas nîb agek, bî ne okok apıl, nop ag nıñıl aglak, “Bin bî okok kîrop tari gînıg mînîm sîd tîkîl nep apan?” aglak.

¹¹ Agelak, ne pen agak, “God bin bî ne dîl kod mîdenıgab mînîm we gîl mîdeb ak, nîbep gos ſek nıñnıgabım; pen bin bî yokop okok ma nıñnıgal. ¹² Bin bî mînîm yîp nıñıl nıñ tep gînıg; pen bin bî mînîm yîp nıñıl ma nıñ dîpal okok, mînîm sîkol nîpal ak pîs nep kîr gînıgab. ¹³ Kîrop mînîm sîd tîkîl apin ak, kîri udîn sek, gos tîmîd sek ak pen, agîp ar me ak, agîl, ma nîpal.

¹⁴ “Gîpal nîbak, bî God mînîm agep Aisaia ned gînıgab agîl ſu kîl tîkak rek nep gîpal. Aisaia mînîm nîbak ſu kîl tîkîl agak, ‘Mînîm nıñnıgal ak pen

mİNİM agiP nİb, agiL, mİNİM wagİN tİg dam
ma nİjnİgal.

UdİN nİjnİgal ak pen
tap alap ma nİjnİgal.

15 Bin bi sİN aul mİNİM yad apin ak kİri yİRİk gek
ma nİpal.

God MİNİM nİjon, cİNop gek,
bin bi ne mİdojİN rek lİp agiL,
tİMİd mİgan pİLİN gİL, udİN jİKİL nep
mİdebal, agak.

16-17 “nİb ak, kİri ma nİpal; pen God nİbep
gos tep nİek nİpİM ak, mİN mİN gİNİMİb. Yad
nİbep nİnjİd agebin, God mİNİM ageb bi okok abe,
bin bi God MİNİM ageb rek nİnjİl gÖlİgİpal bin
bi okok abe, konjai nep Mesaia nop nİnjİN ag gos
nİnjölİgİpal ak pen udİN nİnjİl, peyİg ma nİnjlak.
Pen mİNİ nİbi udİN nİnjİl, peyİg nİjebİM ak, mİN
mİN yİb gİNİMİb.

*Bİ wid magiL dİ yokak kesİM agak ak, Jisas
mİNİM wagİN ak ag nİak*

(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

18 “Pen mİNİM sİd tİKİL agesin ak, bi ne wid
magiL dam wÖG dai okok dİ yokak ak, wagİN ak
agen nİnjİM,” agak.

19 “Wid magiL ognap kanİb ar sİNak yapek,
yakır okok apiL nİjnİgal agesin ak, bin bi okok,
God bin bi dİL kod mİdenİgab mİNİM tep ak
nİjnİgal ak pen wagİN ak ma nİjnİgal nİnjİl Seten
ne gek pİs nep saköl gİNİgal, agiL agesin.

20-21 “Pen magiL ognap kab ar lİM sİkol sİkol
mİdenİgab sİNak yapıL, kasek marİp gİNİgab pen
kİdİL am kİlİs ma gİNİgab rek, pİb nİnjİl mİlep

gİNİGAB agesin ak, bin bİ okok kİri mİNİM yad kİsen nİñnİgal won ak, mİN mİN gİNİGAL ak pen mİNİ nep bin bİ ognap apİl, bin bİ mİNİM yad nİñnİgal okok gos tİMEL nİñjİL, kaual maual rek mİdİl, kİrop gİ tİMEL gİNİGAL nİñjİL bin bİ mİNİM yad ned nİñ dİlak okok, mİNİ mİNİM yad ak saköl gİL, gos ar ognap nİñnİgal, agİl agesin. [22](#) Magİl ognap yonİgab nag ñu ñu sek nab okok agesin ak, bin bİ okok mİNİM yad ak nİñnİgal ak pen wÖG wari, karİp, kaj, tu mİNOL, agon kİlnok kİbap tap okok nep gos nİñjİL, God mİNİM tep ak kİRİG gİNİGAL nİñjİL tap ñiñeb ognap ma pİlnİgab, agİl agesin. [23](#) Pen magİl ognap lİM tep ar sİNjAK yapİl, tan tep gİL, magİl konjAI pİlnİgab agesin ak, bin bİ okok mİNİM yad ak nİñjİL, dİ kİlİs yİB gİL, ognap gİ tep gİNİGAL, ognap gİ tep yİB gİNİGAL, ognap gİ tep ar ke yİB gİNİGAL, agİl agesin,” agak.

*Bin bİ gİ tİMEL gİpal okok God bin bİ ne okok eip
jİM ñiñ mİdebal*

[24](#) Jisas kİrop mİNİM alap sek mİNİM sİd tİkİl agak, “God bin bİ dİl kod mİdenİgab ak, kesİM dİNİG gebin aul rek gİNİGAB. Bİ kİB alap wid magİl okok tanañ agİl, dam wÖG dai ne okok yoknİgab. [25](#) Pen kİslİM eyan kİN amnİgab won ak, bİ tİMEL alap tap yİñ tİMEL ognap dapİl, nab nİB okok yokİL amnİgab. [26](#) NİB ak, wid yİñ tep ak tannİgab ak pen tap yİñ tİMEL ak abe tannİgab. [27](#) Nİg gek, bİ wÖG gİ ñeb okok apİl bİ kİB ak nop agnİgab, ‘Bİ kİB! Tap yİñ tep okok nep dam wÖG dai ak yokpan ak pen tap yİñ tİMEL okok akal nİB apİl sek taneb?’ agnİgab. [28](#) Ne kİrop pen agnİgab, ‘Bİ kaual maual yad alap dap yokİp,’ agnİgab. Pen

kiri agnigal, ‘Cin amil tap yin timel taneb nib okok tig ju yokin akan?’ agnigal. Bi wög dai nap nib bi nibak pen agil agnigab, ²⁹ ‘Mer! Nin aul, tap yin timel nib okok tig juim agen, nibi amil tap yin tep ognap sek tig junimib rek lip! ³⁰ Kiri gem omalgil tannimij. Pen tanil magil pilek, tikep nin ak bi tap tikep bi yad okok agnigain, “Tap yin timel nib okok tig juil, dam non non gi lem, mab dagilel yin sibok nib amnimij; pen wid magil okok nep di mogim gil, dam wid magil lep nilik migan yad ak yoknimib,” agnigabin,’ agnigab,” agak.

*Mab mastad magil ak, minim sid tikil agak
(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)*

³¹⁻³² Jisas kiroq minim alap sek minim sid tikil agak, “Bi alap mab mastad magil sikol ak dam wög dai ne ak yokenigab, tan kibgil, lek tep ak lek, yakir okok apil, lek ke ke karip ginigal. Nib ak rek me, God bin bi dil, karip lim tep ne seb kab ar alaŋ siŋak kod midenigab ak me,” agak.

*Yis ak, minim sid tikil agak
(Luk 13:20-21)*

³³ Jisas minim alap sek minim sid tikil agak, “Bin okok tap yis apal ak, di plaua tin kib eyan sek di adik madik gel, tap kib yib tanib. Nib ak rek me, God bin bi dil, karip lim tep seb kab ar alaŋ siŋak kod midenigab ak me,” agak.

*Jisas ti ginig bin bi okok minim sid tikil agoligip
(Mak 4:33-34)*

³⁴ Jisas bin bî okok kîrop mînîm ognap ag ñînîg gîl mîsen ma agolîgîp; mînîm sîd tîkîl nep kîrop ag ñolîgîp. ³⁵ Gak nîbak, bî God mînîm agep alap ned gînîgab agîl ñu kîl tîkak rek nep gak. Ne mînîm nîbak ñu kîl tîkîl agak,
 “Karîp lîm bîrarîk ped okok gî lak ñîn ak tîkîl,
 mîd damîl mînîi mîdobîn ñîn aul, mînîm ma
 nînjlak ak,
 mînîm sîd tîkep mînîm ak nep kîrop ag
 ñînîgain,” agak.

Jisas wid magîl mînîm sîd tîkîl agak ak, mînîm wagîn ak agak

³⁶ Jisas nîb agîl, bin bî okok kîrop kîrîg gîl, karîp ñîlîk mîgan amek nînîgîg gî, bî ne aknîb umîgan alan okok apîl, nop aglak, “Tap yîn tîmel wög dai nab okok tanîb, agîl, mînîm sîd tîkîl apan ak, cînop agek nînîn,” aglak.

³⁷ Agelak, ne pen agak, “Bî tap yîn tep yokîp, apin ak, yad Bî Ñî ne. ³⁸⁻³⁹ Wög dai apin ak, lîm dai wagîn aul magîlsekk. Tap yîn tep apin ak, bin bî God kîrop dîl kod mîdenîgab bin bî okok. Bî tap yîn tîmel dap yokek tanîb apin ak, bî yîp nînjeck mîlîk yowîp Seten nop nep apin. Tap yîn tîmel tanîb apin ak, Seten bin bî ne okok kîrop apin. Pen wid magîl pok gînîgab ñîn apin ak, ñîn karîp lîm wagîn aul kîr gînîgab ñîn nîbak apin. Bî tîk dowep apin ak, ejol okok kîrop apin. ⁴⁰ Tap abramek tanîb okok tîg juîl, dam mab ke yîneb eyan yoknîgal apin ak, ñîn karîp lîm wagîn aul kîr gînîgab ñîn nîbak me ak. ⁴¹ Bî Ñî ne ejol ne okok kîrop ag yokek, apîl, bin bî tap si tap tîmel gîpal okok abe, bin bî bin bî ognap kîrop agel, kîri

tap si tap t̄mel ḡipal okok abe, ejol k̄iri ap̄il k̄rop d̄il, ⁴² mab ke ȳneb m̄igan eyan ak yokn̄igal, yur gek n̄iŋlig gi, meg maḡil su r̄ibik̄il s̄il agn̄igal, aḡil apin. ⁴³ N̄in n̄ibak, bin b̄i Nap k̄iri d̄il seb kab ar alan kod m̄idenigab okok, k̄iri p̄ib mel̄ik rek paklig gi m̄idenigal. N̄ibi bin b̄i gos t̄mid m̄idonim̄iŋ okok, m̄inim̄ agebin aul t̄mid l̄i n̄iŋ tep ḡinim̄ib.

Mani kes we ḡilak ak, m̄inim̄ sid t̄kil agak

⁴⁴ “Pen God bin b̄i d̄il kod m̄idenigab ak, kesim̄ agn̄ig gebin ar aul rek m̄ideb. B̄i alap am̄il n̄iŋn̄igab, mani kes b̄ırarık nep we ḡilak alap wög dai alap m̄idenigab. Ne n̄iŋil, tap ognap d̄i pak r̄ibik̄ tep ḡil, karıp amn̄igab. Am̄il, m̄iň m̄iň ȳib ḡil, tap ne okok maḡilsek s̄ikim̄ ḡil, mani d̄il, mani n̄ibak dam̄il, wög dai n̄ibak tauil, am mani kes n̄ibak d̄inigab.

Pöl tep tep ak, m̄inim̄ sid t̄kil agak

⁴⁵⁻⁴⁶ “Pen God bin b̄i d̄il kod m̄idenigab ak, kesim̄ agn̄ig gebin ar aul rek m̄ideb. B̄i s̄ikim̄ gep okok maḡil s̄ikol k̄ibap m̄ilep rek t̄id geb “pöl” apal tap okok p̄iyo n̄iŋ aj̄il, pöl maḡil m̄ilep ȳib alap n̄iŋil, karıp am̄il, tap k̄iri okok maḡilsek s̄ikim̄ ḡil, mani d̄il, am pöl maḡil m̄ilep n̄ibak taunigal.

Uben ak, m̄inim̄ sid t̄kil agak

⁴⁷ “God bin b̄i d̄il kod m̄idenigab ak, kesim̄ agn̄ig gebin ar aul rek m̄ideb. Bin b̄i ognap uben dam̄il, n̄ig cöb s̄iňjak yokel, k̄ibsal konjai nep ap̄il m̄igan n̄ibak ambal. ⁴⁸ N̄ig gel, uben l̄ip gi dam gol okok am̄il, k̄ibsal tep okok ȳipriň k̄ibsal lep tin

mı̄gan ak lıl, kı̄bsal tı̄mel okok dı̄ yokpal. ⁴⁹ Karıp lım wagın aul kır gını̄gab nı̄n ak, nı̄b aknı̄b rek nep gını̄gab. God ejol ne okok apıl, bin bı̄ God Mını̄m ageb rek gı̄pal okok dı̄ bı̄lok ke lıl, bin bı̄ God Mını̄m ageb rek ma gı̄pal okok dı̄ bı̄lok ke lıl, ⁵⁰ dam mab ke yı̄neb eyan ak yoknı̄gal. Yokel yur gek, meg magıl kırı su rı̄bıkıl sıl aglı̄g gı̄ mı̄denı̄gal,” agak.

⁵¹ Nı̄b agıl agak, “Yad mını̄m agesin wagın ak nı̄pı̄m aka mer?” agak.

Agek, bı̄ ne okok aglak, “Yau, nı̄pı̄n,” aglak.

⁵² Agelak, agak, “Nı̄bi ned God lo mını̄m ak nep ag nȫlögı̄pı̄m ak pen mı̄ñi nı̄bi God bin bı̄ dıl kod mı̄denı̄gab mını̄m tep agebin ak bı̄r nı̄pı̄m. Nı̄g nı̄ñıl nı̄bi mı̄ñi bin bı̄ okok ag nı̄nı̄gabı̄m ak, nı̄bi God Mını̄m tep ned nı̄b ak abe, God Mını̄m tep kı̄sen nı̄b ak abe ag nı̄nı̄gabı̄m,” agak.

*Nasaret bin bı̄ kırı Jisas nop ma nı̄ñ dı̄lak
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)*

⁵³⁻⁵⁴ Pen Jisas ne mını̄m sı̄d tı̄kıl mını̄m agak nı̄bak ag juıl, taun ne ke Nasaret amił, Juda mogı̄m gep karıp nı̄lık mı̄gan ak amił, bin bı̄ okok kı̄rop ag ñek, kırı nı̄ñıl wal yı̄b aglak. Kırı pen aglak, ‘Bı̄ nı̄baul ne titi gıl gos kı̄d yı̄k nı̄ñıl tap ma gep aknı̄b rek geb?’ aglak. Kı̄sen pen aglak, ⁵⁵⁻⁵⁶ “Bı̄ nı̄baul nonı̄m nap, nı̄nai nı̄mam ne okok, cın eip mı̄debal ak pen ne titi gıl bı̄ kı̄b rek mı̄dıl, mını̄m ke agıl, tap ma gep rek okok geb? Nap ne ak bı̄ kapeda; nonı̄m Maria; nı̄mam bı̄ ne okok Jems ak, Josep ak, Saimon ak, Judas ak. Nı̄b ak, ne titi gıl apıl nı̄g geb?” aglak. ⁵⁷ Nı̄b agıl, kırı

Jisas nop gos t̄imel n̄iñil, m̄in̄im ne agak ak ma d̄ilak.

Pen Jisas k̄rop agak, “B̄i God m̄in̄im agep okok karip l̄im par okok amil ag ñel, n̄iñid agebal agil n̄iñigal; pen karip l̄im k̄iri ke ak ag ñel, tom agebal rek l̄ip agil k̄irig ḡipal ak rek gebim,” agak.
⁵⁸ M̄in̄im agak ak ma n̄iñlak ak me, karip l̄im n̄ibak tap ma gep rek konjai nep ma gak.

14

Herod agek, Jon B̄i Ñig Pak Ñeb ak nabic cög ne ak t̄ib ḡi r̄ik ḡilak

(Mak 6:14-29; Luk 3:19-20; 9:7-9)

¹ Pen gapman b̄i k̄ib karip l̄im Galili kod midoligip Herod, Jisas ne tari tari gak m̄in̄im ak n̄iñil, ² am b̄i nop wög ḡi ñeb ognap k̄rop agak, “B̄i Jisas tap ma gep rek geb b̄i n̄ibak, ne b̄i alap ke mer; ne Jon b̄i ñig pak ñeb b̄i n̄ibak nep. Nop ñag pak l̄inek ak pen kauyañ warikil ap m̄ideb rek, tap ma gep rek n̄ib okok geb,” agak.

³⁻⁵ Pen Herod ne Jon nop m̄iñ l̄il ñag pak lak m̄in̄im wagin ak niñ ḡil m̄ideb. Herod ne nimam Pilip bin ne ak Herodias dad amek, Jon ne Herod nop agak, “Nak akniñ ḡipan, ḡi t̄imel ḡipan. B̄i alap n̄imam ne komiñ m̄idenigab bin nuwi ne ma dñigab,” agak. Jon n̄ib agek, bin n̄ibak Herodias ne Herod nop m̄in̄im agak n̄iñil Herod Jon nop dam m̄iñ l̄il, ñag pak l̄in, ag gos n̄iñak ak pen bin b̄i okok Jon nop, b̄i God m̄in̄im agep c̄in aglak rek, p̄irikil k̄irig gak.

⁶ Pen k̄isen Herod nonim nop tik dowak kos tikep ñin ak amek, bin b̄i konjai nep ap mogim ḡil,

tap magıl dagıl nıñníg gılak. Nıñ nıbak, Herodias pai ne ak apıl nab nıb sıňak kogım pagek, Herod nıñek, tep yıb gak. ⁷ Nıg gek, ne pai nıbak nop mınım agıl agak, “Yad mıñım nıñíd yıb agıl nep agebin, nak tap alap ag nıñenıgan, nep abramek dı nıñıgain,” agak. ⁸ Agek, pai nıbak, nonım agak rek nıñıl agak, “Jon bı nıg pak ñeb kımıg cög ne ak, kınanç cög mıgan eyan lıl, dap nıñımın,” agak.

⁹⁻¹⁰ Nıb agek, Herod nıñek yımıg gak, pen bin bı okok nıñ mıdel nıñlıg git, pai nıbak nop mısej mıñım nıñíd ag lıl agak, “Nak tap alap ag nıñenıgan, nep abramek nıñıgain,” agak rek nıñıl, bı ognap ag yokek, am Jon mıñ mıdekkı sıňak amıl, kımıg cög nop ak tıb git rık git, ¹¹ dı kınanç cög mıgan eyan lıl, dap pai nıbak nop nıłak. Nıłak, ne pen damıl nonım nop nıak.

¹² Pen Jon bı ne okok apıl, cıp se dam tıgel git, am Jisas nop ag nıłak.

*Jisas bı aknıb paip tausan tap magıl ñek nıñlak
(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)*

¹³ Jisas mıñım nıbak nıñıl, am karıp lım ke mıgan alap mıdenım, agıl, nıg magöb dıl, karıp lım nıbak kırıg git, pañdak. Pen bin bı okok, Jisas ameb sıňak sain amnın, agıl, karıp lım kırı okok kırıg git, wagın ar amlıg git, Jisas amnıg gek sıňak amnıłak. ¹⁴ Jisas ne pen karıp lım mıgan nıbak apjakıl, nıg magöb ak kırıg git, gol okok apıl nıñak, bin bı konjai nep mıdelak. Kırrop nıñek, yımıg gek, bin bı tap gak okok gek, komıñ lak.

¹⁵ Pen dıgep won ak, bı ne okok Jisas mıdekkı sıňak apıl, nop aglak, “Mañ kıslım gınıg geb. Mıdarık nep tap magıl nıñeb won ak padıkıp.

Sıñ aul mĩñ mab nep nab sıñaul. Nibak nak bin bì konjai nep sıñ aul agek, karip mañ sıñ aul amil, tap magil kiri ognap tau nijlan,” aglak. **16** Nib agelak, Jisas krop pen agak, “Mer, kiri ma amnigal. Nibi ke krop tap magil nijnimib,” agak. **17** Agek, aglak, “Cin tap magil konjai ma mideb. Yokop bred magil akniñ mamid kibsal omal mideb,” aglak.

18 Agelak, Jisas krop pen agak, “Tap nib okok dil yip dowim,” agak. **19** Nib agil, bin bì okok krop agek, tap kas ar okok bisig gel amek nijlig git, bred kab ak dil, kibsal omal ak dil, kilan git nijil, God nop tep agil, bred ak di pag git, bì ne okok krop n̄ek nijlig git, kiri dilig git, bin bì okok krop nonim li n̄elak. Kibsal ak ak rek nep gilak. **20** Nig git nonim li n̄elak, n̄ibel, n̄ibel, kogi gek, n̄ib saknitmel rek ma lak. Dai dai kirig gitlak okok me, Jisas bì ne okok wad akniñ umigan alan ak di yigel, pis nep ap ran jakak. **21** Bin bì tap n̄ibelak nib okok, bin okok mer, n̄i pai s̄ikol okok mer, bì okok nep me paip tausan rek amnak.

*Jisas nig kas ar s̄injak taulig gi amnak
(Mak 6:45-52; Jon 6:15-21)*

22 Jisas, bì ne okok kiri nig pis kidadan amnilan ag gos nijil agek, nig magob dil amelak nijil ne bin bì okok krop ag yokil, **23** ne ke God nop sobok ginig karip lim dim alap amnak. Midek, karip dignig gek pen ne ausek nep dim nib alan midek. **24** Pen bì ne okok nig magob dil nig cob nab kib s̄injak amel nijlig git, yigen asad kib yib ak apil, nig magob ak tig adik ginig rek gak. **25** Won nibak karip kisen nep tiknig gek ak me, Jisas nig kas ar

ak taulig gi apil, bi ne okok midelak ulep sijak apek,²⁶ kiri niñil, “Ak cip kaun alap apeb!” agil, jel gek pirkil, wal kib agil bleble gilak.

²⁷ Jisas pen krop agak, “Ma pirknimb! Yad nep apebin!” agak.

²⁸ Agek, Pita agak, “Bi Kib! Nak nep apenim in ak, yip abe agek, nиг kas ar sijak taulig gi piyak sijak nin,” agak.

²⁹⁻³⁰ Agek, Jisas pen agak, “Nib ak, nak owan!” agak.

Agek, Pita nиг magob ar ak kiri gil, nиг kas ar ak taulig gi am Jisas midék sijak am am nab sijak amiñ niñak, yigen kib yib apil, nиг ak pag aposip. Nиг gek ne pirkil, nиг eyan panjd yaplitg gi, sik kib agil agak, “Bi Kib! Nak yip kasek di yokan!” agak.

³¹ Nib agek, Jisas kasek nop di ribikil agak, “Nij dep won nak ak man yib git. Tari ginig gos omal niñesan?” agak.

³² Nib agil, Jisas eip Pita eip nиг magob miñan ak amel niñlig gi, yigen asad kib dek ak pis nep kiri gak. ³³ Nиг gek niñil, bi ne nиг magob miñan eyan bisig midelak okok, Jisas yib nop agel ar amek niñlig gi aglak, “Niñid! Nak God Ni ne yib!” aglak.

Genesaret bin bi tap gak okok Jisas gek, komij lak

(Mak 6:53-56)

³⁴ Pen kiri nиг cib juil, karip lim Genesaret pis kidañ amjaklak. ³⁵ Amjakel, bin bi kin mideligipal okok Jisas nop niñil, Jisas nep owip agil, bin bi karip lim ulep nib okok magilsek

sık agel, bin bı tap gak okok magılsek dolak. ³⁶ Dapıl, Jisas nop neb neb gılıg gi aglak, “Nak cınop yau agek, bin bı tap gi p sığ aul, walij nep gol sığak nep dı nıŋel, komıŋ laŋ,” aglak. Agelak ne yau agek, bin bı walij ne dı nıŋlak okok kırop magılsek komıŋ lak.

15

*Nıpıs nısed sıkop göligipal rek, Perisi kai ak rek
nep göligipal
(Mak 7:1-13)*

¹ Pen ñin nıbak, bı Perisi ognap, bı lo mınım ag ñeb bı ognap, Jerusalem nıb apıl Jisas nop aglak, ² “Bı nak sığ aul, tari gınig apıs based sıkop mınım per ak kırıg gił, ñınmagıl kırı ñıg li yokıl mer, yokop nep tap ñıbal?” aglak. ³ Agelak, Jisas pen agak, “Ñıbi tari gınig God Mınım ne ak kırıg gił, napıs nased sıkop göligipal rek nep giıpım? ⁴ God agak, ‘Namı̄ nap kırop gī tep gił dı̄ tep gınımib,’ agak. God mınım alap agıl agak, ‘Bı̄ alap nonım nap kırop mınım timel ognap agnígab ak, kırı bı̄ nıbak nop ñag pak lılaŋ,’ agak. ⁵⁻⁷ Pen ñıbi mınım nıbak yıpıd gił ma ag ñıbım. Bı̄ alap, nonım nap kırıg gınıgain agnígab ak, kırop agnígab, ‘Ami bapi, yad tap tep ognap nırep mal ñıbnep pen mani nırep mal ñeb mani ak, mıñi yad God nop ñıngain apı̄n, ñıñıl mani nırep mal ñeb alap ma mıdeb,’ agnígab. Nıg gel, ñıbi ñıñıl apı̄m, ‘Kırı nıg gipal ak, mınım ma mıdeb,’ apı̄m. Ñıb apı̄m ak, ‘God Mınım agobın,’ apı̄m ak pen ñıbi mınım esek yıpıd agıl, ñıbi ke apı̄m rek ma giıpım. Ñıbi mınım nıbak rek bin bı̄ okok

kırop ag ñibim ak, God mìnìm agep bì nak Aisaia
 ne bì nibepek nep gos niñıl, mìnìm niñid yib
 alap ñu kıl tıkkak. Mìnìm nıbak ñu kıl tıkkil agak,
 8-9 ‘Bin bì sığ aul mìnìm tom agıl apal,
 “God Bi Kib cın,” apal ak pen
 yokop mìnìm nep apal;
 yıp midmagıl ma lıpal.
 Yıp sobok gıł,
 yokop mìnìm nep apal.
 God Mìnìm bin bì okok kırop ag ñobın apal ak
 pen
 bì karıp lım wagın aul nıb
 mìnìm kiri ke apal mìnìm ak nep dad ag ñi
 ajebal!’ agak,” agak.

*Bin bì tap gac gıp okok
 (Mak 7:14-23)*

10 Jisas nıb agıl, bin bì midelak okok sık agek
 apelak agak, “Mìnìm agebin aul, niñ tep gìnìmib!
11 Bin bì okok tap magıl okok abramek ñibel,
 cıbur nab kiri eyan amıl kıñır ma gıp; cıbur nab
 kiri eyan gos tımel niñıl agebal ak me, kıñır gac
 sek midébal,” agak.

12 Pen Jisas bì ne okok apıl Jisas nop aglak,
 “Bi Perisi okok mìnìm apan ak niñel, nep mılık
 yowıp ak, nak niñan?” aglak. **13** Agelak, Jisas
 agak, “Ak mìnìm ma midéb. Bapi yad seb kab
 ar alan midéb ak, tap yıñ ne ma yımıb okok
 magılsek wagın sek piñıl ju dı yoknıgab. **14** Bi nıb
 okok kiri udın kwoi. Bi udın kwoi alap, bì udın
 kwoi alap nop ponıd damıl, omalgıl kau mıgan
 ak ap yap paknıgair,” agak.

15 Jisas n̄ib agek, Pita agak, “M̄in̄im n̄ibak m̄in̄im s̄id t̄ikil apan wagin ak c̄inop ag ñek n̄in̄in,” agak.

16-17 Agek, Jisas pen agak, “Kiri ma n̄ipal rek, n̄ibi ak rek nep ma n̄ip̄im ar? N̄in̄im! Tap tari tari abramek n̄ibal okok, God n̄ijek, m̄in̄im ma m̄ideb. Ak yokop n̄ibil, c̄ib sek k̄il yokpal. **18** C̄ibur nab kiri eyan gos t̄imel n̄ipal ak me gek, k̄in̄ir sek m̄idebal. **19** Gos kiri ke n̄in̄il, gos t̄imel n̄in̄il, bin b̄i ñag pak l̄il, bin si b̄i si ḡil, tap okok si d̄il, m̄in̄im k̄ib agn̄igal ñin ak m̄in̄im tom aḡil, bin b̄i ognap k̄rop ag juil, ḡipal. **20** Ḡipal n̄ibak me, God n̄ijek gac sek m̄idebal; pen tap n̄in̄n̄ig, n̄in̄magil ñig li ma yokil abramek n̄ibal ak, God n̄ijek gac ma ḡip,” agak.

*Kenan bin alap Jisas m̄in̄im agak rek n̄ij dak
(Mak 7:24-30)*

21 Jisas karip l̄im Genesaret n̄ibak k̄irig ḡil, karip l̄im k̄ib, taun k̄ib omal Taia Saidon nab okok amnak. **22** Amil n̄ib okok karip l̄im Kenan okok m̄idek, bin karip l̄im n̄ib okok n̄ib alap, Jisas nop apil agak, “B̄i K̄ib, Depid Ñi ne, yip ȳimig n̄in̄jan! Pai yad ak k̄ijeki abañ ñagek, mid tep ma ḡip,” agak.

23 Agek, Jisas pen ma agak. Pen b̄i ne okok apil, Jisas nop aglak, “Bin aul c̄inop k̄isen ḡilg gi, m̄in̄im sosim aiñeb ageb. Nop ag yokek okok amnañ!” aglak.

24 Agelak, Jisas agak, “God yip ag yokek onek ak, Juda bin b̄i God nop k̄irig ḡipal okok, k̄rop nep d̄in̄im, aḡil, onek,” agak. **25** N̄ib agek, bin Juda

mer niňak apıl, Jisas midek wagın sňak kogım
yimil agak, “Bi Kib, yip gi ñinimin!” agak.

26 Agek, Jisas nōp pen agak, "Tap magiñ ñi paicin ñeb ak, di kain okok ma yokin," agak.

²⁷ Agek, bin n̄bak pen agak, “Bi K̄b, n̄n̄j̄d
apan ak pen, bi k̄b okok tap n̄ibel, dai dai okok
abañ mok okok yapek, kain okok sek n̄n̄n̄igal,”
agak.

²⁸ Agek, Jisas nop pen agak, "Bin aul, yip niñ dñ wös gipan ak me, tap ag niñeban ak giniçgain," agak. Niñ agek niñlig gi, kijeki ak won niñbak nep pai ne ak nop kiriç gil söñ amek, nop komiñ lak.

Jisas bin b̄i koŋai nep k̄irop gek, komiŋ lak

²⁹ Jisas adık gi Ņig Cöb Galili gol pís kıldadan amıl, mak ak kılan gił, am dım alan bisığak.

³⁰ Bísig midek niñlig git, bin bi konjai nep, bin bi tob timel gak okok, udin kwoi gak okok, niñnmagil tob git gogeb mogeb gak okok, aleb adik gek minim ma agelak okok, tap tari tari gak okok magilsek dapil, Jisas midek tob wagin siñak lel niñlig git, krop gek komin lak. ³¹ Nig gek, bin bi nib okok niñti, wal agil aglak, "Cin Isrel bin bi God cin ak tep yib. Bin bi aleb adik gak okok gek, minim agebal; bin bi niñ tob git gogeb mogeb gak okok gek, komin lip; bin bi tob timel gak okok gek, tag tep gebal; bin bi udin kwoi gak okok gek, udin nil niñebal," agil, yib nop agel ar amnak.

*Jisas bi po tausan rek tap ñek ñiñlak
(Mak 8:1-10)*

³² Jisas bî ne aknîb umîgan alan kîrop sîk
agek, apelak, agak, "Bin bî sîn aul kîrop yîmîg

nijebin. Ñin omal nokim yad eip midesal pen kiri tap magil ma mideb. Krop yokop ag yoken, amil kanib nab sijak udin main apek, ap yap paknimele rek lip,” agak.

³³ Agek, bi ne okok pen aglak, “Karip lim bin bi konjai ma midebal nab nib sijak aul, cin tap magil akal nib piyo nijil dapil, bin bi konjai nep nib sijak aul krop non nijenigal?” aglak. ³⁴ Agelak, Jisas agak, “Bred won nibi titi gi rek mideb?” agak.

Agek, aglak, “Bred akni ar onid kibsal sikkol ognap sek mideb,” aglak. ³⁵ Agelak, Jisas bin bi okok krop agek, lim ar nib sijak bisiglak. ³⁶ Kiri nig gil bisigel nijlig gi, ne bred magil akni ar onid ak dil, kibsal sikkol okok abe dil, God nop tep agil, ti panil, bi ne okok krop nek, kiri pen dil, bin bi okok krop nonim li nillak. ³⁷ Nig gil nonim li nelak, nibel, nibel, kogi gek, nib saknimele rek ma lak. Dai dai kiring gilak okok me, Jisas bi ne okok wad akni ar onid di yigel, pis nep ap ran jakak.

³⁸ Bin bi tap nijlak nib okok, bin okok mer, ni pai sikkol okok mer, bi okok nep me, po tausan rek amnak.

³⁹ Pen nig gil tap nibil, Jisas bin bi nib okok krop ag yokil, ne nig magob dil, karip lim Magadan pis kideim amil, karip lim nab nib okok amnak.

16

*Jisas nop aglak, “Tap ma gep rek alap gek nijin,” aglak
(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)*

¹ Bi Perisi ognap, bi Sadyusi ognap, Jisas tari gìnìmìn̄j nop ag juñ, agìl, apìl nop aglak, “Nak Mesaia ak mìdebin apan ak, tap ma gep rek alap seb kab ar alan̄ nìb gek nìñjìl, nìñjìd apan agìl, nìñjìn̄,” aglak.

² Agelak, Jisas pen agak, “Pìb pañjìd amìl, seb kab lakañ lakañ gek nìñlig gi agnìgabìm, ‘Karìp tìk tep gìnìgab,’ agnìgabìm. ³ Kìslìm sek pìb lìm gìnìg gìl lakañ lakañ gìl seb karìk ñek nìñlig gi, agnìgabìm, ‘Mìñab pakníg geb,’ agnìgabìm. Nìg gìl nìñj tep gìpìm ak pen yad miñi tap tari tari gebin aul, nìbi nìpìm pen wagìn ak ma nìpìm. ⁴ Nìbi bin bì miñi mìdebiñ okok, mìd tep ma gìl, God nop gos ak ma nìpìm. Tap ma gep rek alap gek nìñjìn̄, agebìm ak, yad gen ma nìñnìgabìm. Bi Jona nop gak rek, ar ak yìp gek, nìñnìgabìm,” agak. Jisas nìb agìl, kìrop kìrìg gìl mìgan alap amnak.

*Tap yìs ak, Jisas miñim sid tìkil agak
(Mak 8:14-21)*

⁵ Jisas abe, bi ne okok abe ñìg magöb dìl, ñìg cöb pìs kìdadan̄ amìl nìñlak, bred okok saköl gìl ma dolak. ⁶ Nìg nìñjìl Jisas bi ne okok kìrop agak, “Bi Perisi, bi Sadyusi, yìs kìri ak, nìñj tep gìnìmìb,” agak. ⁷ Jisas nìb agak nìñjìl, bi ne okok, ke ag nìñj ag nìñj gìl aglak, “Cìn bred ma dopìn ak me, nìb ageb,” aglak.

⁸⁻⁹ Pen Jisas kìri agelak nìbak ke nìñjìl agak, “Nìbi tari gìnìg bred ma dopìn, agìl, ag amìl apìl gebìm? Nìbi yìp nìñj dì tep ma gìpìm. Bi paip tausan rek mìdelak ñìñ ak, bred won aknìb

mamid ak dıl, di pag gi ñenek, ñibıl dai dai yepıl yepıl gelak, wad titi rek yigem ap ran jakak?

10 “Pen ñin kisen ak, bred won aknib ar onid dıl, bi po tausan rek midelak ak ñenek, ñibıl dai dai yepıl yepıl gelak, wad titi rek yigem ap ran jakak? **11** Ñin ñibak nibi ke midil, bred wad yipek ak pen miñi miñim sid tikil agesin ak ma niñil, ‘Bred tap agil ageb,’ agebim. Bred tap okok agil ma agebin. Bi Perisi okok abe, bi Sadyusi okok abe, yis kiri ak nibep dinimij rek lip ak, agil, agebin,” agak. **12** Nib agek, kiri niñlak tap yis bred sek lipal ak ma agak; bi Perisi okok abe, bi Sadyusi okok abe, miñim ag ñibal ak ma niñniñimib, agil, miñim sid tikil agak.

*Pita Jisas nop agak, “Nak Mesaia, God komij
Ñi ne ak,” agak*

(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

13 Kisen Jisas taun kib Sisaria Pilipai nab siñak amjakil, bi ne okok krop ag niñil agak, “Bin bi okok Bi Ñi ne bi an apal?” agak.

14 Agek, bi ne okok aglak, “Ognap Jon bi ñig pak ñeb ak, apal; ognap, Ilaija, apal; ognap, Jeremaia, apal; ognap pen bi God miñim agep alap, apal,” aglak.

15 Agelak, Jisas krop agak, “Nibi ke pen, yip an agil niñim?” agak.

16 Agek, bi ne Saimon Pita agak, “Nak Mesaia, God komij Ñi ne ak,” agak.

17 Agek, Jisas agak, “Jona ñi ne Saimon. Miñim ageban ñibak, tep ageban. Nak gos yipid giñiñpan ñibak, ke okok ñib ma owip; Bapi seb kab

ar alanj ak nep, nep gos nıbak ūek, nak yıpíd gıl nıpan.

18 “Yad nep agebin, nak Pita. Gos yıpíd gıl nıpan nıbak, yad bin bı yad tıgon tıgon poŋ dapił, cöc yad kab nıbak ar ak lınıgain. Kimeb magıl ak cöc yad gek, yap paknımıtın rek ma lıp.

19 “God karıp lım seb kab ar alanj sıňak, pıyam ur ak nep ūnıgain. Nak lım dai wagın aul mıdıl, mıñ ar akal nıňıl, yıpíd gıl ma gıp, mer agenıgan ak, God seb kab ar alanj sıňak, ak rek nep mer agnígab. Pen mıñ ar akal nıňıl, yıpíd gıl mıdebe, yau agenıgan ak, God seb kab ar alanj sıňak, ak rek nep yau agnígab,” agak.

20 Jisas nıb agıl, bı ne okok kırop agak, “Bin bı okok kırop, yad Mesaia me nıbak, agıl, ma agnímıt,” agak.

*Jisas, “Yad yur dıl kımıl warıknıgain,” agak
(Mak 8:31-9:1; Luk 9:22-27)*

21 Ņın nab nıb ak, Jisas bı ne okok kırop, bı okok yıp nıg nıg gınıgal, agıl, mısen agıl agak, “Yad kısen Jerusalem amen, bı mınım dı bılokep okok lıł, bı God nop tap sobok gep bı kıb okok lıł, bı God lo mınım ag ūeb bı okok lıł, yıp yur ūıł ūag pak lınıgal. Pen ūın omal mıdıl, ūın omal nokım ak kauyan warıknıgain,” agak.

22 Nıb agek, Pita, Jisas nop dam gol sıňak amił, mınım kılıs rek agıl agak, “Bı Kıt! Nep nıg ma gınımıt! Mınım nıbak ag tep ma gıpan. God nep kod midek, nıg ma gınımıt,” agak.

23 Agek, Jisas adık gıl, Pita nop agak, “Seten, yıp kırıg gıl amnoŋ! Yıp tari gınıg mer agıl ageban?

God gos nıñıp rek ma nıpan; bin bı̄ gos nıpal rek nep nıñıl ageban,” agak.

²⁴ Jisas nıb agıl, bı̄ ne okok kırop agak, “Bin bı̄ an an, Jisas pı̄s ken ar mıdon, agenımel ak, tap lı̄m dai wagın aul gos kıb nıpal ak kırıg gı̄l, mı̄b goj kiri ke gos kıb nıpal ak kırıg gı̄l, mab kros dı̄ ka gı̄l yıp sain gı̄nımel. ²⁵ Bin bı̄ an, yad Jisas nop den tep ma gı̄nıgab, agıl, nıñnıgab ak, komıñ ma mıdenıgab; pen bin bı̄ an, yad Jisas nop nıñ dı̄ mıden yıp tap tari tari genımel ak, mı̄nım ma mıdeb, agnıgab ak, per nep komıñ nep mıdenıgab.

²⁶ “Bin bı̄ an, tap lı̄m dai ar wagın aul dı̄nım, agıl, gek amnıgab ak, gos kıb ne ak ar nıbak nep amenıgab me, komıñ per mıdep ak ma dı̄nıgab. Akañ God nop tap nıb okok tauıl, komıñ per mıdep ak dı̄nıgab? Mer yıb!

²⁷ “Kisen yad Bı̄ Nı̄ ne, Bapi melık kılıs dıl, ejol okok eip adık gı̄ onıgain nıñ ak, mı̄nım kıb nıñıl, bin bı̄ okok kiri tap tari tari rek gı̄pal okok nıñıl kırop pen nıñıgain.

²⁸ “Yad nıbep nıñıd yıb agebin, nıbi bin bı̄ mıdebīm sıñ aul, ognap komıñ mıdenıgabīm ak me, Bı̄ Nı̄ ne bin bı̄ dıl seb kab ar alan sıñak kod mıdenıgab nıñ ak, Bı̄ Nı̄ ne apek nıñlıg gı̄, nop nıñıgabīm,” agak.

17

*Jisas mıb goj ke yıb lak
(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)*

¹ Jisas mı̄nım nıbak agıl, nıñ aknıb kagol onı̄d ak mı̄dıl, Pita, Jems, Jems nı̄mam Jon kırop

yakam pon dıl, dım i oklaŋ alap amił, ke mıdelak.
2 Nıg gıl mıdel nıŋlıg gi, Jisas mıb goŋ ne ak ke yıb
 lıl, mılik dai ak pıb rek nıŋıl, walıj ne ak melik
 melik yıb gak. **3** Nıg gek nıŋlıg gi, kiri nıŋlak, bı
 God mınim agep ned kımrek, Mosıs eip Ilaija eip,
 apıl Jisas eip mınim ag mıdelak. **4** Kiri nıŋıl, Pita
 ne Jisas nop agak, “Bı Kıt. Cın sıŋaul mıdobın ak,
 tep yıb mıdobın. Nak yau agnímin, karıp badak
 omal nokım gın, nep alap, Mosıs nop alap, Ilaija
 nop alap,” agak.

5 Pita nıb agek nıŋlıg gi, seb tıd yıb bad alap
 apıl, kırop magılseк pırau yıpıl yokak. Pırau
 yıpıl yokek nıŋlıg gi, mınim alap seb nab nıbak
 nıb agak, “Ñı mıdmagıl yad aul, yıp tep yıb gıp.
 Mınim tari tari agnímin ak, nıŋ dınimıb,” agak.

6 Mınim nıbak nıg gıl apek nıŋıl, Jisas bı ne
 okok gos par nıŋıl, pırıkıl, am lım wagın sıŋak
 pakıl, mılik dai kiri ak lım eyan lı mıdelak.
7 Jisas apıl, kırop dı nıŋıl agak, “Ma pırıknımıb.
 Warıkım!” agak. **8** Agek, warıkıl nıŋlak, Jisas ne
 ausek nep mıdek.

9 Pen kiri mak ak kıyan gi amlıg gi, Jisas kırop
 agak, “Mıni tari tari gosiıp nıpım nıbak, bin bı
 okok kırop ma ag ñınimıb. Kısen Bi Ñı ne kımıl
 warıknıgab ñın ak me, bin bı okok kırop ag
 ñıniğabım,” agak.

10 Agek, bı ne okok nop aglak, “Lo mınim ag ñeb
 bı okok tari gınıg apal, ‘Ilaija ned onıgab, kısen
 Mesaia lım dai wagın aul onıgab,’ apal?” aglak.

11 Agelak, Jisas pen agak, “Nıŋıd apal. Mınim
 nıbak mıdeb: ‘Ilaija ned apıl kırop ag tep
 genıgab, kısen Mesaia onıgab.’ **12** Pen nıŋım.

Ilaija owak ak pen apek, nop ma nijlak. Gos kiri ke nijlak rek, nop gitimel gilak. Bi Ni ne ak nop ak rek nep ginigal,” agak.

¹³ Jisas nib agek, bi ne okok nijlak, Jisas Ilaija yib agak ak pen Jon bi nig pak neb ak nop nep agak.

*Kijeki aban ñagak ni alap, Jisas gek, komij lak
(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)*

¹⁴ Pen kiri gimey eyan amjakil nijlak, bin bi konjai nep midelak. Bi alap, bin bi midelak nab nib sijak apil, Jisas midek sijak kogim yimil agak, ¹⁵ “Bi Kib. Ni yad ak yimig nijnimin. Nop sakol ñagek, mid tep ma gip. Per amil, mab yineb nab okok abe, nig nab okok abe gi dam pakeb. ¹⁶ Nop dam bi nak okok midesal sijak dad amen, gi mer nijil kiri gipal,” agak.

¹⁷ Agek, Jisas agak, “Nibi bin bi miñi nijn aul midebim okok, God nop gos nijil ma nijn dipim; God ageb rek ma gipim. Minek akal nibi nijn dil ke ginigabim? Ni nibak di yad midebin sijaul dowim,” agak.

¹⁸ Agek, ni nibak dapelak, Jisas kijeki nop aban ñagak ak ag gek, soñ amek, won ak nep komij lak.

¹⁹ Nig gek, Jisas bi ne okok ne midek sijak apil, ke nep midlig gi, nop ag nijil aglak, “Tari gek, kijeki aban ñagak nibak, ag yok mer nijil kiri gipin?” aglak.

²⁰ Agelak, Jisas pen agak, “Nijn dep won nibi ak ulep gip ak me, ag yok mer nijil kiri gipim. Pen nijim! Nijn dep won nibi ak mab mastad yin magil sirkol mideb rek ak midenigab ak, tap tari tari ginigabim, ag gos nijnigabim ak, ginigabim.

DİM yırık aul, ‘Pag okdan amnoŋ,’ agnígabım ak, amnígab. ²¹ Pen kíjeki abanňagıp nıbak, yokop ag yoknımib rek ma lıp. Tap magıl kırıg gıl, God nop sobok gılıg git midil me, ag yoknígabım,” agak.

*Jisas kauyan agak, “Kímıl warıknıgaiñ, ” agak
(Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45)*

²² Jisas bı ne okok eip karıp lım Galili apıl mogım gıl, kírop agak, “Maŋ mideb, Bi Ņı ne nop dam bin bı ognap kírop nıñıgal, ²³ nop pıs nep nıag pak lel kímnıgab ak pen nıñ omal midil, nıñ omal nokım ak kauyan warıknıgab,” agak.

Jisas nıb agek, bı ne okok nop mapın nıñıl, gos par yıb nıñlak.

Jisas God sobok gep karıp takıs ak ūnak

²⁴ Pen kísen, Jisas bı ne okok eip taun sıkol Kapaneam amjachel, bı God sobok gep karıp takıs dep bı okok kíri apıl Pita nop aglak, “Minım ag ūneb bı nıbi ak takıs nıb sek aka mer?” aglak.

²⁵ Agelak, Pita pen agak, “Yau, ne takıs nıb sek,” agak. Pen Pita nıb agıl, karıp mıgan amek nıñlıg git, Jisas ne ned agıl, Pita nop ag nıñıl agak, “Gos nak tari nıpan? Gapman bı kıb okok, takıs mani akal nıb dıpal? Bin bı kíri ke okok nıb dıpal akan bin bı par okok nıb dıpal?” agak.

²⁶ Agek, Pita pen agak, “Bin bı par okok nıb dıpal,” agak. Agek, Jisas agak, “Nıñıd, bı kíri ke okok takıs ma nıbal. ²⁷ Pen cır mal ma ūnonıgabır ak, kírop mılık yönümış rek lıp. Nıb ak, nak nıg cöb sıňak amił, nag wık yokıl, kıbsal ned dıñıgan ak, meg mıgan tıg lakił nıñıgan, kab

magıl nokım alap meg mığan ak middenigab. Dıl dam takıs cır mal ak nıñimın,” agak. Agek me, am agak rek nep gak.

18

*Bı kib midon, agıl, minım pen pen aglak
(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)*

¹ Jisas bı ne okok apıl, nop ag nıñlak, “Bin bı God dıl, seb kab ar alan sıňak kod middenigab okok, an bin kib bı kib middenigab?” aglak.

² Agelak, Jisas nı̄t pai sıkol alap sık agek apek, dı udın yırık ar krop sıňak warık nı̄l, ³ agak, “Yad nıbep nıñid yıb agebin, nıbi nı̄t pai sıkol okok gos nıpal rek ma nıñnigabım ak, God karıp lı̄m seb kab ar alan sıňak ma amnigabım. ⁴ Nıb ak, bin bı cın bin bı kib ma mıdobın agıl, nı̄t pai sıkol aul rek middenigal ak me, God bin bı ne ke dıl, kod middenigab nab sıňak, bin bı kib rek middenigal,” agak. ⁵ Pen bin bı yıp nıñ dıl, nı̄t pai sıkol aul rek dı̄ tep gınigal ak, krop nep mer, yıp abe dı̄ tep gınigal.

*Nı̄t pai krop tap tı̄mel gī yombal ak
(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)*

⁶ “Pen bin bı ognap apıl, nı̄t pai yıp gos nıñ dıpal okok, krop tap si tap tı̄mel ar ak gī yomel, kiri gos yıp ak yıpin gīl, tap si tap tı̄mel gınigal. Bin bı nı̄g gınig genigal ak, ned makıd kib alap kıñjam kiri miñ dı̄ lī rı̄bıkıl, dam nı̄g solwara nab sıňak yoknigal ak tep. Komıñ mıdıl, nı̄g gī tı̄mel yıb gınigal ak, yur kib yıb dı̄nigal.

⁷ “Bin bı lı̄m dai wagın aul midebal okok mıker yıb gınigab. Mıñ tı̄mel ar ak gīl, bin bı ognap

kırop gos ñel, ar nıbak gıl ap yap paknıgal ak, tımel yıb gınıgab. Mıñ ar nıbak ned göligipal, mıñi gipal, kisen ak rek nep gınıgal. Nıg gınıgab ak pen bin bı ar nıbak gı yomnıgal okok, yur ke yıb dıniğabal.

8 “Ñınmagıl tob nıbi ak nıñıl, tap si tap tımel gınıg genımınjı, ñınmagıl tob nıbak tıb gı rık dı yoknımıt. Nıg gıl me, tap si tap tımel gep ar ak kırıg gıl, God karıp lım sıňak amił, per per mıdenıgabım. Mer ak, ñınmagıl tob sek mıdıl, pen mıd tep ma gıl, tap si tap tımel gep ar ak gı damıl, karıp lım mab ke per yın mıdeb sıňak amnıgabım.

9 “Pen udın ak nıñıl, tap si tap tımel gınıg genımınjı, udın nıbak tıg gılılıg gı yoknımıt. Nıg gıl me, tap si tap tımel gep ar ak kırıg gıl, God karıp lım sıňak amił, per per mıdenıgabım. Mer ak, udın omal sek mıdıl, pen mıd tep ma gıl, tap si tap tımel gep ar ak gı damıl, karıp lım mab ke per yın mıdeb sıňak amnıgabım.

10 “Nıbi nıñ tep gınımıt, ñı pai sıkol okok tap yokop, agıl, gos ak ma nıñnımıt. Yad nıbep agebin, ñı pai sıkol okok ejol kırı okok, Bıñen yad udın yırıık ar ne ak karıp lım seb kab ar alan sıňak mıdebal.

*Jisas, kaj sipsip kır gak ak, minım sıd tıkil agak
(Luk 15:3-7)*

11 “Bı Ñı ne ak, bin bı kır gipal okok, kırop dıniğ owak.

12 “Bı alap kaj sipsip ne ñıñ juıl aknıb mamıd alan rek mıdenıgab. Pen nokım alap kır genıgab ak, ne tari gınıgab? Sipsip ne ognap kırop kırıg

gek, tap kas kas n̄ib m̄idel n̄ınlıg gi, ne amıl sipsip ne kır ḡınıgab ak nop p̄yo n̄ınek amnıgab. ¹³ Am p̄yo p̄yo n̄ıñ dıl, m̄iñ m̄iñ ȳıb ḡınıgab. N̄ıbep n̄ıñid agebin, kaj sipsip ne magılsek m̄iñ m̄iñ gi, pen kaj sipsip ne alap kır gek, p̄yo n̄ıñ dam dam d̄ınlıgab ak, sipsip n̄ıbak nep m̄iñ m̄iñ ȳıb ḡınıgab. ¹⁴ N̄ıb ak rek, Bıñen n̄ıbi seb kab ar alan m̄ideb ak, n̄ı pai sıkol ne alap ma kır ḡınımın, agıł, n̄ıñ nep m̄ideb.

Ai mam nak alap nep gi tımel genıgab ak, ne nıg ḡınımın

¹⁵ “Bin bı ai mam, agnıgan okok, bı alap nep gi tımel genımın, nak pen amıl, nop eip ke m̄ıdıl, nep tap tari gak n̄ıbak m̄ısen agnımın. N̄ıb agek, n̄ıñ denıgab ak me, nanai namam nak ȳıb m̄ıdenıgab. ¹⁶ Pen nak nıg gek, ne ma n̄ınenıgab ak, nak amıl, ai mam omal sek ulık gi damıl, kırı n̄ıñ m̄idel n̄ınlıg gi, nak bı n̄ıbak eip m̄ınim agnımir. ¹⁷ Pen nak nıg gek, ne m̄ınim nırep ma donımın ak, bin bı cöc opal rek magılsek n̄ıñ m̄idel n̄ınlıg gi, m̄ınim n̄ıbak kırrop ag n̄ınmın. Pen nak nıg gek, bı n̄ıbak bin bı cöc opal m̄ınim ma donımın ak, nop kırıg ḡınımın. Bı n̄ıbak bin bı God M̄ınim ma n̄ıñıl, bı takıs dep rek ak me, nıg gi, agıł, nop kırıg ḡınımın.

¹⁸ “N̄ıb ak, yad n̄ıbep n̄ıñid agebin, lım dai ar wagıñ aul mer genıgabım ak, God ne seb kab ar alan m̄ıdıl, ak rek nep mer agnıgab; pen yau agenıgabım ak, ne ak rek nep yau agnıgab.

¹⁹ “Yad n̄ıbep agebin, bin bı omal lım dai wagıñ aul m̄ıdıl, m̄ınim ag ar nokım lıł, Bapi yad seb kab ar alan m̄ideb ak nop ag n̄ınenıgair ak, ag

nıññigair rek gìnigab. ²⁰ Pen bin bì omal akanj omal nokim rek, gos yip nıñjl, ap mogim genigal ak, yad kírop nab nìb sìjak mìdenigain,” agak.

Bì wög gi ñeb tìmel ak

²¹ Pita Jisas mìdek manj sìjak apil agak, “Bì Kìb. Mam alap yip gi tìmel genimij ak, ñin titi rek gi tìmel genigab, yad nıñjl kírig gìnim? Ñin aknìb ar onjd ak rek aka?” agak. ²² Agek, Jisas agak, “Ñin aknìb ar onjd mer; nak bì nìbak nep gi tìmel gìnigab ak nıñjl kírig gìnigan ak, ñin jujl ñin jujl aknìb ar onjd ak nıñjl kírig gìnigan. ²³ God bin bì dìl karip lìm seb kab ar alanj sìjak kod mìdenigab ak, kesim agníg gebin ar aul rek mìdeb. Kinj alap ne bì wög gi ñeb ne ognap kírop mani ognap ñìl, kìsen pen ñìm agnígab. Kìsen ne gos nıñjl agnígab, ‘Kiri dai ñìlanj,’ agnígab. ²⁴ Pen mìdeb ak pen ñinigal, agek, bì alap ne mani yir ñin jujl konai yib tap dai mìdenigab bì ak donigal. ²⁵ Pen bì nìbak pen ne kib yib mìdenigab ak me, pen ñinimij rek ma lìnígab. Nig gek, bì kib ak nıñjl, bì wög gep bì ne ognap kírop agnígab, ‘Ne gitp nìbak rek, nop dìl, bin ñìt pai, tap ne tari tari mìdeb okok magilsek dìl, dam sìkim gem, tauenmel nıñlig gi, mani nìbak dap yip ñinimib,’ agnígab. ²⁶ Nìb agek, bì nìbak pen, kogim yimil, bì kib ak nop agnígab, ‘Nak yip mapin nıñjl, kod mìdenimij; tap dai nak nìb okok magilsek dai pagnígain,’ agnígab. ²⁷ Agek, bì kib ak nop mapin nıñjl, tap dai ne ak, nak kírig gitl amnoj, agnígab.

²⁸ “Bì kib ak dai nìbak kírig gek nıñlig gi, bì wög gi ñeb nìbak ne pen amil nıñnígab, bì

ne eip wög göligipir bï alap mïdenigab. Nop nïñil, kïñam nop dï cïcï lïl agnïgab, ‘Nep mani yïr nokïm alap ñïnek ak dai pagan!’ agnïgab. ²⁹ Agek, bï ne eip wög göligipir nïbak kogïm yïmil mïnïm neb neb gi agïl agnïgab, ‘Nak yïp mapin nïñil, kod mïdenimïn; tap dai nak nïbak magïlseklar pagnïgain,’ agnïgab. ³⁰ Agek, bï nïbak mïnïm nop ak ma nïñil agnïgab, ‘Nep dam mïñ lenïgain, tap dai nïbak magïlseklar dai pagenigan ak me, söj amnïgan,’ agïl, nop dam mïñ lïnïgab. ³¹ Nïg gek, bï ne eip wög gïpal okok, kïrop cïbur tïmel gek, amïl kïj ak nop mïnïm nïbak magïlseklar ag ñïnïgal. ³² Ag ñel, bï kïb ak, bï ne nïbak nop sïk agek apek agnïgab, ‘Nak wög gi ñeb bï tïmel yïb. Nak yïp sil agesan, nep yïmïg nïñil, tap dai yad nep mïdeb ak kïrig gïpin. ³³ Nak pen tari gïnïg, bï nak eip wög gïpir ak nop ak rek nep yïmïg nïñil, ma kïrig gïpan?’ agnïgab. ³⁴ Bï nïbak bï ne eip wög göligipir ak nop yïmïg ma nïñnïgab ak me, bï kïb nïbak kal juïl, wög gi ñeb bï nïbak nop dam mïñ lep kau kodep bï okok ñïl agnïgab, ‘Nop mïñ lek, yur gek nïñlig gi mïdïl, tap dai yïp ak magïlseklar pag juïl me söj amnïgab,’ agnïgab. ³⁵ Nïbi ai mam ognap kïrop ak rek nep genïgabim, Bapi yad seb kab ar alan sïnjak mïdeb ak, nïbep pen ak rek nep gïnïgab. Nïb ak, nanai namam nïbi okok nïbep gi tïmel genïgal ak, kïrop yïmïg nïñil, mïdmagïl lïl, kïrig gïnimib,” agak.

19

Bï bin dinïg, pis nep dinïgab; kisen nop ma ag

*yoknigab**(Mak 10:1-12; Luk 16:18)*

¹ Jisas mìnım nıbak ag mıbil juıl, karıp lım Galili kırıg gıl, karıp lım Judia, nıg Jodan pıs kıdadañ ken amnak. ² Amek, bin bı konjai yıb nop kisen gelak nıñıl bin bı tap gak okok gek komıtın lak.

³ Pen bı Perisi okok, Jisas nop ag nıñon, mìnım tımel ognap agnímın, agıl, apıl aglak, “God Mosis nop ag ñak lo mìnım ak, bin alap tap sıkol alap gi tımel gınigab ak, bı ne nop ag yoknig, ag yoknigab aka mer? Nak tari gos nıpan?” aglak.

⁴ Agelak, Jisas pen agak, “God Mìnım ñu kıl tıklak ak nıbi udın lı ma nıpım ar? Karıp lım bırarık ped okok gi lak nıñ ak, God ne bı alap, bin alap, gi lak. ⁵ God agak, ‘Ar nıbak me, bı okok nonım nap sıkop eip mıdıl, bin dıl, nonım nap kırıg gıl, kırı ber mal jım ñıl kın mıdel mıb gon nokım yıb lıniğab,’ agak. ⁶ Nıb ak me, God agek mıb gon kırı mal mer, mıñi jım ñıl nokım lıniğab nıbak, bı alap apıl, kırop ag tıg asık ke ke ma lıniğab mer,” agak.

⁷ Jisas nıb agek, bı Perisi okok nop aglak, “Pen tari gınig Mosis mìnım alap ñu kıl tıklı agak, ‘Bin ag yoknig, bin aul pıs nep kırıg gebin, agıl, mıj alap ñu kıl tıklı, ag yoknímıb,’ agak?” aglak.

⁸ Agelak, Jisas pen agak, “Nıbi bin bı mìnım ma nıñ dıpım ak me, Mosis nıb agak. Pen God bin bı bırarık okok gi lak nıñ ak, nıg ma göligipal. ⁹ Pen yad nıbep agebin, bı an, bine ak bı alap eip dı ger mer, yokop nep ag yokıl, bin kisen nıb dıniğab ak, bin si dıniğab nıñıl God nıñek tımel yıb gınigab; ne bin si dep bı me ak,” agak.

10 Jisas n̄ib agek, b̄i ne okok aglak, “B̄i okok bin k̄iri yokop ma ag yokn̄igal ak, b̄i praj m̄idil bin ma d̄in̄igal ak tep,” aglak.

11 Agelak, Jisas agak, “B̄i maḡilsek yokop m̄iden̄imel rek ma l̄ip. God b̄i yokop m̄iden̄imel, aḡil, ag lak b̄i okok nep, yokop m̄iden̄imel rek l̄ip.

12 B̄i ognap, k̄iri walak ma lek t̄ik dopal okok, bin ma d̄ipal. B̄i ognap, b̄i ognap walak k̄irop t̄ib gi r̄ik gi pal okok, bin ma d̄ipal. Pen b̄i ognap, God bin b̄i d̄il seb kab ar alan s̄iŋjak kod m̄iden̄igab wög ak giñ, aḡil, bin ma d̄ipal. N̄ibi, b̄i praj m̄idon, aḡil, b̄i praj nep m̄iden̄imib ak tep,” agak.

Jisas ñ̄inmaḡil arak ne ak ñ̄i pai s̄ikol nab̄ic cög ar alan lak

(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

13 Bin b̄i okok, “Jisas ñ̄inmaḡil ñ̄i pai c̄in nab̄ic cög ar alan l̄il, God nop sobok gañ,” aḡil dapelak, pen b̄i ne okok k̄irop n̄iñ i sek l̄il ag giłak. **14** N̄ig gel, Jisas pen ñ̄i pai n̄ib okok s̄ik agek apelak n̄iñig gi, b̄i ne okok k̄irop agak, “Tari giñig k̄irop n̄ib ag gīp̄im? Ñ̄i pai s̄ikol n̄ib okok k̄irig gem ȳip olan. God bin b̄i d̄il, seb kab ar alan s̄iŋjak kod m̄iden̄igab ak, ñ̄i pai s̄ikol n̄ib okok rek,” agak. **15** Jisas n̄ib aḡil, ñ̄inmaḡil arak ne ak ñ̄i pai s̄ikol nab̄ic cög ar alan l̄il, karip l̄im mīgan alap amnak.

B̄i alap tap ne koŋai nep m̄idek

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

16 B̄i alap Jisas m̄idek s̄iŋjak ap̄il agak, “Miñim ag ñeb b̄i. Yad tap tari tep ak gił, per komiñ m̄idep maḡil ak d̄in̄im?” agak.

17 Agek, Jisas pen agak, “Yip tari giniç, tap tep akal, agil, ag nijeban? God nokim me Bi tep. Pen per per midenim, agnimin ak, lo minim agil nu kıl tiklak okok nijil ageb rek giniçmin,” agak.

18 Agek, agak, “Lo ar akal rek ageban?” agak. Agek, Jisas agak, “Cip ma ñag paknimin; bin si bi si ma giniçmin; tap si ma dinim; minim kib agniçgal ak, minim tom ma agnimin; **19** nanim nap minim agnimir ar ak nep nijil kisen giniçmin; nak ke midmagil lipan rek, bin bi ke niñ okok krop ak rek nep midmagil linim,” agak.

20 Niñ agek, bi praj niñbak agak, “Lo minim okok magilsek niñ sakpin. Pen yad tari tap tep ak git, komiñ per midep ak dinim?” agak.

21 Agek, Jisas agak, “Mid tep yib giniç, agnimin ak, tap nak okok magilsek sikim git, mani dil, bin bi mapin gep rek okok krop niñimin. Nak niñ genigan ak me, mid tep gep nak ak midenigab God karip lim seb kab ar alan sijak. Pen yad agebin rek git, apek yad eip ajor,” agak.

22 Agek, bi praj niñbak tap ne konai middek rek, minim niñbak nijil, gos par liliç git liliç git amnak.

23 Pen ne niñ git amek nijlig git, Jisas bi ne okok krop agak, “Yad niñbep niñid yib agebin, bin bi mani tap kiri konai midenigab okok, God nop koslam gos niñ del, krop dil seb kab ar alan sijak kod midenigab. **24** Kaj kamel okok, nu mauöl nag yokpal migan ak amniñ amniçgal; pen bin bi tap konai middeb okok, God nop koslam gos niñ del, krop dil kod midenigab,” agak.

25 Jisas bi ne okok minim nibak nijil, gos par nijlig gi aglak, “Pen bi tep nibak, God di seb kab ar alan sijak ma dad amnigab, apan ak, bin bi an rek dad amnigab?” aglak.

26 Agelak, Jisas kirrop nijlig gi agak, “Bin bi okok ke ginnimel rek ma lip. God ne nep me, tap tari tari ginig, ginnigab,” agak.

27 Jisas nib agek, Pita agak, “Nijan! Cin tap cin okok magilsek kirig gil, nak eip nep cig gil ajobin ak, cin pen tap tari dinnigabin?” agak.

28 Agek, Jisas agak, “Yad nibep nijid agebin, nin kisen ak yad melik kilis sek apil, bin bi magilsek kod midenigain. Nin nibak me, nibep bi yip kisen genigabim okok agen, Isrel bin bi wagin ke ke aknib umigan alan okok, kirrop kod midenigabim. **29** Bin bi yip nij dil, karip, ninai nimam, nonim nap, ni pai, wog dai, tap tari tari okok kirig ginigal okok, God kirrop yipin ma ginnigab; tap nib okok rek kirrop pen konai yib nil, per midep kirrop ninnigab. **30** Pen bin bi minni ned amebal okok, kisen konai nep kid ken yib okok midenigal. Pen bin bi minni kid ken sijak midebal okok, kisen konai nep ned am midenigal.

20

Bin bi nag wain wog gipal okok, minim sid tikil agak

1 Jisas nib agil agak, “God bin bi dil kod midenigab ak, kesim agnig gebin ar aul rek mideb. Bi wain wog nap nib alap, yad amil bi ognap dapen, wog yip ak gilan, agil, minab

kisen t̄kak won ak warikil, am b̄i ognap piyo n̄n̄jil, ² n̄ibep kab magil silpa won nokim nokim taunigain, agil, k̄rop eip minim ag ar nokim alap l̄l, ag yokek, am wain wög ne ak wög gelak. ³ Pen p̄ib yokop nab s̄njak ap raneb won ak, am maker s̄njak amil n̄n̄jak, b̄i ognap yokop midelak. ⁴ K̄rop n̄n̄jil agak, ‘N̄ibi ak rek nep am wain wög yad ak genigabim, yad n̄ibep kab magil yipid ḡil taunigain,’ agak. ⁵ Agek, am wög ne ak gelak. Pen p̄ib nab k̄ib alan won ak abe, p̄ib kim geb won ak abe, minim n̄ibak nep agil, b̄i ognap sek dek, wög ne ak gelak. ⁶ P̄ib panjid amnig geb won ak, kauyan maker s̄njak amil n̄n̄jak, b̄i ognap sek apil middep nep midelak. K̄rop agak, ‘N̄ibi tari ginig n̄in aul wög ma ḡil, yokop nep midebim?’ agak. ⁷ Agek, nop aglak, ‘B̄i alap cinop wög alap ma n̄ib,’ aglak. Agelak, k̄rop agak, ‘N̄ibi ak rek nep am wain wög yad ak ginimib,’ agek, am wög gelak. ⁸ Digepl won ak, wain wög b̄i nap n̄ib ak, b̄i kod middep ne ak nop agak, ‘Nak amil, b̄i wög yip gebal okok k̄rop agek, apel, b̄i kisen agen opal okok, kab magil k̄rop ak ned n̄inimin; b̄i ned agen opal okok, kab magil k̄rop ak kisen n̄inimin,’ agak.

⁹ “Agek, b̄i kod middep ak, b̄i n̄ib okok k̄rop sik agek apelak, b̄i p̄ib panjid amek n̄inlig gi, ap wög gelak okok, ap kab magil kiri ak ned dilak. ¹⁰ Pen kiri nig gi del n̄inlig gi, b̄i ned agek ap wög gelak b̄i okok gos n̄inlak, ‘Cin kab magil k̄ib ak dinigabin,’ ag gos n̄inlak ak pen kisen dilig gi n̄inlak, kiri kab magil ar nokim n̄ibak nep dilak. ¹¹ Dil, dai b̄i wain wög nap n̄ib ak eip pen pen

agıl aglak, ¹² ‘Cın tari gìnig, bı kisen opal okok kab magıl dıpal nokım ak rek nep dıpin? Cın kıslım sek warıkıl, pıb kal nıñek nıñlıg git, wög gon gon yırık gıp ak, pen bı alap aua eper alap nep wög gesal kab magıl nıban rek nep cınop nıban!’ aglak. ¹³ Agelak, bı wain wög dai nap nıb ak nıñıl, bı kiri alap nop agak, ‘Mam, nıñan! Nep gitimel ma gitpin. Nep kab magıl nıñigain apin rek nıbin. ¹⁴⁻¹⁵ Bı kisen opal okok, bı ned opal okok eip adıp adıp nıñig, nıñigain. Ak tap yad. Nıb ak, bı ognap titi git mer agnıgal? Krop abramek nıbin ak, nep ti gìnig mılık yowıp? Kab magıl nıbin ak dad karıp nak amnoŋ!’ agak,” agak.

¹⁶ Jisas kesim nıbak agıl, agak, “Bin bı kisen mıdebal okok, ned mıdenıgal; bin bı ned mıdebal okok, kisen mıdenıgal,” agak.

Jisas kauyan agak, yıp ñag pak lel kimil warıkniçgain, agak

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷ Jisas Jerusalem amlıg git, kanıb nab sıňak, bı ne aknıb umıgan alan krop dam gol okok amił, ke mıdelak nıñlıg git krop agak, ¹⁸ “Nıbi nıñım! Cın Jerusalem amenıgabın, Bı Nı ne nop mımıg git, nop dam God nop tap sobok gep bı kıb okok abe, lo mınım ag ñeb bı okok abe, ñınmagıl ar krop ak lenıgal, kiri nop mınım kıb agıl agnıgal, ‘Bı aul nop ñag pak lep,’ agnıgal. ¹⁹ Nıb agıl, Juda bı mer okok krop ñenıgal, nop ag juıl, tapın pakıl, dam mab bak alan ñag pak lel kimniçgab. Nıñ omal mıdıl, nıñ omal nokım ak kauyan warıkniçgab,” agak.

*Jems eip Jon eip bı kıb mıdor agıl gos nıñrek
(Mak 10:35-45)*

20 Sebedi ñı ne omal, nonım ñı nıb omal poj dıl, Jisas mıdeck sıñak apıł, kıbor kıyan gıl agak, “Yad mıñım alap mıdosıp apebin,” agak.

21 Agek agak, “Mıñım nıbak tari?” agak.

Agek, agak, “Yıp tep gınigab ak, kısen nak kiñ mıdıl, bin bı kod mıdenıgan ñıñ ak, ñı yad omal bak nep sıñak bısignigair; alap yıpıd kıd, alap anıdken kıd,” agak.

22 Nıb agek, Jisas bı omal kırop pen agak, “Mıñım yıp ag nıñebir ak, nıñ rep ma gebir. Nıg silek yad nıñrıg gebin ak, nıri mal ak rek nep nıñrıgair?” agak. Agek, agrek, “Yau! Nıñrıgabır!” agrek.

23 Agerek, agak, “Nıñıd agebir. Nıg silek nıñrıg gebin ak nıñrıgair. Pen bı an yıpıd pıs kıd, bı an anıdken pıs kıd bısig mıdenıgair ak, ma agnıgai. Mıñım ak mıñım yad mer; Bapi mıñım ne. Bin bı ne ke ag lıp okok nıb rek mıdenıgair,” agak.

24 Bı ne nıb omal mıñım nıbak nıb agrek, bı ne aknıb wajrem alan mıñım ak nıñel, mılık yapek, madıl mal kırop mıñım ag gılak. **25** Jisas pen bı ne okok kırop magılseк agek apelak agak, “Nıbi nıpım, Juda bin bı mer okok, kiñ kıri kılıs gıl, kod mıdebal; bı kıb kıri mıñım tari tari agnıgal ak nıñıl, kaun dıl, sain gınigabal me.

26 Pen kıri gıpal rek ma gınımiň. Bı an bı kıb mıdonımiň ak, bı sıkol rek mıdıl, bin bı ognap kırop wög gı ñeb bı rek mıdonımiň. **27** Bı an bı kıb yıb mıdonımiň ak, bı sıkol tam okok rek

m̄d̄l, bin b̄i ognap k̄rop m̄ñ wōg gep b̄i rek m̄donim̄ñ. ²⁸ B̄i Ñi ne owak ak, bin b̄i okok k̄iri wōg ȳp ḡilan̄, agil, ma owak; wōg k̄rop ḡi ñi damil, k̄isen tap si tap t̄imel ḡipal ar ak saj ḡi k̄imen, k̄iri komiñ amniñlan̄, agil, owak,” agak.

*Jisas b̄i udin̄ kwoi gak omal gek, udin̄ ñiñrek
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)*

²⁹ Pen Jisas taun k̄ib Jeriko k̄irig ḡil amek n̄iñlig ḡi, bin b̄i koñai nep nop k̄isen ḡilak. ³⁰ B̄i udin̄ kwoi gak omal kanib gol s̄iñak bisig m̄ider n̄iñlig ḡi, “Jisas apeb,” agel n̄iñil, meg m̄igan dap ranil agrek, “Depid Ñi ne, c̄rop ȳimig n̄iñjan!” agrek.

³¹ Agerek, bin b̄i okok k̄rop mal n̄iñ i sek agil aglak, “M̄inim̄ saköl ma agir!” aglak. N̄ib aglak ak pen, m̄inim̄ k̄rop ak ma d̄il, meg m̄igan tapin̄ dap ranil agrek, “Depid Ñi ne, c̄rop ȳimig n̄iñjan!” agrek. ³² N̄ib agerek, Jisas wōs ḡil, k̄rop mal s̄ik agil agak, “C̄rop tari gañ, agil, ȳp s̄ik agebir?” agak. ³³ Agek, agrek, “B̄i K̄ib, c̄rop udin̄ kwoi ḡip ak gek ñiñ n̄iñir!” agrek. ³⁴ Agerek, Jisas k̄rop mal ȳimig n̄iñil, udin̄ k̄rop ak d̄i n̄iñek, magil ak nep udin̄ ñiñil, ne amek n̄iñlig ḡi, k̄isen ḡirek.

21

*Jisas Kiñ rek Jerusalem amnak
(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)*

¹ Jisas b̄i ne okok eip Jerusalem am manj manj ḡil, karip l̄im s̄ikol Betpagi, Olip D̄im ulep amjak-lak. Amjakil, b̄i ne omal ag yokil agak, ² “Ñiri mal karip t̄irig t̄ironj p̄is adan̄ amil n̄iñnigair,

kaj donki nonim ñilik amil mal miñ ñon gi lel
midenigair. Niñil, miñ ak wiśibil poñid donimir.
³ Pen bin bi alap apil, tari giniñ kaj donki c̄inop ak
wiśib dad amebir agenimij ak, pen agnimir, ‘Bi
Kib ak wög midek, agosip dinig opir,’ agil, kasek
yau agenigab, donigair,” agak. ⁴ Pen krop mal ag
yokek amnirek n̄bak, bi God minim agep alap
giniñgal, agil, nu k̄il tikak rek nep gak. Ne agak,

⁵ “Jerusalem bin bi krop agnimib,
‘Kiñ niñbi bi sain ak, kaj donki ar ak bisig gił,
niñbep apeb.
Ne kaj donki ñilik ar ak bisig gił apeb,’
agnimib,” agak.

⁶ Pen Jisas bi ne ag yokek amnirek niñb omal,
agak agak rek, ⁷ kaj donki nonim abe, ñilik mariñ
abe poñid daperek, bi ne okok walij par tiñ juñl,
kaj donki ar alan lelak, Jisas ar siñak bisigak.
⁸ Bin bi koñai nep, Bi Kib apeb, agil, walij par
kiri ar alan tol gi lölígipal okok tiñ juñl, kaniñ
kib siñak l̄lak. Ognap am mij kas, mab kas okok
tiñ gi rik di dapil kaniñ kib siñak lelak. ⁹ Bin bi
okok Jisas nop piñil kis kis gitlig gi, amlig gi, meg
migan dap ranlig gi, aglak,

“Niñim! Depid tikkek, tik damil tikip ak, apeb me
aul.

Nop tep agobin!

Bi Kib nop ag yokek apeb bi niñbaul me,
nop tep agobin!” aglak.

¹⁰ Jisas Jerusalem amjakek niñlig gi, bin bi okok
magilsek ag amil apil gił aglak, “Bi niñbak bi an?”
aglak. ¹¹ Agelak, bin bi Jisas eip olak okok aglak,

“Bî aul me Jisas, bî God mînîm agep Nasaret karîp lîm Galili nîb,” aglak.

*Jisas bin bî God sobok gep karîp tap sîkim gelak
okok kîrop yîk söñ eyañ yokak*

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹² Jisas God sobok gep karîp mîgan eyañ amîl nîñjâk, bin bî okok tap sîkim gî mîdelak. Ne nîñjîl, kîrop magîlseк yîk yokîl, abañ bad kab magîl lîl pen pen yîmjîk gelak okok tîg adîk gîl, bî yakîr sîkim gîl mab bog ar bisîg mîdelak okok, tîg adîk gak. ¹³ Nîg gîl kîrop ag gîl agak, “God Mînîm ñu kîl tîklak ak, God agak,

‘Karîp yad ak yîp sobok gep karîp, pen nîbi gîpîm ak,

bî tap si dep karîp alap rek lîp,’ agak,” agak.

¹⁴ Pen Jisas ne God sobok gep karîp ñîlîk mîgan nîbak mîdek nîñlig gî, bin bî udîn kwoi gak ognap, bin bî tob tîmel gak ognap apelak, kîrop gek komîñ lak. ¹⁵ Ne tap ma gep rek gek, ñît pai sîkol okok sîk aglîg gî aglak, “Nep tep agobîn! Depid Ñî ne! Use!” aglak. Pen kîri nîg gelak ak, bî God nop tap sobok gep bî kîb okok abe, bî lo mînîm ag ñeb bî okok abe nîñjel, kîrop mîlîk yîb yowak. ¹⁶ Mîlîk yapek aglak, “Mînîm nep agebal ak nîñeban?” aglak. Agelak, Jisas kîrop agak, “Yau! Agebal ak nîñebin ak pen kîri mînîm ognap ñu kîl tîkîl aglak, ‘God, nak genîgan nîñjîl ñît pai sîkol ñî painjañ okok yîb nep agel ar amnîgab,’ aglak. Kîri mînîm ñu kîl tîklak nîbak, udîn lî ma nîpîm ar?” agak.

¹⁷ Nîb agîl, kîrop kîrig gîl, am karîp tîrig tîron Betani kînak.

*Jisas agek, mab kiyau ur alap milep gak
(Mak 11:12-14,20-24)*

¹⁸ Mînek Jisas adîk gi Jerusalem amîl kanîb nab okok amek, nop yuan gek, ¹⁹ kanîb kîb gol sînâk nînâk, mab kiyau ur alap mîdek. Wagîn sînâk amîl nînâk, magîl nînêb ma pîlak; kas kab nep mîdek. Nîg gek Jisas agak, “Nak kîsen magîl alap ma pîlnîgan!” agak. Nîb agek nînîlig gi, won nîbak nep kiyau mab ur ak mîlep gak. ²⁰ Nîg gek, bî ne okok nînîl, wal agîl aglak, “Titi gîl mab nîbaul kasek mîlep gîp?” aglak. ²¹ Agelak, Jisas kîrop agak, “Yad nîbep nînîd agebin, cîn agon God ak rek nep gînîgab, agîl, gos omal mer, gos nokîm nep nînîgabîm ak, gînîgab. Pen mab kiyau mîlep gak ak nep mer; dîm yîrîk nîbaul lîlîg gi nîg kîb nab sîn adan amnoj, agenîgabîm ak, amnîgab.

²² “Pen nîbi God nop nîj dî kîlis gîl, nop ag nînîgabîm ak, agnîgabîm rek nep gînîgab,” agak.

Jisas nop aglak, “Nep bî an agek, nîb ag ajeban?” aglak

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Jisas God sobok gep karîp ak amîl, bin bî okok kîrop mînîm ag ñek nînîlig gi, bî God nop tap sobok gep bî kîb okok abe, bî mînîm dî bîlokep okok abe apîl nop aglak, “Nep bî an, nîg gînîmîn, agîp, nînîl nîg gi ajeban?” aglak.

²⁴ Agelak, Jisas pen agak, “Yad nîbep mînîm alap ag nînjen, yîp ag ñem, yad pen bî an agek wög gîpin ak, nîbep ag nînîgain. ²⁵ Jon bin bî okok kîrop nîg pak ñak ak, ne ke gos nînîl owak akan

God agek apıl nıg gak?” agak. Jisas nıb agek, kiri ke ag nıñ ag nıñ gıl aglak, “Cın, ‘God ag yokek apıl gak,’ agenıgabın ak, cınop agnıgab, ‘Nıb ak, Jon agıp ak tari gınıg ma nıñ dıpım?’ agnıgab. ²⁶ Pen, ‘Jon gos ne ke nıñıl apıl gak,’ agenıgabın ak, bin bı okok cınop kabiam junıgal. Gos kiri ak, Jon ne bı God mınım agep bı alap owak,” aglak. ²⁷ Nıb agıl, Jisas nop aglak, “Cın ma nıpın,” aglak. Agelak, Jisas kırop agak, “Nıbi yıp ma ag ñebim rek, yad pen bı an agek yad apıl gebin ak, nıbep ak rek nep ma ag ñıñıgın,” agak.

Jisas bı mamil mal, mınım sid tıkıl agak

²⁸ Jisas nıb agıl agak, “Pen nıbi tari gos nıñebim? Bı alap ñı ne omal mıdenıgab. Ñı ne ned ak nop agnıgab, ‘Ñı aul! Mıñi wain wög ak am wög gan,’ agnıgab. ²⁹ Agek, ñı ne agnıgab, ‘Adı am ma gınım,’ agıl, kisen pen gos adık nıñıl, am wain wög ak genıgab. ³⁰ Nap pen am ñı sain ak nop ak rek nep ag nıñek, agnıgab, ‘Yau, gınım!’ agnıgab ak pen am ma gınıgab. ³¹ Pen ñı nıb omal, an bıñen agnıgab rek gınıgab?” agak. Agek, Juda bı kıb nıb okok aglak, “Ñı ne ned ak nep bıñen agnıgab rek gınıgab,” aglak. Agelak, Jisas agak, “Yad nıbep nıñıl agebin, nıbi yokop mıdem nıñlıg git, bı takıs dıpal bı okok abe, bı si dep bin okok abe, God bin bı dıl seb kab ar alan sıñak kod mıdenıgab karıp lım ak, nıbep tausak lıl amnıgal. ³² Jon bı ñıg pak ñeb ak, nıbi tari tari gem God nop tep gınıgab ak, nıbep ag ñak ak pen mınım ne ak ma nıñ dıpek. Bı takıs dıpal okok abe, bı si dep bin okok abe, kiri Jon mınım

agak ar n̄ibak n̄iñil, d̄lak. D̄lak n̄ibak n̄ibi ke b̄ir n̄ipek, pen n̄ibi ke, Jon m̄in̄im ak d̄il, tap si tap t̄mel ḡip̄im ak tari ḡin̄ig n̄ig ḡip̄in aḡil, ma k̄irig ḡipek,” agak.

B̄i t̄mel wain wög kod m̄idebal, m̄in̄im s̄id t̄k̄il agak

(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ Jisas agak, “M̄t̄ni m̄in̄im s̄id t̄k̄il alap sek agn̄ig gebin aul n̄iñim. B̄i wög dai nap n̄ib alap nag wain wög ak ḡi ȳim̄il, wari ḡil, nag wain maḡil pak c̄ib jakep m̄igan alap ḡin̄igab. Ḡi l̄il, nag wain maḡil alap si n̄iñn̄igal ak n̄iñ m̄idoj̄in, aḡil, karip̄ par k̄ib alap ḡi l̄il, b̄i ognap k̄irog agn̄igab, ‘N̄ibi nag wain wög ȳip ak kod m̄id̄il, k̄isen p̄ilil pok gek, ȳip ognap, n̄ibi ognap d̄in̄im̄ib,’ aḡil, karip̄ l̄im par ȳib okok amn̄igab.

³⁴ Nag wain maḡil ak pok gek n̄iñl̄ig ḡi, b̄i ne okok k̄irog agn̄igab, ‘Wain wög yad okok am̄il, b̄i wög kod m̄idebal okok aḡil, nag wain maḡil ȳip ognap dow̄im,’ agn̄igab. ³⁵ K̄iri wain wög okok amjakel, b̄i wain wög ḡi m̄iden̄igal okok warik̄il, b̄i alap nop gab gab pakn̄igal, b̄i alap nop p̄is nep ñag pak lel k̄imn̄igab, b̄i alap nop makid ju pakn̄igal.

³⁶ N̄ig gel, b̄i nag wain wög nap n̄ib n̄ibak, b̄i ne tap̄in bad alap pen ag yokn̄igab. Ag yokek, amen̄igal, b̄i nag wain wög gen̄igal okok k̄irog ak rek nep ḡin̄igabal. ³⁷ N̄ig gel, b̄i wain wög nap n̄ib n̄ibak agn̄igab, ‘Ñ̄i yad ak ag yoken me, m̄in̄im nop ak n̄iñn̄igal,’ aḡil, ag yokek amn̄igab. ³⁸ Ñ̄i ne ak amjakek, b̄i wain wög ḡi m̄iden̄igal okok nop n̄iñil, k̄iri ke agn̄igal, ‘B̄i wain wög dai nap n̄ib ñ̄i ne ak apeb aul. B̄iñen k̄isen k̄imen̄igab,

tap wög sijn aul nif ne dinigab. Nib ak, nop ntag pak lon kimek, kisen tap wög sijn aul magilsek dinigabin,’ agnigal. ³⁹ Nib agil, nop dam wög dai gol okok amil, pis nep ntag pak linigal.

40 “Nig genigal ak, kisen bi nag wain wög dai nap nib ak apil, krop tari tari ginigab?” agak.

41 Agek, aglak, “Bi timel ginigal nib okok krop genigab, yur kib yib dil klmnigal; kisen pen bin bi ognap sek dil, krop nag wain wög ak ag lek, wög nibak ginigal. Nag wain magil pok ginigab nin ak, nop tik dam ninigal,” aglak.

42 Agelak, Jisas agak, “God Minim nu kil tikkak ak ma niptim rek lip. Kiri nu kil tikil aglak, ‘Bi karip gep okok, kiri makid karip ginig gi, makid alap dil aglak, “Kab aul kab timel git go krig gin,” aglak.

Pen Bi Kib ne gek nijil

kab nibak nep karip ne sijak kab tep ke yib mideb.

Bi Kib ne nig gek,

cin nijil wal yib agobin,’ aglak.

43 “Kab tep ma dipim nibak, God nibep Juda kai krig gil, bin bi ke okok nib, tap nop neb ninigal bin bi nib okok krop dil kod midenigab. ⁴⁴ Bin bi kab ar nibak ap yap paknigal okok, krop tapin nep paknigab; pen kab nibak ju yapi, bin bi pak ribiknigab okok, pis nep pag jisipik masipik gi amnigab,” agak.

45 Bi God nop tap sobok gep bi kib okok abe, bi Perisi okok abe, Jisas minim sid tikil agak nibak, kirope nep agak ak nijil, ⁴⁶ nop min lin, agil, gos nijlak ak pen bin bi okok, Jisas nop bi God

mİNİM agep bİ alap ag gos nİNlak ak me, cİNop
kal gİNigal, agİl, nop tap alap gİNİmel rek ma lak.

22

Bİ bin dİl tap kİb nİbal

(Luk 14:15-24)

¹ Jisas kauyan mİNİM sİd tİKİL agak, ² “God bin bİ dİl kod mİDENİGAB ak, kesİM agnİG gebin ar aul rek:

“Bİ kinj alap nİ ne ak bin dİNİG gek, tap kİb nİNİG, tap magİl dap mogİM gİNİgal. ³ NİG gİl, bİ ne ognap ag yokİl agnİGAB, ‘Bin bİ ag lİnek okok am agem apel, tap kİb nİNİN,’ agnİGAB. Nİb agek, kİri am bin bİ nİb okok kİrop agnİGAL ak pen kİri kİrİG gİNİGal. ⁴ NİG gel, bİ ne ognap pen kauyan ag yokİl agnİGAB, ‘Nİbi am bin bİ nİb okok kİrop agnİmİb,’ “Kinj ak, kaj kau kİb ognap, kaj kau nİlİk marİp ognap pak dagİl, tap okok magİlseK gİ jİN gİl, ‘OwİM,’ agİp,” agnİmİb,’ agnİGAB. ⁵ Nİb agek, kİri am agnİGAL ak pen mİNİM kİrop ak dİ yoknİGAL. Ognap tap wÖG kİri okok amnİGAL; ognap mani wÖG kİri okok genİGAL; ⁶ pen ognap, kinj bİ ne okok gİ tİMEL gİl, nİag pak lel kİmNiGAL.

⁷ “NİG gel, kinj nİbak nİNek, cİbur nop ak tİMEL gek, ami bİ ne okok ag yokek, am bin bİ bİ ne nİag pak lİNİGAL nİb okok kİrop magİlseK nİag pak lİ sakİl, taun kİb kİri ak dagİl ju yokel amnİGAB. ⁸ Pen bİ nop wÖG gİ nİeb okok kİrop agnİGAB, ‘Tap magİl tap okok bİR mogİM gİpİN, pen bin bİ ned sİk agnek okok onİMEL rek ma lİp. ⁹ Nİb ak, nİbi kanİb tam okok amİl, bin bİ nİNİNİb okok, kİrop magİlseK, “Apem tap kİb nİNİN,” agİl, abramek

pon dıl dapem, tap kib nıñin,’ agnígab. **10** Nib agek, bi ne okok am kanib tam tam okok amił, bin bi tep okok, bin bi tımel okok kırop magılseк, ‘Apem tap kib nıñin,’ agıl, abramek pon dapıl, bi bin dıl tap kib nıñnıgal karıp mıgan nıbak amił, tıbık gi yib agıl mıdenıgab.

11 “Kiñ nıbak pen, bin bi opal okok nıñin, agıl, karıp mıgan eyan amił nıñnıgab, bi alap, tap nıñnıg walıj lıpal ak lıl mer, yokop nep mıdenıgab. **12** Nıg gek, nop agnígab, ‘Bı aul! Tari gınıg, bin dıl tap nıñnıg walıj lıpal ak lıl mer, yokop nep opan?’ agnígab. Agek, bi nıbak pen mınim alap ma agnígab. **13** Pen kiñ ak bi ne okok kırop agnígab, ‘Bı aul nıñ tob nop okok mıñ lıl, dam kıslım gıp nab eyan dı yokem, bin bi nıb okok eip meg magıl su pag pe gılıg git, sıl magıl aglıg git mıdelañ,’ agak.

14 Jisas kesim nıbak ag dai juıl, kırop agak, “God bin bi konai nep sık agnígab, pen kırop magılseк ma dınígab. Bin bi ognap nep dınígab,” agak.

*“Gapman bi kib Sisa nop takıs ñeb akan mer?”
aglak*

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

15 Pen bi Perisi okok, Jisas nop mınim tari agon, pen agek nıñıl, nop dam mıñ lın, agıl, mınim ag nıñ ag nıñ git, **16** bi kiri ke ognap, Herod bi ne ognap ag yokel, Jisas mıdeк sıñak amił aglak, “Mınim ag ñeb bi. Nak bi mınim nıñid yib nep ageban. Bi ognap nıñıl ma pırıkpın. God mınim ageb rek nep nıñıl, bin bi ag ñeban. **17** Nıb ak, nak gos tari nıñeban? Cın Isrel bin bi, Sisa bi

kib taun kib Rom nib ak, nop takis neeb akañ ma neeb?” aglak. ¹⁸ Agelak, Jisas gos tñmel kiri ak nñjil agak, “Yip tari giniñ coco gitlig git apil, niñg git ag niñebim? ¹⁹ Nibi takis nibal kab magil alap ñem niñin!” agak. Agek, nop kab magil alap dap ñelak. ²⁰ Jisas kab magil nibak nñjil krop agak, “Kab magil aul, bi kimiñg cög aul, bi an kimiñg cög mideb? Yib ak, bi an yib mideb?” agak. ²¹ Agek, aglak, “Ak bi kib Sisa,” aglak. Agelak, Jisas krop agak, “Nib ak, Sisa tap ne midonimij, Sisa nop ñinimib. God tap ne midonimij, God nop ñinimib!” agak. ²² Nib agek, kiri gos par nñjil, nop kiriñ git amnilak.

Kimil kauyan wariknigal aka agil, Jisas nop ag nñylak

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ Nñn nibak nep, Sadyusi bi ognap Jisas midek sñjak olak. Sadyusi bin bi nib okok apal, bin bi kimiñl kauyan ma wariknigal, apal. ²⁴ Kiri Jisas midek sñjak apil aglak, “Minim ag neeb bi. Mosis agak, ‘Bi alap bin dil, niñ pai tik dapil mer, yokop nep kimenigab ak, nimam ne ak, bin nibak dil, mam yad niñ pai ne okok, agil, tik donimij,’ agak. ²⁵ Nib ak, bi wagin sek aknib ar onid ak midenigal. Nimam ned ak bin dil, niñ pai tik dapil mer womleb kimenigab. Niñ gek, nimam yigwu nab nib ak pen bin nibak nep dinigab. ²⁶ Nimam yigwu nab nib ak pen bin nibak dil, ak rek nep niñ pai tik dapil mer, womleb kimenigab. Nib ak, nimam yigwu nokim nib ak bin nibak dil, ak rek nep niñ pai tik dapil mer, womleb kimenigab. Nibak nep git dam dam, nimam aknib ar onid

ak, magiłsek ñi pai tık dapıl mer, womleb nep kîmnıgal. ²⁷ Pen bin ak, ak rek nep kîmnıgal. ²⁸ Nîmam okok kîri magiłsek bin nîbak dîlak. Nîb ak, bin bî kîmbal okok warıknıgal ñin ak, bin nîbak bî an dînıgal?” aglak.

²⁹ Agelak, Jisas kîrop pen agak, “Nîbi God Mînîm ageb ak abe, God kîlîs mîdeb ak abe, ma nîpîm ak me, titîmel agîl apîm, ‘Bin bî okok kîmîl ma warıknıgal,’ apîm. ³⁰ Bin bî warıknıgal ñin ak, bin okok bî ma dînıgal, bî okok bin ma dînıgal. Ejol seb kab ar alan mîdebal rek ak mîdenıgal. ³¹ Nîbi, ‘Bin bî kîmîl ma warıknıgal,’ apîm ak, God Mînîm ñu kîl tîklak ognap ma nîpîm ar? ³² God agak, ‘Yad Ebrahim, Aisak, Jekop, God kîri ak me mîdebin,’ agak. Bî okok pîs nep kîmblap ak, God bî ned kîmlak nîb okok kîrop agîl, ‘Yad God kîri mîdebin,’ ma apkop. Bî kîmel, tîgel gîlak nîb okok komîn mîdebal ak me, kîrop agak, ‘Yad God kîri mîdebin,’ agak,” agak.

³³ Jisas mînîm nîbak ag ñek, bin bî mîdelak okok nîñîl, kîb gaul gîlak.

Lo kîb yîb ak

(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

³⁴ Jisas mînîm nîbak ag tep gek, Sadyusi bî okok mînîm alap pen agnîmel rek ma lak. Pen Perisi bî ognap, Jisas nîg gak ak nîñîl Jisas mîdek sîñâk olak. ³⁵ Bî kîri lo mînîm nîñ tep gak bî alap, Jisas tari rek agnîmîñ, agîl agak, ³⁶ “Mînîm ag ñeb bî. Lo mînîm ak, mînîm ar akal mînîm kîb yîb mîdeb?” agak.

³⁷ Agek, Jisas agak, “Mîdmagîl nak ak magiłsek, gos tîmîd nak ak magiłsek dîl, God Bî Kîb nak ak

nop m̄dmaḡıl l̄n̄m̄ın. ³⁸ M̄n̄ım k̄b ned ȳb me ak. ³⁹ M̄n̄ım k̄b ȳgwu nab n̄b ak pen n̄bḡıl m̄ideb: nak ke m̄dmaḡıl l̄pan rek, bin b̄ ke n̄b okok k̄rop ak rek nep m̄dmaḡıl l̄n̄m̄ın. ⁴⁰ M̄n̄ım omal agesin aul, Mosis lo m̄n̄ım n̄u k̄ıl t̄kak m̄n̄ım ak maḡısek abe, God m̄n̄ım agep b̄ okok n̄u k̄ıl t̄klak m̄n̄ım ak maḡısek abe, m̄n̄ım waḡın k̄b ȳb me m̄n̄ım n̄b omal nep,” agak.

*Jisas ag n̄njak, “Mesaia ap̄ım ak, nop b̄ an n̄i ne aḡıl n̄p̄ım?” agak
(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)*

⁴¹ Perisi kai ap moḡım ḡıl m̄idel n̄nj̄lıg ḡı, Jisas k̄rop m̄n̄ım alap ag n̄nj̄ıl agak, ⁴² “N̄bi Mesaia ak nop tari gos n̄p̄ım? Nop b̄ an n̄i ne aḡıl n̄p̄ım?” agak.

Agek, aglak, “Depid n̄i ne,” aglak.

⁴³ Agelak, Jisas agak, “God Kaun ak Depid nop gos n̄ek n̄nj̄lıg ḡı, Depid ne Mesaia ak nop ‘B̄ K̄b yad’ agak. Depid agak,

⁴⁴ ‘B̄ K̄b m̄n̄ım aḡıl, B̄ K̄b yad ak nop aḡıp,
“Nak n̄nmaḡıl ȳıp̄ıd ken k̄ıd yad b̄ıs̄ıg
m̄iden̄m̄ın me,

yad gen, kaual maual nak okok

k̄rop tau l̄lıg ḡı yokn̄ıgan,” aḡıp,’ agak.

⁴⁵ Mesaia ak, Depid nap ac̄ık ne ap̄ım ak pen Depid nop ‘B̄ K̄b yad’ agak. N̄b ak, n̄bi tari gos n̄p̄ım?” agak. ⁴⁶ Jisas m̄n̄ım ne ak ag tep gek, k̄iri nop pen agn̄ımel rek ma lek me, p̄ırıık ḡı m̄idelak n̄nj̄ıl k̄isen Jisas nop m̄n̄ım ognap sek ma ag n̄nj̄lak.

23

*Lo mìnım ag ñeb bì okok abe, bì Perisi okok abe
gípal rek ma gìnìmib, agak*

(Mak 12:38-39; Luk 11:43,46; 20:45-46)

¹ Kisen ñın alap, Jisas bì ne okok abe, bin bì ognap abe, kırop mìnım agıl agak, ² “Lo mìnım ag ñeb bì okok abe, bì Perisi okok abe, Mosis kau ne ak dıl, God lo mìnım Mosis bırrarık nep ñu kıl tıkkak rek ag ñibal. ³ Nıb ak, bì nıb okok kırı God lo mìnım tari agnímel ak nıñ dıl kisen gìnìmib; pen mìn kırı gìnímel ar ak nıñıl, kisen ma gìnímib. God lo mìnım ag ñibal ak pen kırı ke mìnım nıbak kisen ma gípal. ⁴ Tap okok gìnímib, tap okok ma gìnímib, apal ak, mìnım kojai yıb nep agebal. Kırı apal nıbak, wad mıker kıb yıb ak rek, bin bì okok kırop gom ñibal ak pen kırop mapın nıñıl, ognap tıg asık ma yokpal. ⁵ Bin bì okok cınop nep nıñlañ, agıl, God Mìnım ñu kıl tıklak mìnım ognap dì aun beñ ar alan abe, ñinmagıl okok abe lı rıbıkıl ajpal. Cın God bì ne ke me okok, aglañ, agıl, walıj par kıb mìn dai sek tep okok tol gípal. ⁶ Kırı tap kıb ñıñeb nab sıñak amıl akan Juda mogım gep karıp okok amıl, bì kıb mab bog bısigpal ar sıñak nep bısigpal. ⁷ Gos kırı nıpal ak, bin bì kojai mıdebal nab okok amon, ‘Mìnım ag ñeb bì kıb apeban e!’ agel, cınop tep gìnigab, agıl, nıpal.

⁸ “Pen nıbi mam wagın nokım mıdebiṃ rek, nıbep, ‘Ag ñeb bì kıb yad,’ agıl ma agnímel. Ag ñeb Bì Kıb nıbi nokım alap nep mıdeb. ⁹ Lım dai wagın aul bì alap, ‘Bapi bì kıb yad,’ agıl ma agnímib. Nap nıbi nokım alap nep mıdeb karıp

lím seb kab ar alan sijnak. **10** Nibi ak rek nep, ‘Bi nabic bi kib yad,’ agil ma agnimel. Bi nabic bi kib nibi nokim alap nep, Mesaia ak nep middeb. **11** Nibi nab sijnak, bin bi an ne bin bi kib rek midonimij, ne bin bi wög gi ñeb rek midenigab. **12** Bin bi yib kiri ke agel ar amenigab okok, yib kiri ap yonigab; pen bin bi yib kiri ke agel ar ma amenigab okok, kisen yib kiri kib yib midenigab.

*Lo minim ag ñeb bi okok abe, bi Perisi okok abe,
kiri minim tom agil gi timel gep bi
(Mak 12:40; Luk 11:39-42,44,52; 20:47)*

13 “Nibi God lo minim ag ñeb bi okok abe, bi Perisi okok abe, kiri minim tom agil gi timel gep bi. God nibep gi timel ginigab. Nibi ke God bin bi dil seb kab ar alan sijnak kod midenigab migan ak ma amnigabim. Pen bin bi amnig gebal okok kirok kijon tikebim.

14 “Nibi God lo minim ag ñeb bi okok abe, bi Perisi okok abe, nibi minim tom agil gi timel gep bi. God nibep gi timel ginigab. Nibi bin kañil karip sek si dipim. Nibak pen, bin bi cinop niñnimel, agil, God nop minim par kib esek okok nep apim. Gipim nibak me, yur kib yib dinigabim.

15 “Nibi God lo minim ag ñeb bi okok abe, bi Perisi okok abe, nibi minim esek agil gi timel gep bi. God nibep gi timel ginigab. Bin bi okok minim cinop ak niñil sain gilan, agil, karip lim par okok piyo niñ ajil, ognap niñil ag ñem, kiri ke Seten bi ne midebim rek mer, kiri Seten bin bi ne yipidgil yib linigal.

16 “Bin bi okok kırop God kanib ak yom tep gıpin, apim ak pen nibi bi udin kwoi ak me, nibi ke ma nipim! Nig gıpim nibak, minim kib yib mideb. Bin bi okok kırop minim esek agil apim, ‘Cin, “God sobok gep karip mideb rek, ninjd agobin,” agenigabin ak, kisen kırig gın, agenigabin ak, kırig gınigabin. Pen gol dil, tap God sobok gep karip migan eyan gılak okok yib nibak aglig gi, “Ninjd agobin,” agenigabin ak, agenigabin rek nep gınigabin me alek; ma kırig gınigabin,’ apim. **17** Nibi bi udin kwoi, bi sakol! Nibi gos tari nipim: gol ak tap yib aka God sobok gep karip tid ak tap yib? Tap yib me, God sobok gep karip tid ne ak. Karip tid midenigab ak, tap karip migan mideb abe tid midenigab me.

18 Minim alap ak rek nep, bin bi okok kırop minim tom agil apim, ‘Cin, “God kab bid ne mideb rek ninjd agobin,” agenigabin ak, minim ninjd agenigabin ak tap yokop; kisen gos alap ninjil, kırig gın, agenigabin ak, kırig gınigabin. Pen, tap God kab bid ar sinjak God nop pak sobok gi nibal okok, yib nibak aglig gi, “Ninjd agobin,” agenigabin ak, kisen gos ke alap ninjil ke gıjın rek ma linigab; agenigabin rek nep gınigabin,’ apim. **19** Nibi bi gos timid ma lip okok, tap tari ak tap kib? Tap God nop pak sobok gi nibal tap ak. aka kab bid ar sinjak sobok gi nibal ak? Tap yib me, kab bid ak. Kab bid ar sinjak midenigab ak me, tap nibak tap God nop nieb rek linigab. **20** Pen ‘Kab bid mideb rek, ninjd agobin,’ agenigal ak, bid ar nibak tap dap dagiloligipal sek agnigal. **21** Pen ‘God sobok gep karip mideb rek, ninjd

agobin,’ agenigal ak, karip ak God karip ne niñil God yib ne ak abe agnigal. [22](#) ‘Seb kab ar alan mideb rek, niñid agobin,’ agenigal ak, God sea kin bisig mideb sijak niñil sea kin nibak abe, God sea kin nibak bisig mideb ak abe mideb rek, niñid agobin agnigal.

[23](#) “Nibi God lo minim ag ñeb bi okok abe, bi Perisi okok abe, nibi minim esek agil gi timel gep bi. God nibep gi timel ginigab. Minim bin bi ognap krop apim ar ak nibi ke ma gipim. Sintib silek, tap abramek wög dai tanib ak niñem, tap yib rek lek, wök pagem, am wajrem alan amek, God nop nokim alap ñin, agil, per tap nibi God nop nibim. Tap sikol sikol nibak rek per nig gipim, pen tari ginig minim jij yib ak nig ma gipim? Bin bi okok krop timel ginimin ar ak ma giniminib; yipidgil ginimin ar ak giniminib. Krop yimig niñil, di tep giniminib. Ginigabin, agenimib ak, nig giniminib. [24](#) Bin bi okok, nibep kanib yomobin, apim ak pen nibi ke bi udin kwoi. Tap sikol sikol okok niñem, tap yib rek lip, pen tap kib tap yib misen mideb okok ma nippim.

[25](#) “Nibi God lo minim ag ñeb bi okok abe, bi Perisi okok abe, nibi minim esek agil gi timel gep bi. God nibep gi timel ginigab. Pler kap nibi okok rek, soñ ar okok nig li yok tep gipim ak pen nab eyan tap si tap timel kinnir ak ap ran jakil mideb. Cin tap konai din, agil, mib goñ cin ke gi tep gin, apim. [26](#) Nibi Perisi bi okok gos timid ma lip. Pler kap nibi nab eyan nig li yok tep gipkep, soñ ar okok ak rek nep mid tep gipkop.

[27](#) “Nibi God lo minim ag ñeb bi okok abe, bi Perisi okok abe, nibi minim esek agil gi timel gep

bı. God nı̄bep gī tı̄mel gını̄gab. Cıp kab mı̄gan okok tı̄gel gīl, kı̄jon pılı̄n gīl, cıku tı̄d lel melik tep gek, bin bı̄ okok nı̄ñel, tep gīp, pen mı̄gan nab eyan cıp tı̄ñıl kī tı̄mel aplı̄g gī mı̄deb; nı̄bi aknı̄b rek nep mı̄debim. ²⁸ Nı̄bi aknı̄b rek nep, söj ar mı̄b gon nı̄pın ak, nı̄bi bı̄ tep rek lı̄p ak pen nab nı̄bep eyan, mını̄m esek okok abe, tap sī tap tı̄mel okok abe, gac ak ap ran jakıl mı̄deb.

*God nı̄bep pen gī tı̄mel gını̄gab, agak
(Luk 11:47-51)*

²⁹ “Nı̄bi God lo mını̄m ag ñeb bı̄ okok abe, bı̄ Perisi okok abe, nı̄bi mını̄m esek agıl gī tı̄mel gep bı̄. God nı̄bep gī tı̄mel gını̄gab. Bı̄ God mını̄m agep bı̄rarık nep ñag pak lel tı̄gel gīlak kau mı̄gan tı̄b ar ak tı̄b kadı̄g gīt tep gīt lıl apı̄m, ³⁰ ‘Apı̄s based sı̄kop gīlak rek ak, cın God mını̄m agep bı̄ okok kı̄rop ma ñag pakpnop,’ apı̄m. ³¹ Pen apı̄m nı̄bak, bı̄ God mını̄m agep okok kı̄rop ñag pak lölígipal wagın ak me, cın mı̄dobı̄n, agıl, apı̄m. ³² Nı̄b ak, apı̄s based sı̄kop gī tı̄mel gīlak ak rek, nı̄bi ak rek nep gını̄mı̄b! ³³ Nı̄bi soin ñı̄pai sı̄n aul. Kisen God bin bı̄ mını̄m kı̄b agıl, mab ke yı̄neb eyan yokní̄gab ñı̄n ak, nı̄bi titi gīl pı̄rık gī ke okok amní̄gabım? Mer yı̄b. Kanı̄b nı̄bi ameb alap ma mı̄denı̄gab.

³⁴ “Nı̄b ak, yad nı̄bep agebin, yad bı̄ God mını̄m agep ognap, bı̄ gos kı̄d yı̄k nı̄ñeb ognap, bı̄ mını̄m ag ñeb ognap ag yoken, nı̄bep apenı̄gal, ognap ñag pak lını̄gabım, ognap mab bak alan ñag pak lını̄gabım, ognap Juda mogı̄m gep karı̄p nı̄lı̄k mı̄gan nı̄bi ak pakní̄gabım, ognap pı̄rık gī amel nı̄ñlı̄g gī, karı̄p lı̄m tı̄goñ tı̄goñ yı̄k gī dam

yoknığabım. ³⁵ Nıb ak me, God bin bı komış tep ne okok, bırarık nep ñagel owıp aul rek, mınım mıker ak dıñığabım. Adam ñıt ne, gi tep nep goligip bı ak Ebol, nop ned wagın gıl ñag pak lıl, ñag dapıl, ñag dapıl, kisen Berekaia ñıt ne Sekaraia nop, God nop sobok gep karıp sıñ adan, kab dı gılak bıd sıñ adan mıdek nıñlıg gi, nop nab nıb sıñak ñag pak lılak. ³⁶ Yad nıbep nıñıd yıb agebin: tap gıpım nıbak, mınım nıbak nıbep mıñi mıdebim sıñ aul adık gi onıgab.

*Jisas Jerusalem nıñek, mapın gek, sil agak
(Luk 13:34-35)*

³⁷ “Jerusalem bin bı, bin bı mapın gep rek yad sıñ aul. Bı God mınım agep God kırop ag yokak bı okok, karıp lım nıbep ak apel, kab juıl per nep ñag pak lıpım. Yad nıbep kıllokıl nonım ñıñlık okok gıpırek, dam auan mok yad ak dı lin agıl dı lıpın ak pen yıp nıñıl kırıg gıpım. ³⁸ God ne God sobok gep karıp nıbi ak kırıg amnak; söy nep mıdeb. ³⁹ Mıñi yıp ma nıñnígabım; kisen, ‘God bı cınop nen ag yokak bı aul tep yıb apeb,’ agenimıb, ñıñ nıbak nep yıp kauyan nıñnígabım,” agak.

24

*God sobok gep karıp ak tıg wal gınigal, agak
(Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)*

¹ Jisas God sobok gep karıp ak kırıg gıl, söy amek nıñlıg gi, bı ne okok nop aglak, “God sobok gep karıp tep sıñ aul nıñan!” aglak.

² Agelak, kırop agak, “Nıbi tap nıb okok magılsek nıñıl agebım ak pen yad nıbep nıñıd

yib agebin, kisen karip aul tig wal ginigal ak, makid alap makid alap ar ak rek ma midenigab,” agak.

*Kisen mid tep ma ginigal
(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)*

³ Jisas am Olip Dim alan bisig midék niñlig git, bi ne okok kiri ke nep apil, Jisas nop kapkap ag niñil aglak, “God sobok gep karip di wal ginigal apan ak, mînek akal rek nig ginigabal? Cîn tap tari ak gek niñin, nak manj onigan niñil karip lim dai wagin aul kîr ginigab, agil niñnigabin?” aglak.

⁴ Agelak, Jisas pen agak, “Niñ tep yib ginimib. Bin bi ognap nibep esek agnigal. ⁵ Bi konjai nep apil, bin bi okok kirop esek agil, yib yad ak dil agnigal, ‘Yad nep Krais ak,’ agnigal. Bin bi konjai nep minim tom kiri ak niñ dinigal.

⁶ Ulep siňak pen pen gel, gu agek niñnigabim; pen par yib okok pen pen ginigal ak, minim ak nep apek niñnigabim. Nig gek niñil, niñ kisen ak onig geb agil ma pirknimib. Ak yokop pen pen niagnigal. Niñ kisen ak kisen onigab. ⁷ Bin bi miňan ognap warikil, bin bi miňan ognap eip pen pen ginigal. Kij miňan ognap warikil, kij miňan ognap eip pen pen ginigal. Karip lim okok magilsek monmon dil, yuan kib yib apil ginigab. ⁸ Nig genigab, nibep bin niñ pai niñeb rek ak gek, ulep middeb agil niñnigabim.

⁹ “Niibi bin bi yad midenigabim rek, bin bi karip lim okok magilsek nibep yirik niñil, dam miñ lîl, git timel git, pis nep niag pak linigal. ¹⁰ Niñ nibak, bin bi God nop niñ dipal okok konjai

nep nıñ dep won kiri ak kırıg gıl, nımid nınam kiri ke okok nıñel mılık yapek, kırop dı bi kaual maual nıñmagıl ar ak lıñigal. ¹¹ Pen bin bi konai nep apıl, “Cın God mınım agep bi,” agıl, mınım esek agel, bin bi konai nep mınım esek kiri ak nıñ dıñigal. ¹² Bin bi okok mıñ tımel ar ak gel gel, magılsek rek gos ar nıbak nıñıl, mıdmagıl lep ar ak yıpın gınigal. ¹³ Pen bin bi an an God mınım tep ak nıñ dı wös gıl, ageb rek gıl, bin bi ke nıb okok mıdmagıl lıl gılıg gi nep mıdenigal okok, God bin bi nıb okok kırop magılsek dı komıñ yoknıgab. ¹⁴ Pen God bin bi dıl kod mıdenigab mınım tep ak, karıp lım ke tıgon tıgon bin bi ke ke okok nıb okok nıb magılsek yıb agel agel am saknıg geb ak me, nıñ kisen nıbak onıgab.

*Bi alap God sobok gep karıp ak gi tımel yıb
gınigab, agak*

(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

¹⁵ “Pen bi God mınım agep Daniel bırarık nep agak rek ak gınigab. Ne agak, ‘Nıbi nıñnígabım, God sobok gep karıp nılik mıgan tıd ak, tap asık mosık tımel yıb gep ak apıl warık mıdenigab,’ agak. (Nıbi bin bi mınım aul mıñi nep udın lı nıñebım okok, mınım nıbaul wagın ak nıñ tep gınımıb!) ¹⁶ Nıbi bin bi karıp lım Judia mıdenımıb okok, tap tımel nıbak nıñıl, kasek pırik gi dım yırık okok amnıımıb. ¹⁷ Bin bi karıp ar alan mıdenımıb okok, tap cın ognap dıñ agıl, adık gi karıp mıgan ma amnıımıb. ¹⁸ Bin bi wög dai okok ajenımıb okok, walıj par alap dıñ agıl, adık gi karıp ma amnıımıb. ¹⁹ Pen nıñ nıbak bin

ñi kogi sek middenimib okok abe, bin ñi painjaŋ ci
ñenimib okok abe, koslam yib amnigabim.

20 “Pen God nop sobok gil agnimib, karip yigen
gil ñin ak ma pirk git amnin, agnimib; God
nop sobok gep ñin nibi ak ma ginimil, agnimib.
21 Tari ginig, God birarik ped okok karip lim gi
lak ñin ak tikil, mid damil miñi midobin ñin aul,
tap timel nibak rek ma gak; kisen akniib rek ma
ginigab. **22** Yokop ak, tap timel nibak per gek, bin
bi magilek kim saklap. Pen Bi Kib ak bin bi ne
dinigab okok kirog gos niñil, mer agek me, tap
timel nibak yokop won alap ginigab.

23 “Ñin nibak bin bi ognap nibep agnigal,
‘Niñim! Krais mideb aul! Krais mideb adan!’
agnigal ak pen niñid agebal agil, ma niñnimib.
24 Bin bi ognap, God bin bi ne ag lak okok, pis
cñop kid olan, agil, esek agil agnigal, ‘Yad nep
Krais; yad nep bi God minim agep bi alap,’ agil,
tap ma gep rek ognap ginigal. Pen God bin bi ne
ag lak okok ma dinigal, mer. **25** Nib ak, niñ tep
ginimib. Tap tari tari kisen ginigab ak, yad nibep
bir agen nipiñ ak me, niñ tep gitlig git middenimib.

26 “Nib ak, bin bi ognap apil nibep agnigal,
‘Krais apil mideb miñ mab kab nep mideb nab
okok,’ agenigal ak, nib okok ma amnimib. Pen
bin bi ognap apil nibep agnigal, ‘Krais apil we
gil mideb siñ aul,’ agenigal ak, niñid agebal agil
ma niñnimib. **27** Yad Bi Ñi ne onigain ñin ak,
añim añim dñ, kasin magil bol ak dai eim nib dai
onid amib rek ak gek niñlig git, onigain. **28** Kimin
kobri alap kimil middenigab ak, yakir apil mogim
ginigal.

*Bî Ñî ne onîgab ñîn ak
(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)*

29 “Pen mîker kîb nîbak gi dam dai juek nîñlîg gi, pîb ak melîk ma gînîgab; takîn ak melîk ma gînîgab; gap okok seb kab alan nîb ju yonîgab; tap seb kab ar alan okok, eim nîb onjîd nîb gînîgab. **30** Ñîn nîbak, Bî Ñî ne onîg gek nîñlîg gi, seb kab ar alan ke lek, bin bî karîp lîm okok ke ke mîdebal rek nîñlîl, sîl agnîgal. Bî Ñî ne Nap kîlîs ak dîl, melîk tep aknîb ke sek seb bad ar sîñjak apek nîñlîg gi, nîñnîgal. **31** Akîl magîl kîb agek nîñlîg gi, ejol ne okok ag yokek, bin bî ne, dînîgain, agîl ag lak okok dînîg, karîp lîm wagîn aul mîdeb mîdeb rek tîgoñ tîgoñ magîlsekl amîl, dîl nop donîgal.

*Mab tauan ak nîñnîmîb
(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)*

32 “Nîbi nîpîm, mab tauan kas sîlip lîl, mañ kîlîs gînîg geb nîñlîg gi, pîb lînîg geb agîl nîpîm. **33** Nîb ak rek, kîsen tap agebin okok gek nîñlîg gi, “Bî Ñî ne adîk gi onîgab ñîn ak miñi ulep yîb mîdeb; won sîkol eñôp mîdîl, apjaknîgab,” agîl, nîñnîgabîm. **34** Yad nîbep nîñjîd agebin, bin bî miñi mîdebal okok ma kîmnîgal, komiñ mîdel nîñlîg gi, tap nîb okok magîlsekl gînîgab. **35** Seb kab ar alan abe, lîm dai wagîn aul abe kîr gînîgab, pen miñîm magîl yad ma kîr gînîgab.

*Ñîn akalyad Bî Ñî ne onîgain ak, bin bî alap ma nîñjîp, agak
(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30,34-36)*

36 “Yad won akal rek, ñin akal rek onigain ak, bin bi ma nopal; ejol okok ma nopal; yad ke God Ñi ak pen yad abe ma nipin; Bapi ne ke nep niñip.

37 “Yad Bi Ñi ne adik gi onigain ñin ak, Noa midek ñin ak gi mideligi pal rek nep gi midenigal. **38** Birarik nep Noa midek ñin nibak, niñig ak bin bi okok krop di yipil ma yokak won ak, kiri tap niñblig gi, niñig niñblig gi, bin bi diliç gi, gi midel niñlig gi, Noa niñig magöb kib miñgan ak amek, niñig apil krop magilsek di yipil yokak. **39** Pen kiri tap alap cinqop giñigab agil ma niñlak; niñig ak apil krop magilsek di yipil yokek niñlig gi nep niñlak. Kisen yad Bi Ñi ne onigain miñek, niñig aknib rek nep giñigab. **40** Ñin nibak, bi omal wög dai okok wög gi midenigair ak, bi alap dil, alap kiriç giñigain. **41** Pen bin omal plaua giñig, wid magil pak jisipik masipik ligolig genigair ak, alap dil, alap kiriç giñigain.

42 “Yad Bi Kib onigain ñin ak ma nipiñ ak me, niñi tep gilic gi midenimib. **43** Bi karip nap nib ak, bi tap si dep ak won akal onigab ak nirkop, niñi tep giñkop; karip ne pak ju lil miñgan adan amil tap ne okok si ma diñkop. **44** Nib ak rek, nibi gi jin giñi midenimib. Mer ak, Bi Ñi ne ma apeb agil, sakol padek gi midenigabim ñin ak nep onigain.

*Bi wög gi ñeb ognap wög gi tep giñpal, ognap wög gi tep ma giñpal, agak
(Luk 12:14-48)*

45 “Bi kib alap kanib amniç giñ, bi an wög gi rep giñigab ak nop ag lil agniçab, ‘Bi wög yip gi ñebal okok krop kod midliç gi, tap magil

kırop nonim lī tep git̄ n̄ılıg git̄ m̄idenim̄in,’ agıl, amn̄igab. ⁴⁶ K̄sen adık git̄ apıl n̄ıñnígab, agak rek nep ḡınigab. N̄ig n̄ıñıl nop d̄ī tep ȳib gek n̄ıñılıg git̄, b̄ī wög git̄ ūeb ne miñ miñ ḡınigab. ⁴⁷ Yad n̄ıbep n̄ıñıd agebin, nop ag lek, tap ne okok magılsek kod m̄idenigab.

⁴⁸ “Pen b̄ī ne ag l̄inigab n̄ıbak m̄id damıl, b̄ī k̄ib miñi ma onigab, agıl, ⁴⁹ bin b̄ī wög git̄ ūeb ognap kırop tapın magıl pakıl, amił b̄ī n̄ig n̄ıbıl saköl n̄ıpal okok eip nab sakıl, tap n̄ıbıl, n̄ig n̄ıbıl git̄ m̄idenigab. ⁵⁰ B̄ī wög gep n̄ıbak, b̄ī k̄ib kasek ma onigab, agıl, saköl padek agıl m̄idenigab n̄ıñ ak nep, b̄ī k̄ib onigab. ⁵¹ Apıl, nop git̄ t̄imel ȳib git̄, bin b̄ī esek agıl, “C̄ın B̄ī K̄ib bin b̄ī ne m̄idobın,” agıl esek apal okok eip ag yokn̄igab. Ag yokek, k̄iri am meg magıl su r̄ıbıkıl, s̄ıl aglıg git̄ nep m̄idenigal.

25

Bin praj akn̄ıb wajrem alan, miñim sid t̄ikil agak

¹ “God bin b̄ī d̄ıl kod m̄idenigab n̄ıñ n̄ıbak, kesim agn̄ig gebin ar aul rek ḡınigab. B̄ī alap bin d̄ıñig geb. Bin praj akn̄ıb wajrem alan tap k̄ib n̄ıñníg amn̄igal. Bin praj n̄ıb okok, b̄ī n̄ıbak nop am kanıb nab s̄ıñak n̄ıñıl poñıd d̄ī dad karıp onigabın, agıl, lam ke ke d̄ıl amn̄igal.

² Pen bin praj n̄ıb okok, akn̄ıb mamıd alan gos n̄ıñ tep ḡınigal; akn̄ıb mamıd alan gos n̄ıñ tep ma ḡınigal. ³ Bin praj gos n̄ıñ tep ma ḡınigal okok, lam d̄ıl, lam dagilep wel ognap sek ma dad amn̄igal. ⁴ Pen bin praj gos n̄ıñ tep ḡınigal n̄ıb

okok, lam dîl, lam dagilep wel ognap pag barol mîgan ak lîl, sek sek dad amnîgal. ⁵ Pen bin praj nîb okok kiri magîlsek amjakîl, kod mîdel mîdel, bî bin dînîg gînîgab ak kasek ma apenîgab me, wîsin apek wîsin kîn amnîgal.

⁶ “Pen kîslîm nab kîb eyan, bin bî ognap sîk agîl agnîgal, ‘Bî bin dînîg geb ak apeb. Nop am kanîb nab sînjak nînîjîl, ponjîd dowîm,’ agnîgal. ⁷ Nîb agenîgal, bin ñon aknîb wajrem alan nîbak magîlsek warîkîl, lam wiik kiri okok gî tep gînîgab. ⁸ Nîg gîl, bin gos nînîj tep ma gînîgab ñon ak, bin gos nînîj tep gînîgab ñon ak kîrop agnîgal, ‘Lam cîn okok soñ gînîg geb ak, wel ognap nîbi kam cînop ognap nîm,’ agnîgal. ⁹ Nîb agenîgal ak pen bin gos nînîj tep gînîgab ñon ak agnîgal, ‘Mer! Cîn wel cîn nîbepe ognap nînîgabin ak, wel cîn ulep gînîgab. Nîbi wel tauep karîp alap okok amîl, nîbi ke tauîm,’ agnîgal. ¹⁰ Nîb agenîgal, wel tauep karîp ak amnîgal magîl ak, bî bin dînîg gînîgab ak apjaknîgab. Bin gos nînîj tep gînîgab ñon ak, bî nîbak eip karîp nîlîk mîgan amel nînîlîg gî, ne kîjon gî nînîgab. ¹¹ Kîsen pen bin praj gos nînîj tep ma nînîngîl ñon ak apjakîl agnîgal, ‘Bî kîb! Bî kîb! Cînop kîjon ak yîkan,’ agnîgal. ¹² Agenîgal, agnîgab, ‘Yad nîbep nînîjîd yîb agebin, yad nîbep ma nîpin,’ agnîgab,” agak. ¹³ Jisas mînîm nîbak agîl bin bî okok kîrop agak, “Nîb ak, nîbi Bî Kîb ak nîn akal aka won akal onîgab ak ma nîpîm rek, nînîj tep gîl mîdenîmîb,” agak.

Bî kîb alap bî wög gî ñeb ne okok kîrop mani

*ñak, minim sid tikil agak
(Luk 19:11-27)*

14 “Pen kesim dînîg gebin ar aul rek gînîgab. Bi kîb alap karîp lîm par kîb okok amnîg, bi wög gî ñeb ne okok kîrop sîk agek apel, tap ne okok kod mîdelan, agîl, kîrop ñînîgab. **15-16** Bi ne nîb okok, wög gînîgal gînîgal rek nînîl, mani nonîm lîl, bi alap nop paip tausan ñînîgab, alap nop tu tausan ñînîgab, alap nop wan tausan ñînîgab. Ñîl, ne am okok mîdek nînîl gî, bi paip tausan dînîgab ak, mani nîbak dîl, sîkim gî dad amîl apîl gîl, mani sinîn paip tausan dînîgab. **17** Bi tu tausan dînîgab ak, ak rek nep, mani nîbak dîl, sîkim gî dad amîl apîl gîl, mani sinîn tu tausan dînîgab. **18** Pen bi mani wan tausan dînîgab ak, damîl, kau dîl, lîm ñînîgab.

19 “Kîsen mîd damîl, bi wög gî ñeb nîb okok bi kîb kîri ak adîk gî apîl, mani nîbin nîbak tari tari gîpal, agîl, kîrop ag nînîgab. **20** Ag nînek, bi paip tausan dînîgab ak, mani ne ak dap ñîl agnîgab, ‘Bi kîb, nînjan! Yîp mani paip tausan nep ñînak pen yad mani nîbak dîl, sîkim gî adîk madîk gî damîl, paip tausan mani sinîn dîpin me aul,’ agnîgab. **21** Agek, bi kîb ak nop pen agnîgab, ‘Tep gîp. Nak wög gî ñeb bi tep. Nak yîp wög gî tep gî ñîban ak me, nîg gîpan. Nak tap sîkol ak nîg gî tep gîpan ak, nep agen, tap kîb okok kod mîdenîgan. Nak apîl, karîp yad ak mîñ mîñ yîb gîlig gî mîdenîmîn,’ agnîgab.

22 “Bi mani tu tausan dînîgab ak, ak rek nep mani ne ak dap ñîl agnîgab, ‘Bi kîb. Yîp tu tausan nep ñînak pen yad mani nîbak dîl, sîkim gî adîk

madık gi damıl, tu tausan mani sininj dıpin me aul,’ agnígab. ²³ Agek, bı kıb ak agnígab, ‘Tep gīp. Nak wög gī ūeb bı̄ tep. Nak yıp wög gī tep gī ūiban ak me, nı̄g gīpan. Nak tap sı̄kol ak nı̄g gī tep gīpan ak, nep agen, tap kıb okok kod mı̄denı̄gan. Nak apıl, karıp yad ak mı̄ñ mı̄ñ yı̄b gīlíg gī mı̄denı̄mın,’ agnígab.

²⁴ “Pen bı̄ mani wan tausan dı̄nigab ak, mani ne ak dap ūıl agnígab, ‘Bı̄ kıb. Yad nep ūipin; nak bı̄ kal yı̄b. Bin bı̄ nak ognap wög wari kırı̄ gīpal okok, nak yokop yı̄g dap ūiban. ²⁵ Nak nı̄g gīpan rek, yad pırı̄kıl, mani ūinak ak damıl, kau dıl, lım ūinek mı̄doligip ak, mı̄ñi mani nak dap ūebin me aul,’ agnígab.

²⁶ “Agek, bı̄ kıb ak agnígab, ‘Nak bı̄ tı̄mel wög ma gep bı̄ alap. Bin bı̄ yıp wög wari gīpal okok, tap yokop yı̄g dap ūibin, apan ar? ²⁷ Nı̄b ak, nak mani yıp aul dam beg pasbuk lı̄pnap, mı̄ñi yad apıl mani sininj ognap sek yokop dı̄pnep,’ agnígab. ²⁸ Nı̄b agıl, bı̄ ne ognap kırı̄p agnígab, ‘Nı̄g gīp ak, mani wan tausan ūibak ju dıl, bı̄ ten tausan mı̄deb ak nop ūinimı̄b. ²⁹ Bin bı̄ gep okok, kırı̄p ognap sek ūel, dıl mı̄d tep gīnigal; pen bin bı̄ gep mer okok, tap sı̄kol kırı̄ mı̄deb ak pılı̄ gī del, yokop mı̄denı̄gal. ³⁰ Nı̄b ak, bı̄ wög ma gīp ūibak nop dam kı̄slım kıb owıp söŋ ar sı̄ŋ eyan yokem, bin bı̄ meg magıl su rı̄bıkıl, sıl aglı̄g gī mı̄debal okok eip mı̄deŋ,’ agnígab,” agak.

Minim kıb agep ūin ak

³¹ “Bı̄ ūi ne Kinj kıb mı̄dıl, melik tep aknı̄b ke sek onigab ūin ak, ejol okok magılsek eip apıl, sea Kinj ne bı̄sığ mı̄dep ar ak bı̄sığ gek, ³² bin bı̄

lím dai ke tigoñ tigoñ midebal rek magilsek apıl, udın yırık nop sıňak mogım gel nıňlıg gi, kırop nonım li pıs ak ke lıl, pıs ak ke lıl gınıgab. Bi kaj sipsip kaj meme mıkep bi okok, kaj sipsip okok mıgan alap ke yokıl, kaj meme okok mıgan alap ke yokıl gıpal rek ak gınıgab. ³³ Bin bi kaj sipsip rek midebal okok nıňıl, nınmagıl yıpıd pıs kıl lıniğab; bin bi kaj meme rek midebal okok nıňıl, nınmagıl anıdken pıs kıl lıniğab. ³⁴ Ne Kiň kıl ak me, bin bi nınmagıl yıpıd pıs kıl ne mıdenıgal okok, kırop agnıgab, ‘Bapi nıbep dı tep gıp ak me, mıñ mıñ gınımıt. Ne karıp lím bırarık ped okok gi lak nıň ak, kau nıbep ak gi lak. Apıl, kau tep nıbak dım. ³⁵ Pen tari: yıp yuan gek, tap magıl nıbım. Yıp nıg nen gek, nıg nıbım. Yad karıp lím par okok nıb apen, yıp ag dıl dam karıp nıbi ak lıpım. ³⁶ Yad walıj ma mıdekl, yıp walıj ak nıbım. Yad tap gek, yıp gi tep gıpım. Mıñ mıdenek, yıp am nıpım,’ agnıgab.

³⁷ “Nıb agenıgal, bin bi tep okok nop pen agnıgal, ‘Bi Kiň. Won akal nep yuan gek tap magıl nıbın? Won akal nep nıg nen gek, nep nıg nıbın? ³⁸ Won akal nak bi par okok nıb rek apek, nep ag dıl dam karıp cın ak lıpın? Won akal nak walıj ma mıdekl, nep walıj nıbın? ³⁹ Won akal nep tap gak aka nak mıñ mıdenak, nep am nıpın?’ agnıgal.

⁴⁰ “Agenıgal, Kiň ak agnıgab, ‘Mam yad yokop alap gi tep gıpım ak me, yıp gi tep gıpım,’ agnıgab. ⁴¹ Kırop nıb agıl, bin bi nınmagıl anıdken pıs kıl ne mıdenıgal okok, kırop agnıgab, ‘God nıbep nıňıl gos tımel nıneb. Ne

Seten nop abe, Seten ejol ne okok abe, kîrop yur gek nînlîg gi mîdelanç, agîl, kau mab ke yîneb alap gi lak. Nîbi bin bî tîmel, yur kîb dînîgabîm okok, yîp kîrig gił, mab ke yîneb kau nîbak amnîm. ⁴² Tari gînîg: yîp yuan gek, tap magîl ma nîbek. Yîp nîg nen gek, nîg ma nîbek. ⁴³ Yad par okok nîb apen, yîp ag dîl dam karîp nîbi ak ma lîpek. Yad walîj ma mîdek, yîp walîj ma nîbek. Yad tap gak nîn ak aka miñ mîdenek nîn ak, yîp ap nînlîl gi tep ma gîpek,’ agnîgab.

⁴⁴ “Agenîgab, kîri nop pen agnîgal, ‘Bî Kîb. Nîn akal nak yuan mîdenak, tap magîl ma nînok? Nîn akal nep nîg nen gek, nîg ma nînok? Nîn akal nak par okok nîb apek, nep ma ag dînok? Nîn akal nak walîj ma mîdek, nep ma nînok? Nîn akal nep tap gak aka miñ mîdenak, nep am nînlîl gi tep ma gînok?’ agnîgal.

⁴⁵ “Nîb agenîgal, Kin ak kîrop pen agnîgab, ‘Yad nîbep nînlîd agebin, nîbi mam yad yokop alap gi tep ma gîpîm ak me, yîp ak rek nep gi tep ma gîpîm,’ agnîgab. ⁴⁶ Nîb agîl, kîrop ag yokek amił, per nep yur gek nînlîg gi mîdenîgabal kau ak amnîgabal; pen bin bî tep ne okok agek, kîri amił, per nep per nep komiñ mîdep karîp lîm sîňak amnîgabal,” agak.

26

Jisas nop titi gił nîag pak lin, agîl, kapkap ag nînlak

(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Jisas miñim nîbak agîl, bî ne aknîb umîgan alanç okok kîrop agak, ² “Nîbi nîpîm, nîn omal

m̄d̄il, Pasopa ñin kib ak m̄ñi, agil, ap mogim gil yokop m̄denigal. Pen kiri nig gil ap mogim gil, yip Bi Ñi ne ak, di gapman bi kib okok krop ñil agnigal, ‘Nop mab bak alaŋ ñag pak lim,’ agnigal,” agak.

³ Pen God nop tap sobok gep bi kib okok abe, bi minim di bilocep okok abe, apil bi God nop tap sobok gep bi kib yib Kaiapas karip kib ne ak ap mogim gil, ⁴ Jisas nop titi gil, kapkap di cici lili, ñag pak linigabin, agil, minim ag li midelak. ⁵ Pen kiri aglak, “Pasopa tap ñijeb yokop midep ñin aul, cin nig gon, bin bi konjai nep midebal sin aul pen pen ginimel rek lip. Niб ak, miñi kiring gil, ñin alap nop ñag pak lin,” aglak.

*Bin alap Jisas nabic cög nop wel li ñak
(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)*

⁶⁻⁷ Jisas karip tiring tiroj Betani am m̄d̄il, Simon bi soi sapeb ned lak ak karip ne ak am bisig gil tap nibelak. Tap nibel nijlig gi, bin alap wel ki tep owep, mani kib taupal ak, barol sek dapil, Jisas nabic cög ar alaŋ son gak. ⁸⁻⁹ Son gek, Jisas bi ne okok niñel, cibur krop ak timel gek, aglak, “Wel nibak damil mani kib dil, bin bi tap ma mideb okok krop ñeb rek ak, pen tari ginig nig gil yokop son gi?” aglak.

¹⁰ Minim nibak agelak, Jisas ke nijil, krop agak, “Bin nibaul ne yip gi tep yib gi ak, tari ginig nib agebim? ¹¹ Bin bi tap ma mideb okok eip per midenigabim, pen yad eip per ma midonigabim. ¹² Bin bi kimele, ciip tigel ginig, wel li ñil dam tigel gi pal. Yip tigel ginig gebal ak me, ne wel nibak mib gon yip li ñib. ¹³ Pen yad

nibep niñid agebin, kisen karip lim wagin aul ke tigon tigon magilsek, minim tep yad ak aglig git, bin nibaul nig gosip ak kesim dilig git, gak nibak sakol ma ginigal,” agak.

*Judas Jisas nop mimig niñak
(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)*

14-15 Ñin nibak, Jisas bi ne Judas Iskariot, Jisas nop kain gi dam ñen, ñag pak lilan, agil, God nop tap sobok gep bi kib okok krop agnig amnak. Amil agak, “Yad Jisas nop kain gi dapil nibep niñigain ak, yip pen tap tari ñiñigabim?” agak. Agek, nop silpa magil ñin juil nokim alap adik gi dam akniwajrem ala (30) nilak. **16** Nelak, Judas ne, “Yad titi gi Jisas nop mimig gen, nop dit cici li dad amnilan,” agil, gos ak niñ midek.

*Jisas bi ne okok eip Pasopa tap niñlak
(Mak 14:12-21; Luk 22:7-13,21-23; Jon 13:21-30)*

17 Kisen tap niñeb kib Bred Yis Ma Mideb agoligipal ñin ak wagin gek, ñin sabdan ak nep, bi ne okok Jisas midek siñak apil aglak, “Pasopa sipsip niñlik pak niñigabin ñin ak ulep mideb. Nib ak, cin karip akal amil tap niñigabin okok gi li tep gin?” aglak. **18** Agelak, krop agak, “Ñibi taun kib ak amil, bi alap mideb siñak karip ne amil nop agnimib, ‘Minim ag ñeb bi agip, ‘Ñin yad ak ulep mideb ak me, bi yad okok eip kaj sipsip niñlik pak dagil niñigabin karip nak ak,’ agip, agnimib,” agak.

19 Jisas nib agek, bi ne okok agak rek niñil, amil kaj sipsip nibak karip nibak pak dagil, gi li tep gelak. **20** Digepl won ak, bi ne akniw umigan

alañ okok eip bışig gıl, ²¹ tap ñıblıg gi agak, “Yad nıbep nıñjıd agebin, nıbi bı alap yıp kain gi dam amnígab,” agak.

²² Agek, bı ne okok gos par lıl, nokım nokım nop ag nıñlıg gi aglak, “Bı Kıt! Yıp ageban aka?” aglak.

²³ Agelak, agak, “Bı yad eip kınaj mıgan nokım tap ñıbobır aul, yıp kain gi dam amnígab. ²⁴ God Mınım ak bırarık nep ñu kıl tıkkıl aglak rek, yıp kain gi damıl, ñag pak lel kımnıgain ak, pen bı yıp kain gi dam amnígab ak, God bı nıbak nop gi tımel gınıgab. Nonım nop ma tık dopkop ak tep. Pen tık dapek, mıdlıg gi nıg gınıgab ak, kısen yur kıb yıb dınígab,” agak.

²⁵ Agek, bı ne Judas, nop kain gınıg gak bı nıbak agak, “Mınım ag ñeb bı. Yıp ma ageban aŋ?” agak. Agek, agak, “Me nep agebin,” agak.

*Jisas bı ne okok kırop bred ñıg wain ñak
(Mak 14:22-26; Luk 22:14-20; 1Ko 11:23-25)*

²⁶ Tap ñıb mıdlıg gi, Jisas bred dıl, God nop tep agıl, tı pañıl, bı ne okok kırop ñılıg gi agak, “Nıbi dı ñıñım. Ak mıb goŋ yad,” agak.

²⁷ Nıb agıl, ñıg wain kap ak, ak rek nep dıl, God nop tep agıl, kırop ñılıg gi agak, “Nıbi magılsek ñıñım. ²⁸ Ak lakañ yad soŋ gi yonıgab ak. Soŋ gi yapek, God bırarık okok agak mınım ak kılıs gek amnígab. Soŋ gi yapek, bin bı konjai nep tap si tap tımel gıpal okok, God nıñıl kırıg gınıgab,” agak.

²⁹ Nıb agıl agak, “Yad nıbep agebin, ñıg wain aul mıñi ognap sek ma ñıñıgain. Kısen, God bin bı dıl seb kab ar alañ sıñak kod mıdenıgab ñıñ ak nep, yad nıbep eip ñıg wain kısen ñıñıgain,”

agak. ³⁰ Nıb agıl, bı ne okok eip God yıb dap raneb kımep alap aglıg gıt, Olip Dım amnılık.

Jisas Pita nop agak, “Jisas nop ma nıpin,’ agnígaban,” agak

(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

³¹ Jisas agak, “God Mınım ak ńu kıl tıkıl aglak, ‘Yad bı kaj sipsip mıkep ak nop pak len, kaj sipsip ne okok magılsek pırık gı amnígal,’ aglak.

Aglak nıbak me, mıdeklı kıslım nab eyanı nıbi magılsek yıp kırıg gııl, pırık gı amnígabım. ³² Pen yad kımlı warıkıl, karıp lım Galili ned amenıgain, nıbi sain nıñigabım,” agak.

³³ Agek, Pita agak, “Bı magılsek nep kırıg gııl, kid ńinimel rek lıp, pen yad nıg ma gınıgain,” agak.

³⁴ Agek, Jisas pen agak, “Yad nep mınım nıñıd agebin, kıslım nab eyanı kıllokıl sık ma agnígab won ak, ‘Jisas nop ma nıpin,’ agıl, yıj omal nokım agnígan,” agak.

³⁵ Agek, Pita kılıs yıb gııl agak, “Yıp ńag pak lınıg, ńag pak lınıgal ak pen, ‘Jisas bı yad mer,’ agıl ma agnígain,” agak. Jisas bı ne magılsek ak rek nep Pita agak rek nep aglak.

Jisas God nop sobok gı mıdeklı

(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Jisas bı ne okok eip mab wög dai Getsemani amił, bı ne ognap kırop agak, “Nıbi sıñaul bıstıg mıdenımıb. Yad sıñ adanı amił, Bapi nop sobok gılıg gı mıdenıgain,” agak. ³⁷ Nıb agıl, Pita eip, Sebedi ńı ne omal Jems Jon eip kırop poŋ dıl amnak. Amlıg gı, Jisas ne gos par lılıg gı, ³⁸ kırop

yakam agak, “Mı̄dmagıl yıp ak pı̄njl nıl nep lıp ak, kımnım rek lıp. Nı̄bi sı̄njalı̄ mı̄dıl, yıp kod mı̄denimı̄b,” agak.

39 Nı̄b agıl, kırop nı̄b sı̄njalı̄ ag lıl, ne yokop ulep ped sı̄njalı̄ amīl, kıbor kıyan gıl, mılı̄k dai ak dı̄ lım eyan lıl, God nop sobok gıl agak, “Bapi, tap yıp gını̄g geb nı̄bak, mer agnı̄g, mer agnı̄mın. Pen yad gos nı̄pin ar ak ma gını̄mın; gos nak ke nı̄pan ar ak rek gını̄mın,” agak.

40 Nı̄b agıl, adık gıt apıl nı̄njalı̄, bı̄ ne okok wı̄sın kınelak. Jisas Pita nop agak, “Nı̄bi aua nokım alap nep yıp ma kod mı̄debīm ar? **41** Tap tı̄mel gı̄jı̄n rek lıp, agıl, God nop sobok gılı̄g gıt mı̄denimı̄b. Gos nı̄bi ak gını̄mı̄b rek lıp ak pen mı̄b goj ak nep masos gıp,” agak.

42 Jisas nı̄b agıl, kauyan am Nap nop sobok gıl agak, “Tap yıp gını̄g geb yur dı̄nı̄g gebin ak, kırı̄g gep rek ma mı̄deb ak, abramek gañ; gos nak ke nı̄pan ar ak rek gını̄mın,” agak. **43** Nı̄b agıl, kauyan adık gıt apıl nı̄njalı̄, bı̄ ne okok udı̄n ma nı̄njī mı̄delak; wı̄sın kınelak.

44 Pen ne adık gıt amīl, Nap nop ned sobok gak rek nep, kauyan sobok gıl, **45** adık gıt apıl, bı̄ ne okok kırop agak, “Nı̄bi masos gek, kın mı̄debīm ar? Bı̄ ognıl, nı̄njīm! Bı̄ yıp kain gıl, Bı̄ Nı̄ ne bı̄ tap si tap tı̄mel gı̄pal okok kırop nı̄nı̄g geb. **46** Warı̄kem amnı̄n! Nı̄njīm! Bı̄ kain gıp bı̄ apeb aul,” agak.

*Judas Jisas nop kain gıt dad amnak
(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)*

47 Jisas mı̄nım agek nı̄njlı̄g gıt, bı̄ ne aknı̄b umı̄gan alan alap, Judas, bı̄ God nop tap sobok

gep b̄i k̄ib okok abe, b̄i m̄in̄im t̄ig b̄ilokep okok abe, nop aglak rek, b̄i k̄iri kon̄ai nep d̄il apjakak. K̄iri tu par k̄id ognap, ȳır pakep ognap d̄il, olak. **48** Judas ned k̄rop ag l̄il agak, “Yad b̄i alap nop am ag wasu d̄il, d̄i bom s̄ilokıl, m̄ılk n̄ıben̄im ak, b̄i me ak, agıl, nop d̄i c̄ıcı l̄in̄imib,” agak. **49** Pen Judas ne Jisas m̄idek s̄ıňak kasek nep apjakıl, “M̄in̄im ag n̄eb b̄i, nak m̄ideban?” agıl, nop m̄ılk n̄ıňak.

50 N̄ıg gek, Jisas agak, “B̄i aul. Tap ḡın̄ig geban ak kasek gan!” agak.

Agek, b̄i Judas eip olak okok Jisas nop d̄i c̄ıcı l̄ilak. **51** Jisas d̄i c̄ıcı lel n̄ıňlıg git, Jisas b̄i ne alap tu par k̄id ne ak l̄ip git d̄il, b̄i God nop tap sobok gep b̄i k̄ib ȳib ak wög nop goligip b̄i ak, nop t̄im̄id pis k̄id ak pis nep t̄ib git r̄ık yokak. **52** N̄ıg gek, Jisas nop agak, “Tu par k̄id d̄ıpan ak adık git l̄ıgek m̄ıgan eyan̄ yokek yowań. Bin b̄i tu par k̄id d̄il pen pen ḡın̄igal okok, ar n̄ıbak nep k̄ımn̄igal. **53** Yad ‘Bapi ake!’ agebnep, ne kasek nep ejol yakam ke ke akn̄ib um̄ıgan alań rek ag yokek, apıł ȳıp kod m̄ideblap. **54** Pen b̄ırarık nep God M̄in̄im ak n̄u kıl t̄ıkıl, ȳıp n̄ıb n̄ıb git k̄ımn̄igab aglak ak me, n̄ıg ḡın̄imıň. Yad ar alap ke gen̄igain ak, ȳıp id git ma ḡın̄igab,” agak.

55 Pen b̄i nop d̄ıníg olak n̄ıb okok k̄rop agak, “Yad per am God sobok gep karıp ak b̄isig m̄ıdıl, bin b̄i okok k̄rop m̄in̄im ag n̄ıbin ak pen ȳıp ma d̄ıpm. M̄ıñi pen, tu par k̄id sek, ȳır pakep sek dapıl, b̄i tap si dep rek ak ȳıp d̄ıníg opım. **56** N̄ıbi gebım n̄ıbak, God m̄in̄im agep b̄i okok God M̄in̄im n̄u kıl t̄ıkıl aglak rek nep gebım,” agak.

Pen won nı̄bak, Jisas bı̄ ne okok magı̄lseк nop kırı̄g gıl pırı̄k gı̄ amnı̄lak.

Juda Kansol Kı̄b bı̄ okok Jisas nop mınım kı̄b aglak

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55,63-71; Jon 18:13-14,19-24)

⁵⁷ Pen God lo mınım ag ñeb bı̄ okok abe, bı̄ mınım tı̄g bı̄lokeп okok abe, ap mogı̄m gı̄ mı̄delak bı̄ Kaiapas God nop tap sobok gep bı̄ kı̄b yı̄b ak karı̄p ne sı̄ňak me, Jisas nop dı̄ cı̄cı̄ lı̄l, dam karı̄p nı̄bak amnı̄lak.

⁵⁸ Pen Pita ne kı̄sen kı̄sen amił, karı̄p söj ar ak mı̄dıl, God sobok gep karı̄p polisman okok eip bı̄sig gıl, tari rek gı̄nı̄gal agı̄l, nı̄j mı̄deк.

⁵⁹ Bı̄ God nop tap sobok gep bı̄ kı̄b okok abe, Juda Kansol kı̄b bı̄ okok abe aglak, “Cın bı̄ mınım esek agep bı̄ ognap kı̄rop ag nı̄jon, kırı̄ mınım ognap agel, yı̄pı̄d gıl mı̄deк, mınım jı̄j me ak, agı̄l, Jisas nop ñag pak lı̄n,” aglak. ⁶⁰ Nı̄b aglak ak pen mınım nı̄bak ke ke amek, Jisas nop ñag pak lep wagı̄n alap ma mı̄deк.

Nı̄g gak ak pen kı̄sen bı̄ omal apı̄l agrek, ⁶¹ “Bı̄ nı̄baul agak, ‘Yad God sobok gep karı̄p ak tı̄ pań yokıl, mı̄dak nı̄n omal nokı̄m kauyan gı̄ lı̄nı̄gain,’ agak,” agrek. ⁶² Nı̄b agerek, God nop tap sobok gep bı̄ kı̄b yı̄b ak Jisas nop agak, “Mınım nep agebir ak, nak pen alap ma agnı̄gan ar?” agak. ⁶³ Agek, Jisas pen mınım alap ma agak. Nı̄g gek, bı̄ God nop tap sobok gep bı̄ kı̄b yı̄b ak agak, “Mı̄ñi mınım kı̄b agnı̄g mı̄dobı̄n aul, mınım tom ma agnı̄mın. God per komı̄j mı̄deб ak, ak rek nep nı̄j mı̄deб. Nı̄b ak, cı̄nop yı̄pı̄d gıl agnı̄mın:

nak Mesaia ak, God Ņi ne aka mer?” agak.
64 Agek, Jisas pen agak, “Me nak ageban ak. Pen n̄ibi magilsek n̄inj̄im! Yad n̄ibep agebin, yad Bi Kib k̄il̄s ke sek ak n̄inmagil yip̄id pīs ar ne mid̄il, seb bad ar s̄injak amīl, l̄im dai wagin aul apenigain ak n̄inj̄igabim,” agak.

65 Jisas n̄ib agek, bī God nop tap sobok gep bī kib yib ak, walij ne okok ke tig bilīli gilīg gī agak, “Ne God yib ak tib juosip n̄ip̄im! N̄ib ak, bin bī ognap k̄rop ma ag n̄inj̄igabim. Ne gī timel gīp ak misen̄ agīp me ak. **66** Aka n̄ibi gos tari n̄inebim?” agak. Agek, k̄iri pen aglak, “Me agīp me ak; ne k̄iman̄ nokim,” aglak.

67 N̄ib agīl, milik jo milik nop ak k̄iñik ñag ñilīg gī, paklig gī, gilak. Ognap Jisas ñolep won ne p̄irau karik ñil, mikem ne okok paklig gī, **68** aglak, “Nak Mesaia ak, bī an nep pakeb ak, cinop agek n̄injin,” aglak.

*Pita, “Jisas nop ma n̄ipin,” agak
(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18,25-27)*

69 Pen Pita minim kib agep karip mis ar eyan̄ bisig midek ak me, bī God nop tap sobok gep bī kib yib ak nop wög goligip pai alap apil, nop agak, “Nak Jisas bī Galili n̄ib ak eip midesir,” agak.

70 Agek, Pita bin bī okok magilsek n̄in midel n̄inj̄ig gī, agak, “Minim nak ageban ak adi ma n̄ipin,” agak. **71** N̄ib agīl, warikil, am kijon wagin s̄injak midek n̄inj̄ig gī, bin karip n̄ibak wög goligip alap apil, Pita nop n̄injil, bin bī midelak okok k̄rop agak, “Bī aul ne bī Jisas Nasaret n̄ib

ak eip m̄iderek n̄ipin,” agak. ⁷² Agek, Pita we n̄il agak, “Yad n̄iñid ȳb agebin, b̄i agebiñm n̄ibak adi ma n̄ipin,” agak.

⁷³ S̄ikol maḡıl alap m̄idil, bin b̄i Pita eip jak m̄idelak okok nop aglak, “N̄iñid nep agob̄ın. Nak b̄i k̄iri alap. Meg m̄igan k̄iri agebal rek, nak abe ak rek nep ageban,” aglak.

⁷⁴ Agelak, Pita pak bleble ḡıl agak, “Yad n̄ibep n̄iñid ȳb agebin. Mer ak, God ȳip yur mab n̄inim̄in̄j̄ tep. B̄i n̄ibi agebiñm n̄ibak adi ma n̄ipin!” agak. N̄ib agek n̄iñlig ḡi, dai k̄iloc̄ıl ak gaul gak. ⁷⁵ K̄iloc̄ıl ak gaul gek, Pita Jisas m̄inim̄ nop ned agak n̄ibak gos n̄iñil, gos par n̄iñak. Tari ḡinig: Jisas ned agak, “K̄iloc̄ıl gaul ma ḡinigab won ak, ‘Jisas nop ma n̄ipin,’ aḡıl, ȳiñ omal nokim̄ agnigan,” agak. Gos n̄ibak n̄iñil me, gos par n̄iñil, m̄is am̄ıl, s̄ıl k̄ib agak.

27

*Jisas nop dam gapna Pailot nop n̄ıłak
(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)*

¹ Karıp kisen t̄ikak n̄iñil, God nop tap sobok gep b̄i k̄ib okok abe, b̄i m̄inim̄ t̄ig b̄ilocep okok abe, m̄inim̄ ag n̄iñ ag n̄iñ ḡıl, m̄inim̄ ag ar nokim̄ l̄ıl, Jisas nop ñag pak l̄ın, aglak. ² N̄ib ak, Jisas nop nag l̄ıl, damıl gapman b̄i k̄ib gapna Pailot nop n̄ıłak.

*Judas m̄iñ n̄iñak
(Apo 1:18-19)*

³ Pen Jisas nop m̄inim̄ k̄ib aḡıl, ñag pak l̄inig gelak n̄iñil, Judas, tari ḡinig Jisas nop m̄im̄ig n̄ipin, aḡıl, kab maḡıl dak ak, b̄i God nop tap

sobok gep bï kïb okok abe, bï mïnïm tïg bïlokep okok abe, kïrop ju dam ñïnïm, agïl, God sobok gep karïp ak amnak. ⁴ Amïl, kab magïl nïb okok kïrop ñïlig gi agak, “Jisas gi tïmel ma gïp ak pen yad nop mïmïg nïpin ak, mïdak kïmnïgab. Nïb ak, yad tap si tap tïmel gïpin,” agak. Agek, kïri aglak, “Ak tap cïn mer. Nak ke nep nïg gïpan,” aglak. ⁵ Agelak, Judas kab magïl ñïlak nïbak God sobok gep karïp mïgan ak dï yokïl, amïl mïñ ñïnjak.

⁶ Bï God nop tap sobok gep bï kïb okok, kab magïl nïbak dïl aglak, “Kab magïl nïbaul, bï ñag pak lïn, agïl, mïmïg gïnok ak me, God nop ñïjïn rek ma lïp,” aglak. ⁷ Nïb agïl, mïnïm ag nïj ag nïj gïl aglak, “Bï par okok nïb apïl kïmel, dam tïgel gïjïn ak, lïm dai mïgan alap tauïl tïgel gïn,” agïl, am bï alap makjak dïl tin cög goligïp lïm dai mïgan nïbak taulak. ⁸ Lïm dai mïgan nïbak, mïmïg pïñïl ñïlak kab magïl ak dïl taulak ak me, kïsen bin bï lïm dai mïgan nïbak, yïb “Lïm Mïgan Lakañ Sek” aglak. Mïñi ak rek nep lïm dai mïgan nïbak, yïb “Lïm Mïgan Lakañ Sek” apal.

⁹ Pen kïri lïm dai taulak nïbak, bï God mïnïm agep Jeremaia ned agïl ñu kïl tïkak rek nep gïlak. Ne God Mïnïm ak dai alap ñu kïl tïkil agak, “Kïri kab magïl silpa ñïn juïl nokïm alap adïk gi dam aknïb wajrem alanj (30) ak, Juda bï aglak kab magïl ak yïg damïl, ¹⁰ bï makjak dïl tin cög goligïp lïm dai mïgan nïbak taulak. Bï Kïb yïp agak rek nep gïlak,” agak.

*Gapna Pailot Jisas nop ag nïnjak
(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jon 18:33-38)*

11 Jisas nop damıl, gapman bı kıb Pailot mıdeklı sığjak amel nıñlıg git, gapna Pailot Jisas nop agak, “Nak Juda kai kinj kıb kırı mıdeban aka?” agak. Agek, Jisas pen agak, “Me nak ageban me ak,” agak. **12** Pen bı God nop tap sobok gep bı kıb okok abe, bı mınım tıg bılokep okok abe, nop mınım ognap agelak, ne pen mınım alap ma agak. **13** Nıg gek, gapman bı kıb Pailot nop agak, “Mınım pen pen agıl, mınım ke ke agebal ak, nak ma nıpan ar?” agak. **14** Agek, Jisas mınım pen alap ma agek, Pailot gos par yıb nıñjak.

*Juda bin bı okok, Jisas nop ñag pak lim, aglak
(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jon 18:39-19:16)*

15-19 Pen Pailot ne bı kıb mınım tıg bılokep sea ar ak bıstıg mıdeklı nıñlıg git, bine mınım alap agek, apek agak, “Yad mıdarık nep kıslım eyan wısin nıpin, bı mınım kıb ageban bı ak bı tep. Nop mınım kılıs ma agnımın. Yad wısin nıpin nıbak, gos par yıb nıñebin,” agak. Pen Pailot gos ne ke okok nep nıñjak, Jisas tap tımel alap ma gak; bı kıb okok nep nop nıñel mılık yowıp dopal. Nıb ak, yad titi gıl, nop ag yoken amnañ, agıl, gos ak nıñjak.

Pen Rom gapna bı kıb ak per mı nokım nokım Juda kai Pasopa ñın kıb ak, kırop bı nagıman kırı ke ag nıñölögipal ak, yokop wısiy yokolıgi. Ñın nıbak, bı tımel yıb alap mıñ mıdeklı; yıb ne ak Barabas. Bin bı konjai nep ap mogım gelak okok, Pailot kırop agak, “Nıbep bı akal yokop ag yoknım? Jisas, Mesaia apal bı ak aka Barabas nop ag yoknım?” agak. **20** Agek, bı God nop tap sobok gep bı kıb okok abe, bı mınım tıg bılokep okok

abe, bin bî konjai mîdelak okok kîrop aglak, “Nîbi Pailot nop agem, ne Barabas nop wîsîb yokîl, Jisas nop ñag pak lînîmîn,” aglak.

21 Pen Pailot bin bî ap mogîm gî mîdelak okok kîrop agak, “Bî omal aul, bî an nop wîsîb yoknîm?” agak. Agek, kîri pen aglak, “Barabas nop wîsîb yokan,” aglak.

22 Agelak, Pailot agak, “Nîb agebîm ak, Jisas Mesaia ak apal ak, nop tari gînîm?” agak.

Agek, kîri magîlsek aglak, “Nop mab bak alan ñag pak lîlan!” aglak.

23 Agelak, Pailot agak, “Pen tari? Ne tap tari tap gî tîmel gîp?” agak. Agek, mînîm agak ak ma nînjîl, mînîm dap ranîl aglak, “Nop mab bak alan ñag pak lîlan!” aglak.

24 Agelak, Pailot gos nînjâk, mînîm yad ma dînîgal; pen mînîm ognap sek kîrop ag ñen, pen pen paknîmel rek lîp, ag gos nînjâk. Nîg gos nînjîl, bin bî okok udîn yîrîk ar kîri sînjâk, nîg dîl nînmagîl kîd ne nîg lî yoklîg gî, kîrop agak, “Bî nîbaul nop ñag pak lînîg gebîm ak, mînîm nîbak yîp ma onîgab; nîbepe ke adîk gî nînîgab,” agak.

25 Agek, bin bî okok magîlsek aglak, “Ak cîp kîmîg cîni ke! Lakañ ne cînop apîl, ñî cîn okok amnîgab! Mînîm nîbak, cîn abe, ñî pai cîn okok abe onîgab!” aglak.

26 Nîb agelak, Pailot kîrop Barabas nop wîsîb yokîl, Jisas nop ami bî ne okok ñak nînjîl kîri nag dî Jisas paklak. Nîg gel, Pailot ne Jisas nop mab bak alan ñag pak lîlan, agîl, ami bî ne okok kîrop ñak.

*Ami bî okok Jisas nop ag julak
(Mak 15:16-20; Jon 19:2-3)*

²⁷ Gapna Pailot ami bî ne okok Jisas nop dîl, dam karîp kîb kiri ak amîl, ami bî yokop okok kîrop magîlsek sîk agel, ²⁸ ap mogîm gîl, walij nop ak tîg juîl, walij sapai, bî kîb yîbal rek alap dapîl, nop yîm ñîlak. ²⁹ Yîm ñîl, nag ñu ñu sek okok dapîl, kinj kai tol gîpal rek usajîl bad alap gîl, nop tol gî ñîl, bî kîb okok yîr dîpal, agîl, gamîl par alap dî Jisas nop ñînmagîl yîpîd kîd ne ak ñîl, apîl nop kogîm yîmîl, ag julig gî aglak, “Bî kîb nak apeban? Juda kai kinj kiri nak apeban?” aglak. ³⁰ Nîb agîl, nop kîñîk ñagîl, gamîl par nîbak ju dîl, nop nabîc cög ar alan paklak.

³¹ Pen Jisas nop nîg gîl ag juîl, walij sapai nop yîm ñîlak ak tîg ju yokîl, walij ne ke yîm ñîl, nop mab bak alan ñag pak lînîg, poñîd dî dad amniîlak.

*Jisas nop mab bak alan ñag pak lîlak
(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)*

³² Kanîb nab okok amlig gî nîylak, Sairini taun nîb bî alap apek. Yîb ne ak Saimon. Nop nabîj pakîl, kîlis gîl aglak, “Jisas nop ñag pak lînîgabîn mab kros aul dad noñ,” aglak. ³³ Agel, ne dîlig gî, karîp lîm Golgota dîm amniîlak. Golgota agölîgîpal ak mînîm wagîn ak, “Cîp Nabîc Cög Tîñîl.”

³⁴ Pen dîm nîbak amjakîl, ami bî okok ñîg wain dîl, ñîg silek alap dîl, sek tîg adîk madîk gîl, Jisas nop ñelak, pen ne nîb nîñîl kîrig gak. ³⁵ Jisas nop mab bak alan ñag pak lîl, walij nop okok nonîm li ke ke dînîg, sadu rek gîl dîlak. ³⁶ Nîg gîl, Jisas

nop mab bak alan̄ ñag pak l̄lak wagin̄ s̄ñjak b̄isig
gil̄, kod n̄ñj m̄delak.

³⁷ Jisas nop ñag pak l̄l, mab bak alan̄ ñu k̄l
t̄klak:

B̄ AUL JISAS, JUDA KIN̄ KIRI ME AUL.

³⁸ Pen Jisas nop ñag pak l̄l, b̄i tap si dep omal,
alap p̄is k̄id, alap p̄is k̄id, ñag pak l̄lak. ³⁹⁻⁴⁰ Bin
b̄i kanib̄ n̄bak ar ap ran ap yap gelak okok, k̄imiḡ
cöḡ gor mar gil̄, nop ag juil̄ aglak, “Nak God Ñ̄ ne
rek! God sobok gep karip̄ ak t̄ig wal gi yokil̄, ñin̄
omal nokim̄ kauyan̄ gi l̄n̄igan̄ ak me, mab kros
bak alan̄ k̄iriḡ gil̄ yapek c̄in̄ n̄ñj̄n!” aglak.

⁴¹ B̄ God nop tap sobok gep b̄i k̄ib̄ okok, b̄i lo
m̄in̄im̄ ag ñeb b̄i okok, b̄i m̄in̄im̄ t̄iḡ b̄lokep okok,
k̄iri ak rek nep nop ag juil̄ aglak, ⁴² “Bin b̄i ognap
k̄iriḡ gosip̄ komiñ ambal, pen ne ke n̄iḡ ḡin̄im̄iñ
rek ma l̄ip. Isrel Kin̄ k̄ib̄ c̄in̄ ak, mab kros bak alan̄
k̄iriḡ gil̄, l̄im̄ wagin̄ aul yapek, n̄ñj̄d̄ agip̄, agil̄,
nop n̄ñj̄ d̄in. ⁴³ Ne God nop n̄ñj̄ d̄il̄ agip̄, ‘Yad God
Ñ̄ ne,’ agip̄. God ne ke ak rek nep gos n̄ñjenigab
ak, miñi apil̄, nop di komiñ yokan̄,” aglak. ⁴⁴ B̄i
tap si dep Jisas eip̄ ñag pak l̄lak b̄i omal, k̄iri ak
rek nep, nop m̄in̄im̄ t̄mel n̄bak rek nep agrek.

Jisas k̄imak

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

⁴⁵ Ñ̄n̄ n̄bak p̄ib̄ nab epel won ak, k̄isl̄im̄ apil̄,
m̄id damil̄, p̄ib̄ kim gak won ak kauyan̄ melik̄
gak. ⁴⁶ P̄ib̄ kim gak won ak, Jisas sik̄ k̄ib̄ agil̄ agak,
“Eli, Eli, lama sabaktani,” agak. Agak n̄bak, “God
yad. God yad. Yip̄ ti ḡin̄iḡ k̄iriḡ gi pan?” agak.
⁴⁷ N̄ib̄ agek, bin b̄i ognap ulep n̄ib̄ s̄ñjak m̄delak
okok n̄ñj̄l̄ aglak, “B̄i n̄baul b̄i God m̄in̄im̄ agep̄

Ilaija nop sîk ageb,” aglak. ⁴⁸ Nîb agîl, bî alap am tap dai wiş sain rek bad alap dî dapîl, ñig wain sîlek ak tauîl, gamîl par alap dîl, kabîs ñagîl, ñen ñiñjañ agîl, ñâk.

⁴⁹ Nîg gîl ñek, bî ognap aglak, “Kîrîgan! Kap-kap nîñ mîdon. Ilaija apîl, nop dî komîñ yoknîgab aka?” aglak. ⁵⁰ Pen Jisas kauyan sîk kîb agîl, kaun ne God nop ñâk.

⁵¹ Won nîbak nep, walij par kîb God sobok gep karîp ñîlik mîgan eyañ, kîjoñ pak pîlinj gîlak ak, nab eyañ pak bîl bîl gîl pîs kîd ke pîs kîd ke amnak. Nîg gek nîñlig gi, monmon dîl, kab okok pawîkîl, ⁵² cîp kab mîgan tîgel gîl pak pîlinj gîlak okok, mîgan yîkil, God bin bî siñ ne ned kîmlak tîgel gîlak okok, konjai nep gek, kauyan warîklak. ⁵³ Warîkil, kab mîgan okok kîrîg gi söñ amił, Jisas warîkak ñîn ak kîri taun kîb tîd Jerusalem amelak, bin bî konjai nep kîrop mîsen lel mîsen ñiñlak.

⁵⁴ Pen monmon dîl, tari tari gak ak ñiñil, ami bî kîb ak abe, bî ne okok eip mîdelak okok abe, kîri jel gek pîrikîl, mîdmagîl kîri amek nîñlig gi, kîri aglak, “Yaye! Bî aul ne God Ñî ne ñiñid yîb!” aglak. ⁵⁵ Pen bin konjai nep apîl, ke ke siñak mîdîl, ñiñ mîdelak. Bin nîb okok Jisas nop gi ñînig Galili nîb olak. ⁵⁶ Bin mîdelak nîb okok alap Maria Magdala ak, alap Jems eip Josep eip nonîm Maria ak, alap Sebedi ñî ne omal nonîm ak.

Josep ne Jisas mīb goj dam kab mîgan alap tîgel gak

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

57-58 Bī gep yīb alap, Josep, Arimatia taun nīb ak, ne Jisas bī ne alap midérek. Bī nībak, Jisas kīmib nīñjil, dīgep dīgep won ak apil, gapna Pailot nop, Jisas mīb gonj ak dīnim aka agek, Pailot yau agil, bī ne okok kīrop agek, Josep nop nīlak. **59** Jisas mīb gonj ne ak Josep nop nīel, ne walij tīd tep alap dīl, cīp se par ak magīlsekom sīlok yokil, **60** dam kab mīgan kisen nep alap, yīpe tīgel gīnigal, agil, pīñjil jirik līlak mīgan ak tīgel gīl, kab salai kīb alap dī go ga gī dam kijon piliñ gīl amnak.

61 Bin omal miderek, bin alap Maria Magdala, bin alap Maria alap. Bin Maria omal apil nīñ miderek nīñlig gī, Josep nīg gīl tīgel gak.

Ami bī okok cīp se tīgel gīlak kab mīgan ak kod midelak

62 Jisas kīmek tīgel gīlak nīn nībak, God nop tap sobok gep bī kīb okok abe, bī Perisi okok abe, God nop sobok gīnig nīn ak tol, agil, tap gī dap jin gīlak. Pen minék, God nop sobok gīnig nīn kiri ak me, gapman bī kīb Pailot miderek sīñak amnīlak. **63** Amil aglak, “Bī kīb. Bī esek agep nībak agak, ‘Yad kīmīl, nīn omal nokim ak wariknigain,’ agak. **64** Nīb ak, nak bī ognap agek, nīn omal nokim cīp tīgel ak kod midenimel. Mer ak, bī ne okok apil, cīp se par ak sī dīl, bin bī okok kīrop esek agil agnigal, ‘Ne kauyan warikip,’ agnigal. Nīg gel, Jisas ned minim esek agak ak tap sīkol; kiri kisen minim esek agnigal ak kīb yīb gīnigab,” aglak.

65 Agelak, Pailot kīrop agak, “Nīb ak, nībi ami sīkop bad alap dīl, cīp tīgel gīlak okok amil, gos

n̄ibi ke n̄in̄j̄ tep ḡil, c̄ip t̄igel kab li w̄ös gem, ami b̄i kod n̄in̄j̄ m̄idenimel,” agak.

⁶⁶ Agek, Juda b̄i k̄ib n̄ib okok am̄ıl, k̄ijon p̄ilin̄ ḡilak kab k̄ib ak uren rek ḡil, ami b̄i bad alap k̄rop agel, k̄iri n̄ib s̄ıňak kod n̄in̄j̄ m̄idelak.

28

Jisas warıkak

(Mak 16:1-10; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

¹ M̄inek karıp t̄ik dam lek n̄in̄l̄ig gi, bin omal Maria Magdala abe Maria alap abe k̄iri am̄ıl, Jisas nop t̄igel ḡilak s̄ıňak n̄in̄n̄ig amn̄irek. ² Won n̄ibak monmon k̄ib ȳib dek n̄in̄l̄ig gi, ejol alap seb kab ar alan̄ n̄ib ap̄ıl, Jisas nop t̄igel ḡil kab salai p̄ilin̄ ḡilak ak, t̄ig ju bak s̄ıňak yok̄ıl, ar n̄ibak b̄isigak. ³ Ejol n̄ibak, m̄ilik dai ne melik melik ḡılıg gi m̄idek. Walij ne ak, t̄id tep ȳib ak lak. ⁴ Pen ami b̄i n̄in̄j̄ m̄idelak okok, nop n̄in̄j̄l̄, jel gek p̄ir̄ik̄ıl, jep jep d̄ıl, k̄imil rek m̄idelak.

⁵ Pen ejol ak bin omal k̄rop agak, “Ma p̄ir̄ikn̄imir! Yad n̄ipin, n̄iri mal Jisas mab bak alan̄ n̄og pak l̄ilak ak nop n̄in̄j̄ ajebir. ⁶ Ne s̄ıňaul ma m̄ideb. Ned agak rek, m̄idarık nep kauyań warık̄ıl am̄ıb. Pen n̄iri ap̄ıl, nop dam l̄ilak kau ar ak n̄in̄j̄l̄, ⁷ kasek am̄ıl, b̄i ne okok k̄rop agn̄imir, ‘Jisas kauyań warık̄ıl Galili ameb. N̄ibi b̄i ne am̄ıl nop n̄ib okok n̄in̄n̄igabım,’ agn̄imir. M̄in̄m n̄ibak nep n̄irep ag n̄in̄n̄ig opin,” agak.

⁸ N̄ib agek n̄in̄j̄l̄, bin omal p̄ir̄ikrek ak pen miň miň ḡılıg gi, c̄ip t̄igel n̄ibak kasek k̄ir̄ig ḡil, b̄i ne okok k̄rop agn̄ig kasek amn̄irek. ⁹ Kanıb nab okok amerek n̄in̄l̄ig gi, Jisas k̄rop mal nabın̄

pakıl agak, “Niri midebir?” agak. Agek, kiri mal ap kogim yimil, tob ne di wös gił, yib ne ak ager ar amnak. ¹⁰ Jisas krop mal agak, “Ma pirknimir! Niri amil mam sikop yad okok krop agnimir, ‘Galili amil Jisas nop niñigabim,’ agnimir,” agak.

Ami bi okok am Jisas tikjakip minim ak aglak

¹¹ Bin omal, kanib nab okok amer niñlig git, ami bi niñ midelak okok ognap, taun kib warimigan eyan amil, bi God nop tap sobok gep bi kib okok krop, tari tari gak nibak magilek ag nilak.

¹² Ag nilak, bi God nop tap sobok gep bi kib okok amil, bi minim tig bilocep eip minim ag ar nokim lil, ami bi nib okok krop mani kib nil aglak, ¹³ “Nibi minim aul nep agnimib, ‘Kislim nab eyan wisin kinosin won ak, bi ne okok apil, cip se par ak si dad ambal,’ agnimib. ¹⁴ Nib agem, gapna Pailot minim nibak niñigab ak, cin nop eip agon, nibep mikter ognap ma niñigab,” aglak.

¹⁵ Nib agel, ami bi okok mani nibak dil, amil Juda bi kib nib okok aglak rek nep gilak. Kiri esek agil, Jisas cip se par ne ak, bi ne okok si di ambal, agelak minim ak, miñi Juda bin bi okok minim esek nibak nep aglig gi nep midebal.

Bi ne okok Jisas nop niñlak

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

¹⁶ Jisas bi ne aknib agip alaq okok Galili amil, Jisas ned agak dim ak amnilak. ¹⁷ Kiri amil, Jisas nop niñil, yib ne agel ar amnak. Pen bi ne ognap niñil sidol gił aglak, “Ak Jisas aka bi aknib ke?” aglak.

18 Pen Jisas manj sığak apıl, kırop agak, “Bapi yıp agek, karıp lım seb kab ar alan sığak abe, lım dai wagın aul abe, yad magılsek kod midebin. **19** Nıb ak, nıbi karıp lım okok magılsek tıgoñ tıgoñ amıl, bin bı ke ke okok magılsek mìnım tep yad ag ñem, kırı yıp nıñ dıl bin bı yad mıdıl yıp kisen gìnımel. Nıbi nıg gıl, Bapi ak, Ñı ak, Kaun Sıñ ak yıb agıl, kırop nıg pak nıñımıb. **20** Nıg gıl, yad nıbep gìnımıb, agıl, mìnım tari tari ag ñıbin ak, nıbi ak rek nep mìnım nıbak magılsek kırop ag ñı tep gem, magılsek kisen gìnımel. Pen yad nıbep nıñıd yıb agebin, yad nıbep eip mıdıl, mıd damıl, mıden nıñlıg gi, lım dai wagın aul kır gìnıgab,” agak.

MHNIM KOMIN

**The New Testament in the Minimib dialect of the
Kalam language of Papua New Guinea**

Nupela Testamen long tokples Minimib long Niugini

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Minimib (Minimib dialect of Kalam)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-02-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

c3b0a7e5-6c23-5e97-9419-62054c911996